

Lovforslag nr. L 132. Fremsat den 6. februar 1991 af justitsministeren (Engell)

Forslag

til

Medieansvarslov

Kapitel 1

Lovens område

§ 1. Loven gælder for følgende massemedier:

- 1) Indenlandske periodiske skrifter, herunder billeder og lignende fremstillinger, der trykkes eller på anden måde mangfoldiggøres.
- 2) Lyd- og billedprogrammer, der spredes eller fordeles af Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder og foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed.
- 3) Tekster, billeder og lydprogrammer, der periodisk udbredes til offentligheden, såfremt de har karakter af en nyhedsformidling, som kan ligestilles med den formidling, der er omfattet af nr. 1 eller 2, jf. dog § 8, stk. 1.

Kapitel 2

Almindelige bestemmelser

Indenlandske periodiske skrifter

§ 2. Ved udgiver af et skrift forstås den, for hvis regning skriftet udgives.

Stk. 2. Et skrift anses for indenlandsk, såfremt udgiverens virksomhed udøves her i landet.

Stk. 3. Et skrift anses ikke for periodisk, medmindre det er bestemt til at udkomme mindst to gange årligt.

§ 3. I ethvert indenlandsk periodisk skrift skal det være angivet, hvem der efter stk. 2 er skriftets ansvarshavende redaktør, herefter kaldet redaktøren.

Stk. 2. Ved redaktør forstås den, der er befø-

jet til at træffe endelig afgørelse om skriftets indhold. Der kan kun være én redaktør.

Stk. 3. Ansvar for manglende eller urigtig angivelse af redaktør påhviler udgiveren og redaktøren. En urigtigt angiven person er tillige ansvarlig, såfremt angivelsen er sket med den pågældendes samtykke.

§ 4. Redaktøren skal efter anmodning give enhver, der har retlig interesse heri, oplysning om identiteten af de personer, der er omfattet af § 10, § 10, jf. § 9, stk. 2 og 3, § 14 og § 27, stk. 1.

Radio og fjernsyn

§ 5. Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder og foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed, skal over for Pressenævnet angive, hvem der efter stk. 2 er redaktør.

Stk. 2. Ved redaktør forstås den, der er beføjet til at træffe endelig beslutning om at udsende et program eller indslag. Der kan kun være én redaktør.

Stk. 3. Ethvert radio- eller fjernsynsforetagende skal på begæring oplyse, hvem der er redaktør.

Stk. 4. Ansvar for manglende eller urigtig angivelse af redaktør påhviler radio- eller fjernsynsforetagendet og redaktøren. En urigtigt angiven person er tillige ansvarlig, såfremt angivelsen er sket med den pågældendes samtykke.

§ 6. Redaktøren skal efter anmodning give enhver, der har retlig interesse heri, oplysninger, der kan identificere nærmere angivne udsendte programmer og identificere de personer,

der er ansvarlige efter reglerne i § 17, stk. 1, § 18, stk. 1, § 20, stk. 1, og § 27, stk. 1.

§ 7. Redaktøren skal sikre, at der på forsvarlig måde opbevares en kopi af alle udsendelser i 3 måneder.

Stk. 2. Uanset den i stk. 1 nævnte frist er udløbet, skal kopi af udsendelser, om hvis indhold der er indgivet klage eller rejst sag, opbevares, indtil sagen er endelig afgjort.

Andre massemedier

§ 8. Foretagender, der udgiver de i § 1, nr. 3, nævnte massemedier, skal for at være omfattet af lovens regler have indgivet anmeldelse til Pressenævnet.

Stk. 2. For anmeldte foretagender gælder reglerne i §§ 5-7.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om anmeldelsens indhold og form.

Kapitel 3

Strafansvar for mediernes indhold

Indenlandske periodiske skrifter

§ 9. Strafansvar for indholdet af et indenlandsk periodisk skrift kan kun pålægges forfatteren til en artikel i skriftet, redaktøren og udgiveren, jf. dog §§ 14, 25 og 27.

Stk. 2. Reglerne om ansvaret for artikler finder tilsvarende anvendelse på billeder og lignende fremstillinger.

Stk. 3. Løbeseidler, plakater og opslag m.v. anses for bestanddele af det skrift, hvortil de henviser, eller hvorfra de hidrører.

§ 10. Forfatteren til en navngiven artikel i skriftet er ansvarlig for indholdet af artiklen efter lovgivningens almindelige regler.

Stk. 2. En artikel anses for navngiven, såfremt den med forfatterens samtykke offentliggøres under dennes eget navn eller billede. Det samme gælder, når artiklen offentliggøres under forfatterens pseudonym eller mærke, og det er alment kendt, hvilken person der anvender det pågældende pseudonym eller mærke.

Stk. 3. Er der angivet flere forfattere til en navngiven artikel, uden at det fremgår, hvilken del de hver især er forfatter af, er de alle ansvarlige for artiklens indhold efter lovgivningens almindelige regler.

Stk. 4. Er forfatteren til en navngiven artikel et selskab, en forening, en selvejende institution eller lignende, er den pågældende juridi-

ske persons ledelse ansvarlig for artiklens indhold efter lovgivningens almindelige regler.

Stk. 5. I de i stk. 4 nævnte tilfælde kan ansvar pålægges den juridiske person som sådan som bødeansvar.

Stk. 6. En tekst, der offentliggøres med angivelse af et nyhedsbureau som kilde, anses ikke for at være navngiven.

§ 11. Redaktøren er ansvarlig for indholdet af en unavngiven artikel i skriftet, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

Stk. 2. Redaktøren er tillige ansvarlig for indholdet af en navngiven artikel i skriftet, såfremt ansvar ikke kan gøres gældende mod forfatteren efter § 10 på grund af den pågældendes manglende tilknytning til riget, eller fordi den pågældende mangler den til pådragelse af strafansvar fornødne tilregnelighed. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

§ 12. Redaktøren er endvidere ansvarlig for indholdet af en artikel eller udtalelse, som har været bragt navngiven i et andet massemedie, og som gengives i redaktørens skrift. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom. Hvis forfatteren har givet sit samtykke til gengivelsen, omfattes artiklen eller udtalelsen af reglerne i §§ 10 og 14.

§ 13. Redaktøren er medansvarlig for indholdet af en navngiven artikel i skriftet, hvis den med redaktørens vidende er skrevet af en fast medarbejder ved skriftet, hvis den er skrevet efter opfordring af eller under anden medvirken af redaktøren, eller hvis redaktøren vidste, at indholdet var urigtigt eller indebar en krænkelse af privatlivets fred.

§ 14. Den, der i en artikel citeres for en navngiven udtalelse, er medansvarlig for udtalelsens indhold efter lovgivningens almindelige regler, såfremt udtalelsen er gengivet korrekt, og den pågældende har godkendt, at udtalelsen gengives navngiven.

§ 15. Udgiveren er ansvarlig for skriftets indhold, såfremt ansvar ikke kan gøres gældende mod redaktøren efter §§ 11-13, enten på grund af manglende eller ukorrekt angivelse af redaktøren, eller på grund af redaktørens manglende

tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes udgiveren som forsætlig eller uagtsom.

Stk. 2. Er udgiveren et selskab, en forening, en selvejende institution, en fond eller lignende, kan det i stk. 1 nævnte ansvar pålægges den juridiske person som sådan som bødeansvar. Er udgiveren staten, en kommune eller et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges staten, kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

Radio- og fjernsynsudsendelser

§ 16. Strafansvar for indholdet af radio- og fjernsynsudsendelser som nævnt i § 1, nr. 2, kan kun pålægges forfatteren til en tekst, den, der fremsætter en udtalelse, redaktøren og radio- eller fjernsynsforetagendet, jf. dog § 20, stk. 2, § 25 og § 27.

Stk. 2. Reglerne om ansvaret for tekster og udtalelser finder tilsvarende anvendelse på film, billeder og lignende.

§ 17. Forfatteren til en tekst, der udsendes, er ansvarlig for indholdet efter lovgivningens almindelige regler, såfremt den pågældende har givet samtykke til tekstens udsendelse. Dette gælder dog ikke, når der er givet forfatteren tilsgagn om anonymitet, jf. dog § 20, stk. 2.

Stk. 2. I det i stk. 1, 2. pkt. nævnte tilfælde er redaktøren ansvarlig for tekstens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

Stk. 3. I forskudte udsendelser er redaktøren endvidere ansvarlig for indholdet af en tekst, såfremt forfatteren ikke har givet samtykke til, at teksten udsendes, eller ansvar ikke kan gøres gældende mod forfatteren på grund af dennes urigtige oplysninger om sin identitet, manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

§ 18. Den, der fremsætter en udtalelse i en forskudt udsendelse, er ansvarlig for udtalelsens indhold efter lovgivningens almindelige regler, medmindre

- 1) den pågældendes identitet ikke fremgår af udsendelsen, eller
- 2) den pågældende ikke har givet samtykke til, at udtalelsen udsendes, eller

- 3) der er givet den pågældende tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, og der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf.

Stk. 2. I de i stk. 1, nr. 1-3, nævnte tilfælde er redaktøren ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom. Det samme gælder, såfremt ansvar ikke kan gøres gældende mod den, der har fremsat udtalelsen, på grund af den pågældendes urigtige oplysninger om sin identitet, manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

§ 19. Redaktøren er endvidere ansvarlig for indholdet af en tekst eller udtalelse, som har været bragt navngiven i et andet massemedie, og som gengives i en udsendelse fra det pågældende radio- eller fjernsynsforetagende. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom. Hvis forfatteren eller den, der har fremsat udtalelsen, har givet sit samtykke til gengivelsen, omfattes den pågældende af reglerne i §§ 17, 18 og 20. En tekst, der offentliggøres med angivelse af et nyhedsbureau som kilde, anses ikke for at være navngiven.

§ 20. Den, der fremsætter en udtalelse i en direkte udsendelse, er ansvarlig for udtalelsens indhold efter lovgivningens almindelige regler, medmindre der er givet den pågældende tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, og der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf. I dette tilfælde er redaktøren ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom. Det samme gælder, såfremt ansvar ikke kan gøres gældende mod den, der fremsætter en udtalelse, på grund af dennes urigtige oplysninger om sin identitet, manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

Stk. 2. Strafansvar for indholdet af tekster eller udtalelser, der fremføres eller fremsættes i direkte transmissioner i radio og fjernsyn af offentlige møder eller andre aktuelle begivenheder, ifaldes efter lovgivningens almindelige regler.

§ 21. Redaktøren er medansvarlig for indholdet af en tekst eller en udtalelse som nævnt i § 17, stk. 1, § 18, stk. 1, og § 20, stk. 1, hvis

- 1) den med redaktørens vidende er forfattet eller fremsat af en fast medarbejder ved radio- eller fjernsynsforetagendet, eller
- 2) hvis den er forfattet eller fremsat efter opfordring af eller under anden medvirken af redaktøren, eller
- 3) hvis redaktøren vidste, at indholdet var urigtigt eller indebar en krænkelse af privatlivets fred, samt ved direkte udsendelser vidste, at teksten ville blive udsendt, eller udtalelsen ville blive fremsat,

Stk. 2. Redaktøren er endvidere medansvarlig for indholdet af en tekst eller en udtalelse, hvis der trods tilsagn om anonymitet som nævnt i § 18, stk. 1 og § 20, stk. 1, ikke er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

§ 22. Den, der oplæser eller på anden måde formidler en tekst eller udtalelse, er ikke ansvarlig for tekstens eller udtalelsens indhold.

§ 23. Radio- eller fjernsynsforetagendet som sådant er ansvarlig for indholdet af en tekst eller en udtalelse, såfremt ansvar ikke kan gøres gældende mod redaktøren på grund af manglende eller ukorrekt angivelse af denne eller på grund af redaktørens manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed. Dette gælder, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes radio- eller fjernsynsforetagendet som forsætlig eller uagtsom.

Stk. 2. Er radio- eller fjernsynsforetagendet et selskab, en forening, en selvejende institution, en fond eller lignende, kan det i stk. 1 nævnte ansvar pålægges den juridiske person som sådan som bødeansvar. Er radio- eller fjernsynsforetagendet staten, en kommune eller et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges staten, kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

Andre massemedier

§ 24. Strafansvar for indholdet af de massemedier, der er nævnt i § 1, nr. 3, ifaldes efter reglerne i §§ 9-15 eller §§ 16-23 afhængig af massemediets karakter.

Fælles bestemmelser

§ 25. Lovgivningens almindelige ansvarsregler finder anvendelse for lovovertrædelser, der

begås gennem indholdet af et massemedie, og som kan medføre straf af fængsel i 6 år eller derover.

§ 26. Et medieforetagende hæfter umiddelbart for bøder og sagsomkostninger, der idømmes efter reglerne i §§ 9-25.

Stk. 2. Retten skal ved fastsættelse af bøde, der idømmes efter reglerne i §§ 9-25, navnlig lægge vægt på lovovertrædelsens karakter og grovhed, det pågældende massemedies udbredelse samt på den fortjeneste for massemediet, som er eller kunne være opnået ved lovovertrædelsen. Retten kan i stedet for dagbøder anvende anden straf af bøde.

§ 27. Den, der har ladet en annonce indrykke, er ansvarlig for indholdet heraf efter lovgivningens almindelige regler. Det samme gælder den, der har bistået hermed.

Stk. 2. Redaktøren er medansvarlig for indholdet af annoncer efter lovgivningens almindelige regler. Opfylder redaktøren ikke sin oplysningspligt efter § 6, er denne ansvarlig for annoncens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

Stk. 3. TV 2 kan dog ikke pålægges strafansvar for den reklamevirksomhed, der udøves af TV 2-reklameaktieselskabet.

§ 28. Rigsadvokaten bestemmer, om der af det offentlige skal rejses tiltale i anledning af indholdet af et massemedie, der er omfattet af loven.

Kapitel 4

Erstatningsansvar for mediernes indhold

Indenlandske periodiske skrifter

§ 29. Erstatningsansvar for indholdet af et indenlandsk periodisk skrift påhviler dem, der efter reglerne i §§ 9-15 og §§ 25 og 27 kan ifalde strafansvar.

§ 30. Udgiveren af et indenlandsk periodisk skrift hæfter umiddelbart for de erstatninger og sagsomkostninger, der idømmes efter § 29.

Radio- og fjernsynsudsendelser

§ 31. Erstatningsansvar for indholdet af radio- og fjernsynsudsendelser som nævnt i § 1, nr. 2, påhviler dem, der efter reglerne i §§ 16-25 og 27 kan ifalde strafansvar.

§ 32. Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder, foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed, og TV 2-reklameaktieselskabet hæfter umiddelbart for erstatninger og sagsomkostninger, der idømmes efter § 31. TV 2 hæfter dog ikke for erstatninger, der idømmes TV 2-reklameaktieselskabet efter § 31.

Stk. 2. Hæftelsen omfatter dog ikke erstatning for skade forvoldt ved direkte transmission af offentlige møder eller af aktuelle begivenheder, medmindre skaden er forvoldt i tje-
nesten af en ansat i den pågældende institution eller virksomhed.

Andre massemedier

§ 33. Erstatningsansvar for indholdet og udbredelsen af de i § 1, nr. 3, nævnte massemedier ifaldes efter reglerne i §§ 29-32.

Kapitel 5

Presseetik

§ 34. Massemediernes indhold og handlemåde skal være i overensstemmelse med god pressekik.

Stk. 2. Klager over overtrædelse af stk. 1 kan rettes til det pågældende massemedie selv eller direkte til Pressenævnet, jf. dog stk. 3. I begge tilfælde er klagefristen 4 uger efter offentliggørelsen. Massemediets afgørelse kan senest 4 uger efter, at den er kommet frem til klageren, indbringes for Pressenævnet.

Stk. 3. Klager over Danmarks Radios, TV 2's eller TV 2's regionale virksomheders overtrædelse af stk. 1 skal senest 4 uger efter offentliggørelsen indgives til disse. De pågældende virksomheders afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er kommet frem til klageren, indbringes for Pressenævnet.

§ 35. For indholdet af reklamer i radio og fjernsyn og klager over indholdet af reklameindslag gælder reglerne i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

Kapitel 6

Genmæle

§ 36. Anmodning om genmæle i massemedi-
erne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet

bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

Stk. 2. Anmodning om genmæle kan fremsættes af den, oplysningerne vedrører, eller efter dennes død af de nærmeste pårørende.

Stk. 3. Anmodning om genmæle skal fremsendes skriftligt til redaktøren senest 4 uger efter offentliggørelsen af de faktiske oplysninger, der ønskes imødegået.

Stk. 4. For genmæle vedrørende indholdet af reklamer i radio og fjernsyn gælder reglerne i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

§ 37. Pligten til at offentliggøre et genmæle påhviler redaktøren.

§ 38. Genmælets indhold skal i alt væsentligt være begrænset til de nødvendige faktiske oplysninger, og indholdet må ikke være retsstridigt.

Stk. 2. Genmælet kan af vedkommende massemedie kræves udformet af den, der anmoder om genmæle.

§ 39. Genmælet skal offentliggøres vederlagsfrit uden unødigt forsinkelse og skal bringes på en så fremtrædende måde, som det efter omstændighederne med rimelighed kan forlanges.

Stk. 2. Redaktionelle bemærkninger i umiddelbar tilslutning til offentliggørelsen skal indskrænkes til faktiske oplysninger.

§ 40. Afslag på genmæle skal snarest muligt skriftligt meddeles den, der har anmodet om genmælet, med oplysning om, at afslaget kan indbringes for Pressenævnet senest 4 uger efter, at afslaget er kommet frem. Nævnets adresse skal samtidig oplyses.

Stk. 2. Klage over et ufyldstgørende genmæle kan senest 4 uger efter dets offentliggørelse indbringes for Pressenævnet.

Kapitel 7

Pressenævnet

§ 41. Der oprettes et Pressenævn bestående af en formand og en næstformand og 6 andre medlemmer, der beskikkes af justitsministeren. Formanden og næstformanden, der skal være dommere, beskikkes efter udtalelse fra Højesterets præsident. 2 medlemmer beskikkes efter udtalelse fra Dansk Journalistforbund, 2 medlemmer beskikkes til at repræsentere de redaktionelle ledelser i den trykte presse og radio og

fjernsyn efter udtalelse fra disse, og 2 medlemmer beskikkes som offentlighedens repræsentanter efter udtalelse fra Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Stk. 2. Medlemmerne og stedfortrædere for disse, der udpeges efter samme regler, beskikkes for 4 år. Genbeskikkelse kan finde sted.

§ 42. Ved nævnets behandling af en sag medvirker foruden formanden eller næstformanden 3 andre medlemmer, heraf ét af de efter udtalelse fra Dansk Journalistforbund beskikkede medlemmer og et medlem beskikket til at repræsentere de redaktionelle ledelser samt et medlem beskikket som offentlighedens repræsentant.

§ 43. Pressenævnet træffer afgørelse i sager om,

- 1) hvorvidt der er sket en offentliggørelse, der er i strid med god presseskik, jf. § 34, og
- 2) hvorvidt et massemedie efter reglerne i kapitel 6 er forpligtet til at offentliggøre et genmæle, herunder om genmælets indhold, form og placering.

Stk. 2. Formanden kan afvise

- 1) klager, som åbenbart ikke hører under nævnets kompetence, jf. stk. 1, eller som er åbenbart grundløse, og
- 2) klager fra personer, virksomheder m.v., der er uden retlig interesse i det påklagede forhold.

Stk. 3. Formanden afviser sager, hvor klagefristen i § 34, stk. 2 eller 3, eller § 40 ikke er overholdt.

§ 44. Klage til nævnet skal indgives skriftligt.

Stk. 2. Nævnet kan af egen drift optage en sag til behandling, hvis sagen er af væsentlig eller principiel betydning. I tilfælde heraf indhentes en udtalelse fra den forurettede. Den forurettedes navn nævnes kun, såfremt tilladelse hertil foreligger.

§ 45. Nævnet indhenter en skriftlig udtalelse fra det massemedie, som klagen vedrører, og kan under sagens behandling indhente supplerende oplysninger hos parterne.

Stk. 2. Nævnet kan endvidere kræve udleveret et eksemplar af skriftet og en båndoptagelse af den radio- eller fjernsynsudsending, som klagen vedrører.

§ 46. Sager for nævnet skal fremmes mest muligt.

Stk. 2. Undlader vedkommende massemedie inden 7 dage efter modtagelsen af nævnets henvendelse at fremsende sine kommentarer til nævnet, kan sagen behandles på det foreliggende grundlag.

Stk. 3. Nævnet kan indkalde sagens parter til mundtlig forhandling. Såfremt klageren uden lovligt forfald udebliver fra sådan forhandling, kan nævnet afvise klagen eller behandle den på det foreliggende grundlag. Hvis det indklagede massemedie udebliver, behandles sagen på det foreliggende grundlag.

§ 47. Et medlem kan ikke deltage i behandlingen af en klage, der vedrører det massemedie, den pågældende er tilknyttet, eller når der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnet til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

§ 48. Nævnets afgørelse træffes efter stemmeflerhed ved begrundet kendelse, medmindre en forligsmæssig løsning er opnået mellem parterne. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende. Hvis en kendelse ikke er enstemmig, skal dissensen anføres i kendelsen.

§ 49. Nævnet kan pålægge redaktøren for det indklagede massemedie snarest muligt at offentliggøre en kendelse i et af nævnet nærmere fastlagt omfang. En sådan offentliggørelse skal ske uden kommenterende tilføjelser og på en så fremtrædende måde, som det med rimelighed kan forlanges.

§ 50. Nævnets kendelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 51. Nævnet afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til justitsministeren. Beretningen skal offentliggøres.

§ 52. Justitsministeren fastsætter Pressenævnets forretningsorden efter forhandling med nævnet.

Stk. 2. Nævnet bistås af et sekretariat.

Stk. 3. Justitsministeren kan bestemme, at udgifterne til nævnets virksomhed, skal afholdes af massemediernes efter en fordeling, som fastsættes i nævnets forretningsorden.

Kapitel 8

Straf m.v.

§ 53. Overtrædelse af § 3, stk. 1, jf. stk. 3, § 4, § 5, stk. 1, jf. stk. 4, § 5, stk. 3, §§ 6, 7 og 8, stk. 2, straffes med bøde eller hæfte.

Stk. 2. Undladelse af at efterkomme pålæg om offentliggørelse efter § 49 og § 54 straffes med bøde eller hæfte.

Stk. 3. Er en overtrædelse begået af et selskab, en forening, en selvejende institution, en fond eller lignende, kan der pålægges den juridiske person som sådan bødeansvar. Er overtrædelsen begået af staten, en kommune eller et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges staten, kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

§ 54. I en dom, hvorved nogen findes skyldig til straf, erstatning eller mortifikation for indholdet af et massemedie, kan retten bestemme, at indholdet af dommen snarest muligt skal offentliggøres i mediet i et af retten nærmere fastlagt omfang. Pligten til offentliggørelsen påhviler redaktøren.

Stk. 2. Offentliggørelsen skal ske uden vederlag og på en så fremtrædende måde, som det med rimelighed kan forlanges.

Kapitel 9

Ikrafttræden m.v.

§ 55. Loven træder i kraft den 1. januar 1992.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 147 af 13. april 1938 om pressens brug.

§ 56. I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 1. december 1989, som ændret senest ved lov nr. 406 af 13. juni 1990, affattes § 172 således:

»§ 172. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et skrift, der er omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel i skriftet, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling, når fotografen eller fremstilleren ikke er navngivet, eller hvem billedet forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når dette ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, der er bragt i en udsendelse, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om identiteten af unavngivne medvirkende, der har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, når der er truffet rimelige forholdsregler til at skjule identiteten.

Stk. 3. Vidnefritagelse som nævnt i stk. 1 og 2 gælder også andre, der i kraft af deres tilknytning til skriftet eller dets fremstilling eller deres tilknytning til radio- eller fjernsynsforetagendet eller til fremstillingen af vedkommende udsendelse har fået kendskab til kildens, forfatterens eller den medvirkendes identitet.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse for de massemedier, der er omfattet af § 1, nr. 3, i medieansvarsloven.

Stk. 5. Angår sagen en alvorlig lovovertrædelse, og findes vidneførslen nødvendig for sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1 - 4 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med den samfundsmæssige betydning af artiklen eller udsendelsen.

Stk. 6. Det samme gælder, såfremt det er åbenbart, at en offentliggørelse ikke har tjent noget formål af samfundsmæssig betydning, og sagen angår

- 1) brud på tavshedspligt eller
- 2) en anden lovovertrædelse, og der foreligger en væsentlig offentlig eller privat interesse i, at sagen opklares.«

§ 57. I lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 339 af 22. maj 1990, som ændret ved lov nr. 743 af 14. november 1990 og lov nr. 771 af 21. november 1990, foretages følgende ændringer:

1. I § 9, *stk. 2*, udgår: »og §§ 16-18«, og efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Danmarks Radios afgørelser i sager om god presseskik og om genmæle kan dog indbringes for Pressenævnet efter reglerne i medieansvarslovens kapitel 5-7.«

Stk. 3 bliver herefter *stk. 4*.

2. § 15 g ophæves.

3. I § 15 i udgår: »§ 15 g«.

4. § 15 u affattes således:

»§ 15 u. I sager om god presseskik og om genmæle kan afgørelser truffet af den TV 2-virk-somhed, der er ansvarlig for programmet, indbringes for Pressenævnet efter reglerne i medie-ansvarslovens kapitel 5-7.«.

5. Kapitel 3 ophæves.

6. § 19 e, stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Nævnet træffer den endelige admini-strative afgørelse i sager om genmæle over for oplysninger af faktisk karakter, som er udsendt i reklameindslag. Retten til genmæle forudsæt-ter, at oplysningerne er egnede til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og at deres rigtighed ikke er utvivlsom. Nævnet kan pålægge indehaveren af en tilladelse til lo-kal radio- eller fjernsynsvirksomhed eller TV 2-reklameaktieselskabet at udsende et genmæ-le og kan træffe afgørelse om genmælets ind-hold, form og plads.«.

7. I § 22, stk. 1, nr. 3, udgår: »§ 15 g eller«.

8. §§ 23 - 23 b ophæves.

§ 58. I lov nr. 160 af 1. juli 1927 om pligtig aflevering af tryksager til offentlige biblioteker, tilføjes i § 4 som stk. 4-6:

»På ethvert her i riget trykt eller på anden måde mangfoldiggjort skrift skal bogtrykkeren anføre sit navn eller firma samt trykkestedet.

Det samme gælder skrifter, der er trykt eller på anden måde mangfoldiggjort i det danske sprog i udlandet, når skriftet indføres her i lan-det med henblik på salg eller anden offentlig udbredelse.

Den, der indfører eller offentlig udbreder de i stk. 4 og 5 nævnte skrifter ifalder ansvar efter § 8, såfremt skriftet ikke er forsynet med angivel-se af bogtrykkerens navn eller firma samt tryk-kestedet, eller såfremt den pågældende er vin-dende om, at angivelsen er urigtig.«

§ 59. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. §§ 1-54 og § 58 kan ved kongelig an-ordning helt eller delvis sættes i kraft for Færø-erne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsi-ger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget har til formål at gennemføre en ny og moderniseret lovgivning om de ansvarsmæssige forhold på medieområdet til afløsning af presseloven, der er fra 1938.

Den teknologiske udvikling i samfundet har medført, at mediebilledet har udviklet sig voldsomt siden 1938, navnlig inden for de elektroniske massemedier. I forhold til presseloven, der kun gælder for den trykte presse, vil lovforslaget bl.a. indebære, at det særlige presseretlige ansvarssystem udvides til at omfatte alle massemedier, herunder radio og fjernsyn.

Af hensyn til informationsfriheden foreslås vidnefritagelsesreglerne udvidet til også at omfatte journalister ved radio og fjernsyn og andre massemedier, ligesom der foreslås en udvidelse af journalisters adgang til kildebeskyttelse.

Endvidere indebærer lovforslaget en lovfæstelse af det presseetiske system.

Til afløsning af de eksisterende klageorganer - Berigtigelsesnævnet, Radionævnet og Dansk Presse-nævn - foreslås der oprettet et uafhængigt presse-nævn, som bl.a. skal tage stilling til, om pressen har handlet i overensstemmelse med god presseskik.

Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1205/1990 om medieansvar afgivet af Medieansvarsudvalget.

Gennemførelsen af en samlet medieansvarslov medfører en række konsekvensændringer i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, og lovforslaget indeholder derfor også forslag til ændringer i radio- og fjernsynsloven.

2. Baggrunden og grundlaget for lovforslaget

I de seneste år er der sket væsentlige ændringer på medieområdet. Danmarks Radios monopol er ophørt, og det er nu muligt at vælge mellem to landsdækkende tv-kanaler samt en række lokalkanaler. Samtidig er der etableret en række nye elektroniske informationssystemer med forskelligt indhold og formål.

Denne teknologiske udvikling inden for medieverdenen har givet anledning til en række reformovervejelser vedrørende behovet for revision af lovgivningen på det presseretlige område.

I 1968 afgav Straffelovrådet en betænkning (nr. 487/1968) om placeringen af ansvaret for radio- og fjernsynsudsendelser.

Samme spørgsmål har været drøftet af Mediekommissionen senest i dennes slutbetænkning nr. 1029/1985 om dansk mediepolitik. Et flertal af kommissionens medlemmer anbefalede, at det for de periodiske skrifter gældende ansvarssystem i tillempet form overføres på straf- og erstatningsansvar for ra-

dio- og fjernsynsudsendelsers indhold, ligesom flertallet anbefalede, at der blev skabt mulighed for at idømme alle radio- og fjernsynsforetagender et erstatningsansvar hvilende på institutionen som sådan.

Justitsministeriet besluttede på baggrund af tilkendegivelserne fra Mediekommissionen at nedsætte et Medieansvarsudvalg. Udvalget blev nedsat i februar 1986 og fik til opgave at vurdere behovet for ændring af de gældende strafferetlige og erstatningsretlige regler på medieområdet. Udvalget skulle i den forbindelse navnlig tage stilling til, om der burde gennemføres et ensartet ansvarssystem for alle medier, herunder for den trykte presse og radio- og fjernsynsudsendelser. I overvejelserne skulle endvidere indgå i hvilket omfang, der eventuelt var behov for en regulering vedrørende andre medier som f.eks. teledata og elektroniske informationssystemer.

Efter kommissoriet blev udvalget endvidere anmodet om at tage stilling til behovet for en udvidelse af reglen om kildebeskyttelse til også at omfatte journalister ved radio og fjernsyn m.v.

Udvalget blev desuden anmodet om at overveje, om der i en medieansvarslov burde optages presseetiske regler, idet der henvistes til, at sådanne regler må anses for et væsentligt led i beskyttelsen af privatlivets fred.

Medieansvarsudvalgets opgaver blev senere udvidet. Ved Justitsministeriets skrivelse af 17. november 1989 blev udvalgets kommissorium således udvidet til også at omfatte overvejelser om den nærmere udformning af bestemmelserne i straffelovens §§ 152 d og 152 e, som har en særlig betydning i forhold til mediernes varetagelse af deres opgaver.

I august 1990 har udvalget afsluttet sit arbejde med afgivelsen af betænkning nr. 1205/1990 om medieansvar med udkast til en ny medieansvarslov.

Spørgsmålet om journalisters vidnefritagelse (kildebeskyttelse) har været særskilt debatteret i Folketinget.

Det Radikale Venstre fremsatte således den 9. december 1986 forslag til lov om ændring af retsplejeloven (vidnefritagelse) (L 124 1986/87), og den 22. januar 1987 fremsatte Socialistisk Folkeparti ligeledes et forslag til lov om ændring af retsplejeloven (vidnepligt for journalister m.fl.) (L 182 1986/87). Medens Det Radikale Venstres lovforslag kun vedrørte en udvidelse af retsplejelovens § 172, stk. 1, til også at omfatte journalister m.fl. ved de elektroniske medier, indeholdt Socialistisk Folkepartis lovforslag tillige en ændring af bestemmelsen i retsplejelovens § 172, stk. 2, om begrænsninger i vidnefritagelsen, idet forslaget herom var udformet således, at det tilsigtede at svare til den begrænsning, der i henhold til retsplejelovens

§ 170, stk. 2, gælder for læger og advokater. Begge lovforslag var begrundet i konkrete retssager om vidnepligt for journalister ved elektroniske medier.

Der blev foretaget 1. behandling af begge lovforslag i Folketinget den 27. januar 1987 (se Folketings-tidende 1986/87 (1. samling), forhandlingerne sp. 6111-6124). Justitsministeren gav udtryk for, at der burde ske en ligestilling mellem den trykte presse og andre medier, men fandt, at en lovgivning burde afvente afslutningen af Medieansvarsudvalgets arbejde under hensyn til den sammenhæng, der er med pres-selovens særlige ansvarssystem. En isoleret ændring af retsplejelovens § 172 som foreslået ville således gøre det muligt for en person, der udtaler sig i en lokal-radio, at fremkomme med stærkt injurierende udtalelser om andre private, uden at det vil være muligt at gøre nogen ansvarlig for udtalelserne. Bl.a. ordfø-deren for forslagsstillerne til Det Radikale Venstres lov-forslag gjorde heroverfor gældende, at det for så vidt kunne være rimeligt at afvente Medieansvarsudval-gets betænkning, såfremt man også kunne få anklage-myndigheden til at være tilbageholdende.

På baggrund af drøftelserne i Folketinget og Me-dieansvarsudvalgets arbejde udsendte Justitsministe-riet herefter den 14. april 1987 en cirkulæreskrivelse til politiet og anklagemyndigheden om journalister m.v. ved de elektroniske medier. Justitsministeriet anmodede heri politiet og anklagemyndigheden om indtil videre kun at anvende retsplejelovens vidne-regler over for journalister m.v. ved radio og fjernsyn til at få oplyst, hvem der er kilde til oplysninger, der viderebringes i radio og fjernsyn, i det omfang regler-ne kunne have været anvendt over for journalister m.v. ved trykte periodiske skrifter.

Folketingets Retsudvalg afgav herefter i maj 1987 følgende næsten enslydende beretninger over de to lovforslag:

»Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle mø-der og har herunder stillet spørgsmål til justitsmini-steren, som denne har besvaret skriftligt.

Udvalget har noteret sig, at justitsministeren den 14. april 1987 til politiet og anklagemyndigheden har udsendt et cirkulære, der indtil videre sidestiller jour-nalister ved de elektroniske medier med journalister ved periodiske skrifter.

På denne baggrund finder udvalget ikke, at der er noget umiddelbart behov for at vedtage lovgivning om dette spørgsmål. På den anden side finder udval-get, at spørgsmålet om journalisters vidnepligt for så vidt angår ligestillingen mellem journalister i hense-nde til retsplejelovens § 172 nu er afklaret. Justitsmi-nisteren bør derfor snarest i folketingsåret 1987-88 fremsætte forslag herom. I denne forbindelse ønsker udvalget at bemærke, at medieansvarsudvalgets ar-

bejde bør afsluttes snarest, således at udvalgets for-slag kan komme til drøftelse samtidig med oven-nævnte ændringer i retsplejelovens § 172.«

Det foreliggende lovforslag bygger på Mediean-svarsudvalgets lovudkast. Hvor der i det følgende er henvist til udvalgets lovudkast, sigtes der til lovudka-stet i betænkning nr. 1205/1990 side 27-41. De væ-sentligste bestemmelser i udvalgets lovudkast omta-les nedenfor under pkt. 4, 5 og 6, idet der samtidig redegøres for Justitsministeriets stilling til udvalgets flertals- og mindretalsudtalelser.

3. Gældende ret på det medieansvarsretlige område

3.1. Massemediernes strafferetlige ansvarssystem

Dansk rets almindelige regler om strafansvar fin-des i straffeloven. Efter straffeloven kan en person alene straffes, hvis den pågældende har handlet for-sættligt. Uagtsomhed straffes kun, når der er særlig hjemmel hertil. Overtrædelse af særlovgivningen (al-le andre love end straffeloven) er derimod normalt strafbart, hvad enten en handling er begået forsættligt eller uagtsomt, ligesom der jævnlige er knyttet et objektivt bødeansvar for en kollektiv enhed som så-dan til overtrædelser, der begås inden for virksomhe-den.

Straffelovens § 23 foreskriver, at enhver, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til en straf-bar handling, kan straffes.

De almindelige regler i straffeloven er delvis sat ud af kraft som følge af presseloven, der giver særlige regler for ansvaret vedrørende indholdet af periodi-ske skrifter, som trykkes her i landet.

3.1.1. Trykte periodiske skrifter

Danmark fik sin første presselov i 1851. Loven, der blev til på baggrund af grundloven af 5. juni 1849, hvori trykkefriheden blev grundlovsfæstet, blev sene-re afløst af lov nr. 147 af 13. april 1938 om pressens brug.

Presselovens særlige ansvarssystem vedrører an-svarsplaceringen. Derudover begrænses anvendelsen af de almindelige regler om tilregnelser ved det objek-tive individualansvar for redaktøren for unavngivne artikler m.v. Presseloven indeholder således regler, som indebærer, at straffelovens almindelige regler om medvirkenansvar og krav vedrørende tilregnelser delvis suspenderes, når de ansvarlige for indholdet af en retsstridig artikel skal findes.

Ifølge lovens § 6, stk. 2, kan strafansvar i alminde-lighed kun pålægges redaktøren og forfatteren. Det normale er, at kun den ene, d.v.s. enten redaktøren eller den navngivne forfatter, bliver ansvarlig. Andre, der har medvirket ved skriftets fremstilling eller dis-

tribution, herunder udgiveren, kan derimod almindeligvis ikke straffes.

Som hovedregel bærer redaktøren ansvaret for alt det unavngivne (anonyme) stof, herunder artikler skrevet under pseudonym. Herigennem sikres det, at anonymiteten kan opretholdes. Når redaktøren kan drages til ansvar, er der nemlig normalt intet incitament til eller behov for at søge forfatteren eller kilden afsløret. Redaktøren kan altså gøres ansvarlig uden at have udvist konkret skyld, dvs. på objektivt grundlag.

For navngivne artikler bærer den navngivne forfatter derimod som hovedregel alene ansvaret efter dansk rets almindelige ansvarsregler. I denne situation ville det forekomme uacceptabelt, om forfatteren ikke kunne drages til ansvar. Forfatteren vil i øvrigt ofte selv være interesseret i, at han alene er ansvarlig, idet dette giver ham større frihed i forhold til redaktøren. Ved artikler, som måske ligger på grænsen til det krænkende, ville redaktøren, såfremt denne også kunne gøres ansvarlig, formentlig i visse situationer være tilbøjelig til at modsætte sig en offentliggørelse.

I de tilfælde, hvor en redaktør selv aktivt har medvirket til eller haft kendskab til den retsstridige artikel påhviler ansvaret såvel forfatteren som redaktøren, se presselovens § 6, stk. 3, 3. pkt.

For bøder, der er idømt redaktøren af et periodisk skrift på grund af skriftets indhold, gælder der en særlig regel om, at udgiveren hæfter herfor, men med regresadgang over for redaktøren.

Straffelovens regler vedrørende ansvarsgrundlaget berøres ikke af presseloven. Bedømmelsen af, om en artikel er retsstridig, sker uafhængigt af presselovens regler. Dette spørgsmål skal og kan alene besvares via de i lovgivningen i øvrigt opstillede regler om ytringsfrihedens grænser.

3.1.2. Radio og fjernsyn

Presseloven gælder ikke for radio og fjernsyn. For lovovertrædelser, der begås i radio- og fjernsynsudsendelser, gælder de almindelige strafferetlige ansvarsregler.

Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed indeholder ikke regler om strafansvaret for udsendelsernes indhold. Ansvar påhviler de personer, der opfylder de almindelige betingelser for at ifalde strafansvar efter straffelovens regler herom. En lovovertrædelse i en radio- eller tv-udsendelse kan derfor medføre strafansvar for enhver, der forsætligt (eller eventuelt uagtsomt) har medvirket ved overtrædelsen. Ansvar kan således pålægges den egentlige gerningsmand, en manuskriptforfatter, såvel som producere, tekniske medhjælpere og en programchef, der har godkendt

programmet til udsendelse. Derimod vil ingen kunne ifalde ansvar for udsendelsen på et objektivt grundlag.

3.2. Massemediernes erstatningsretlige ansvarssystem

Erstatningsansvar indtræder kun, hvor der foreligger et ansvarsgrundlag. Dansk ret indeholder kun i begrænset omfang lovregler om ansvarsgrundlaget. Ud fra domspraksis har teorien som det almindelige grundlag for erstatningsansvaret formuleret den såkaldte »culpapregel«. Efter culpapreglen ifalder en skadevolder ansvar for uforsvarlig adfærd, der kan tilregnes denne som forsætlig eller uagtsom. Herudover er det en betingelse, at skaden er en adækvat (påregnelig) følge af den ansvarspådragende adfærd, og at skaden har ramt en interesse, der er værnet ved erstatningsreglerne. Endelig må der ikke foreligge subjektive undskyldningsgrunde, såsom ung alder eller manglende fornuft.

Culpapreglen suppleres med det almindelige princip i dansk ret, at en arbejdsgiver er erstatningsansvarlig for de skadevoldende handlinger, som de ansatte pådrager sig ved uforsvarlig adfærd, der er udvist under arbejdets udførelse for arbejdsgiveren. Dette erstatningsansvar uden culpa fra arbejdsgiverens side forudsætter, at den ansatte har handlet culpøst, og bygger på reglen i Danske Lov 3-19-2, der har følgende ordlyd:

»End giver Husbond sin Tiener, eller anden, Fuldmagt paa sine Vegne at forrette noget, da bør Husbonden selv at svare til hvad derudi forseis af den, som hand Fuldmagt givet haver, og af hannem igien søge Opretning.«

Som hovedregel anerkender dansk ret kun erstatningsansvar for økonomisk tab. En retsstridig offentliggørelse eller udsendelse kan derfor kun medføre krav på erstatning efter de almindelige erstatningsregler, hvis der er dokumenteret et økonomisk tab for den skadelidte person eller virksomhed m.v. som følge af krænkelsen. For så vidt angår personskaade, skal den ansvarlige efter erstatningsansvarslovens § 1 bl.a. betale erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og »andet tab«. Lovens regler om erstatning for helbredelsesudgifter, godtgørelse for svie og smerte og for varigt mén samt erstatning for tab eller forringelse af erhversevne vil derimod næppe få større praktisk betydning for skader forvoldt af massemedierne.

Erstatning for ikke-økonomiske skader forekommer dog, når der foreligger en særlig hjemmel herfor. Efter § 26 i erstatningsansvarsloven skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale den forurettede godtgørelse for tort. Godtgørelse for tort kan selvsagt

kræves samtidig med erstatning for økonomisk tab efter de almindelige erstatningsregler.

Tort er i første række en krænkelse af selv- og ærefølelsen, d.v.s. en persons opfattelse af eget værd og omdømme. Krænkelserformen er sædvanligvis privatlivskrænkelser eller ærekrænkelser, men kan også foreligge som sædelighedsforbrydelser, voldsforbrydelser og frihedskrænkelser. Krænkelser i massemedierne vil således navnlig kunne føre til erstatning i form af godtgørelse for tort.

3.2.1. Trykte periodiske skrifter

I presseloven er der fastsat særlige regler om placeringen af erstatningsansvaret for indholdet af periodiske skrifter. Disse regler bygger i det væsentlige på samme principper, som gælder vedrørende strafansvar. Et erstatningsansvar efter de ovenfor nævnte retningslinier kan derfor ved den her i riget trykte presse som altovervejende hovedregel kun pålægges redaktøren og forfatteren. Navnlig vil udgiveren ikke ifalde et arbejdsgiveransvar efter DL 3-19-2, men hæfter dog for erstatningsbeløb idømt redaktøren.

Redaktøren er ansvarlig for, at skriftets indhold ikke er retsstridigt. Hvis skriftets retsstridige indhold hidrører fra en navngiven forfatter, er redaktøren dog ikke erstatningsansvarlig, hvis forfatteren ved artiklens offentliggørelse har hjemting her i landet og er myndig og tilregnelig. Hvis den pågældende artikel er skrevet efter opfordring fra eller under medvirken af redaktøren eller med dennes vidende af en medarbejder ved skriftet, ifalder redaktøren ansvar. Tilsvarende gælder, hvis redaktøren har været vidende om, at indholdet af artiklen var urigtigt.

Den navngivne forfatter er ansvarlig for det retsstridige indhold af en artikel efter almindelige erstatningsansvarsregler, der indebærer ansvar for både forsætlige og uagtsomme retsstridige handlinger.

Den unavngivne forfatter vil i almindelighed være ansvarsfri, og i stedet ifalder redaktøren ansvar. Den unavngivne forfatter ifalder dog ansvar efter almindelige regler, når han har påtaget sig ansvar som navngiven forfatter og ikke er en redaktøren underordnet medarbejder ved skriftet, eller når redaktøren ved artiklens aflevering ikke har hjemting her i landet. I disse tilfælde bliver redaktøren ansvarsfri i samme omfang som for navngivne artikler.

Den presseretlige hovedregel suppleres af en særlig bestemmelse i presselovens § 12, stk. 1. Efter denne regel hæfter udgiveren for erstatningsbeløb og sagsomkostninger idømt redaktøren, og der kan søges fyldestgørelse gennem udlæg hos udgiveren på grundlag af den redaktøren overgæede dom.

3.2.2. Radio og fjernsyn

I princippet gælder almindelige erstatningsansvarsregler også for udsendelser i radio og tv. Imidlertid er der indført en særlig erstatningsbestemmelse for Danmarks Radio og TV 2 i §§ 23 og 23 a i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed (radioloven), jf. lov-bekendtgørelse nr. 339 af 22. maj 1990 som ændret senest ved lov nr. 771 af 21. november 1990. Bestemmelsen indebærer en udvidelse af erstatningsansvaret for Danmarks Radio og TV 2 i forhold til de almindelige erstatningsansvarsregler. Ansvarsgrundlaget er fortsat en uforsvarlig (culpøs) adfærd fra skadevolders side, idet Danmarks Radio og TV 2 kun er erstatningsansvarlig for »skade, der retsstridigt forvoldes ved institutionens radiofoni- og fjernsynsudsendelser«. Men i modsætning til arbejdsgiveransvaret efter DL 3-19-2 pålægges der som hovedregel Danmarks Radio og TV 2 erstatningsansvar også for skader forvoldt af personer, der ikke står i et egentligt underordningsforhold til institutionerne. Baggrunden for denne udvidelse af erstatningsansvaret til at omfatte en videre personkreds er, at det på grund af arbejdsgangen i Danmarks Radio og TV 2 ofte vil kunne give anledning til tvivl, om der i den konkrete sag foreligger det efter DL 3-19-2 nødvendige over- og underordningsforhold.

Hovedreglen i radiolovens §§ 23, stk. 1, og 23 a om Danmarks Radios og TV 2's erstatningsansvar gælder dog ikke for skade forvoldt ved transmission af offentlige møder eller af aktuelle begivenheder, medmindre skaden er forvoldt i tjenesten af en ansat i Danmarks Radio eller TV 2.

I alle tilfælde, hvor Danmarks Radio og TV 2 ifalder erstatningsansvar, indrømmer radioloven Danmarks Radio og TV 2 en begrænset regresadgang over for skadevolderen. I medfør af radiolovens § 23, stk. 2, kan erstatning, som Danmarks Radio har måttet udrede, således kun kræves betalt af skadevolderen i det omfang, det findes rimeligt under hensyn til handlingens beskaffenhed, skadevolderens stilling og omstændighederne i øvrigt. Skadevolderens erstatningsansvar over for skadelidte kan i øvrigt ned-sættes eller bortfalde, hvis det findes rimeligt under hensyn til de førnævnte omstændigheder og til skadelidtes interesse, jf. radiolovens § 23, stk. 3. Erstatning, som skadevolderen har måttet udrede, kan efter samme bestemmelse kræves betalt af Danmarks Radio og TV 2 i det omfang, ansvaret endeligt skal påhvile institutionen efter radiolovens § 23, stk. 2.

For lokale radio- og tv-stationer, der er etableret efter reglerne i radiolovens kapitel 2a, gælder der ikke et tilsvarende institutionsansvar, men derimod de almindelige erstatningsansvarsregler, herunder et arbejdsgiveransvar efter DL 3-19-2.

F. t. medieansvarslov

De nugældende erstatningsansvarssystemer for den trykte og elektroniske presse udgøres - i lighed med hvad der gælder på strafansvarsområdet - således af vidt forskellige regler.

3.3. Berigtigelse

3.3.1. Trykte periodiske skrifter

I henhold til presseloven er der oprettet et Berigtigelsesnævn. Berigtigelsesnævnet, der består af 3 medlemmer, tager stilling til, om det skal pålægges redaktøren at berigtige oplysninger af faktisk karakter. For at berigtigelse kan ske, skal meddelelsen have været egnet til at påføre den pågældende en ikke uvæsentlig skade i økonomisk henseende eller i offentlighedens omdømme.

3.3.2. Radio og fjernsyn

I henhold til radio- og fjernsynsloven er der oprettet et radionævn. Radionævnet, der består af 3 medlemmer, kan pålægge Danmarks Radio og TV 2 at berigtige fejlagtige oplysninger af faktisk karakter. Radionævnets kompetence er ikke begrænset af et væsentlighedskriterium af samme karakter som gælder for Berigtigelsesnævnet, jf. ovenfor afsnit 3.3.1.

Derimod er det Berigtigelsesnævnet, der træffer afgørelse om berigtigelse i forbindelse med lokal radio- og fjernsynsvirksomhed.

Med hensyn til reklamer træffer det i henhold til radio- og fjernsynsloven nedsatte Radio- og TV-Reklamenævn afgørelser om berigtigelse af fejlagtige oplysninger om faktiske forhold udsendt i reklameindslag i TV 2 og i lokalradio og lokal-tv.

4. Lovforslagets ansvarssystem

4.1. Generelle synspunkter

4.1.1. Ensartet ansvarssystem for alle massemedier

Medieansvarsudvalget har drøftet spørgsmålet om gennemførelse af et ensartet ansvarssystem for alle massemedier, se udvalgets betænkning side 142 f.

Der er i udvalget enighed om, at de gældende ansvarsregler for den trykte presse i det væsentlige har sikret den størst mulige ytrings- og informationsfrihed, og udvalget foreslår derfor dette ansvarssystem bevaret i dets principielle udformning.

Udvalget finder endvidere, at de bag presselovens ansvarsregler liggende hensyn i dag taler for, at der for radio og fjernsyn indføres et tilsvarende ansvarssystem, og der er således enighed om, at det særlige presseretlige ansvarssystem bør udvides til også at omfatte de elektroniske massemedier, herunder radio og fjernsyn. Det særlige ansvarssystem finder anvendelse, når der er mulighed for her i landet at gøre et strafferetligt eller erstatningsretligt ansvar gældende.

Denne forudsætning udtrykkes indirekte i lovudkastet.

For så vidt angår skrifterne er disse i lovudkastets § 1, nr. 1, afgrænset til »indenlandske periodiske skrifter«. Denne afgrænsning svarer til den gældende presselov og indebærer, at alle udenlandske skrifter holdes uden for. Det samme er tilfældet for så vidt angår indenlandske skrifter, der ikke udkommer periodisk, d.v.s. mindst 2 gange årligt. For sådanne skrifter vil straffelovens almindelige ansvarsregler således fortsat finde anvendelse.

Radio- og fjernsynsudsendelserne foreslås i lovudkastets § 1, nr. 2, afgrænset som lyd- og billedprogrammer, der spredes eller fordeles af Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder og foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed.

Udvalget har endelig foreslået, at medieansvarsloven tillige kan omfatte visse andre elektroniske informationssystemer.

Sådanne informationssystemer er i lovudkastets § 1, nr. 3, afgrænset som »tekster, billeder og lydprogrammer, der periodisk udbredes til offentligheden, såfremt de har karakter af en nyhedsformidling, som kan ligestilles med den formidling, der sker gennem indenlandske periodiske skrifter og de af loven omfattede radio- og fjernsynsudsendelser.«

Efter udvalgets forslag er de i udkastets § 1, nr. 3, nævnte foretagender ikke automatisk omfattet af loven. For at blive omfattet af loven skal disse foretagender nemlig indgive anmeldelse herom til Pressenævnet, jf. § 8 i lovudkastet.

Justitsministeriet kan tiltræde, at der gennemføres et i princippet ensartet ansvarssystem for alle massemedier, ligesom Justitsministeriet kan tiltræde den afgrænsning af medieansvarslovens område, som udvalget foreslår i lovudkastets § 1, sammenholdt med udkastets § 8, der bortset fra sproglige ændringer i § 8 svarer til § 1 og § 8 i lovforslaget. Der henvises i øvrigt til lovforslagets bemærkninger til §§ 1 og 8.

4.1.2. Redaktørbegrebet

For så vidt angår redaktørbegrebet i relation til trykte periodiske skrifter henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 3 og udvalgets betænkning side 143 f.

For de elektroniske medier - radio og fjernsyn - har et eventuelt strafansvar hidtil skullet afgøres efter strafferettens almindelige regler, idet radio- og fjernsynsloven ikke regulerer strafansvaret, men alene programansvaret og det daglige administrative og økonomiske ansvar. Det overordnede ansvar for overholdelsen af Danmarks Radios og TV 2's formål nævnt i henholdsvis radio- og fjernsynslovens § 6 og §

15 k er placeret hos de to institutioners bestyrelser, se lovens § 9 og § 15 m, medens det daglige programansvar og administrative ansvar efter lovens § 10 og § 15 m, stk. 4, er henlagt til generaldirektøren for Danmarks Radio og TV 2's administrerende direktør. For de regionale TV 2-virksomheder gælder efter § 15 o, at det er den regionale bestyrelse, der har den overordnede ledelse, og regionens direktør, der har det daglige programansvar.

Tilrettelæggelsen og produktionen navnlig af fjernsynsudsendelser involverer typisk i højere grad end artikler i trykte skrifter en flerhed af personer. Udsendelsernes indhold beror således i højere grad på et samvirke imellem flere personer samtidig med, at der rent faktisk ofte vil være en redaktionelt ansvarlig medarbejder for en bestemt udsendelse. Udvalget har drøftet, om disse massemediers forskellighed i virkemåde i tilblivelsesfasen i forhold til den trykte presse bør bevirke, at det strafferetlige redaktøransvar placeres hos flere personer, eventuelt på et andet niveau end den øverste administrative ledelse. Udvalget har således vurderet, om ansvaret bør knyttes til en - eksisterende eller ny - programchef-funktion eller særlig programlederstilling. Udvalget har imidlertid fundet, at det også for disse massemedier er mest hensigtsmæssigt, at der kun findes én person, som i strafferetlig henseende er ansvarlig for anonyme indslag. Dette svarer i øvrigt til, at lovgivningen også, for så vidt angår programansvaret, har udpeget én ansvarlig, jf. ovenfor, hvilket ikke har udelukket, at beføjelserne til at tilrettelægge og bestemme de enkelte udsendelser indhold internt henlægges til institutionens programchefer og andre medarbejdere. Udvalget foreslår for Danmarks Radio og TV 2, at redaktøransvaret pålægges henholdsvis generaldirektøren for Danmarks Radio og den administrerende direktør for TV 2. Udvalget foreslår ligeledes, at direktøren for de regionale TV 2-virksomheder tillige bærer det strafferetlige ansvar. Dette ansvar kan ikke delegeres. Udvalget har ikke ønsket i selve loven at foreskrive, at det for alle radio- og fjernsynsvirksomheder skal være således, at samme person har det økonomiske administrative ansvar og det program-mæssige og strafferetlige ansvar. Der vil ikke være noget til hinder for, at en lokal radio- og fjernsynsvirksomhed udpeger en anden person til ansvarshavende redaktør end direktøren for virksomhedens økonomiske forhold. Dette svarer til situationen for den trykte presse.

Udvalget har drøftet, om der for disse massemediers vedkommende kunne og burde anvendes en anden betegnelse for den ansvarlige person end ordet »redaktør«, men er veget tilbage herfor, navnlig fordi udtryk som programchef, programansvarlig og pro-

gramleder i praksis anvendes og er udtryk for andre typer ansvar eller stillinger. Udtrykket »redaktør« anvendes derfor af udvalget også for disse mediers vedkommende som betegnelse for den person inden for virksomheden, der har det strafferetlige ansvar navnlig for anonyme indslag. Det vil for radio- og fjernsynsforetagender ifølge sagens natur ikke være muligt at give borgerne oplysning om redaktørens identitet på samme måde som i et dagblad, og udvalget anser det ikke for nødvendigt at indlede eller afslutte ethvert program i radio eller fjernsyn med en »annoncering« af, hvem der er redaktør. Udvalget foreslår derimod en bestemmelse i lovudkastets § 5, stk. 3, hvorefter enhver har krav på at få oplyst, hvem der er ansvarshavende redaktør for en bestemt radio- eller fjernsynsvirksomhed, således at seere og lyttere får let adgang til at skaffe sig oplysning om, hvem de skal sagsøge i tilfælde af eventuelt strafbare anonyme indslag.

For borgerne vil det endvidere kunne være vanskeligt at finde frem til, hvortil en henvendelse til f.eks. en lokalradio skal rettes. Med henblik på at sikre en let adgang til at få fornødne oplysninger om massemediernes og redaktørernes identitet er det i lovudkastets § 5, stk. 1, og § 8, stk. 1, foreskrevet, at alle massemedier - bortset fra trykte periodiske skrifter - skal indgive anmeldelse til Pressenævnet. Der findes f.eks. ca. 300 lokalradioer på landsplan, hvortil kommer de nye særlige massemedier, der er omfattet af § 1, nr. 3, i lovudkastet. Et sådant register over massemedier vil uden større administrative omkostninger kunne etableres i Pressenævnets sekretariat og vil for borgerne og andre være et serviceinstrument, som sikrer fuld klarhed over, hvilke foretagender, der er omfattet af det særlige ansvarssystem.

På grund af radio- og fjernsynsudsendelsers flygtige karakter og det forhold, at en lytter eller seer måske kun hører eller ser en del af et indslag, vil de pågældende imidlertid her - i modsætning til de trykte skrifter, hvor borgerne rent fysisk via bladet har dokumentation for de navngivne forfatters identitet - jævnligt have vanskeligheder med at vide, hvem den forfatter eller medvirkende er, som de ønsker at gøre et ansvar gældende over for. I mange tilfælde vil det endog være således, at lytteren eller seeren af andre får at vide, at han har været omtalt i et indslag, som vedkommende ikke selv har set eller lyttet til.

For af afbøde disse vanskeligheder forslår udvalget en regel i lovudkastets § 6, hvorefter den ansvarshavende redaktør efter anmodning skal give enhver, der har retlig interesse heri, oplysninger, der kan identificere nærmere angivne udsendte programmer, og identificere de forfattere m.v., der ikke er anonyme og derfor er ansvarssubjekter i tilfælde af strafbare

krænkelser. Denne forskrift skal sikre, at der bliver en let adgang for den eventuelt krænkede borger til at finde frem til, hvem en sag skal rejses imod.

Som yderligere konsekvens af disse massemediers karakter anser udvalget det for nødvendigt at fastsætte regler, der sikrer den fornødne efterfølgende dokumentation for, hvad der er udsendt i radio og fjernsyn. En opbevaring af alle udsendelser i meget lang tid anser udvalget ikke for nødvendig for at varetage dette hensyn, ligesom en sådan opbevaring muligvis indebærer praktiske vanskeligheder. Udvalget foreslår derfor en bestemmelse i lovudkastets § 7, stk. 1, hvorefter redaktøren skal sikre, at der på forsvarlig måde opbevares en kopi af alle udsendelser i mindst 3 måneder. Seere og lyttere, der føler sig krænket, må forventes at reagere og rejse sag ret kort tid efter vedkommende udsendelse, hvorfor fristen kan være så relativt kort som angivet, når det samtidig sikres, at udsendelserne bevares, når en tvist er opstået. Udvalget foreslår derfor i lovudkastets § 7, stk. 2, at kopi af udsendelser, om hvis indhold der er indgivet klage eller rejst sag enten til foretagendet selv eller ved domstolene eller Pressenævnet, skal opbevares, indtil sagen er endelig afgjort. Reglerne i § 7 er delvis identiske med de bestemmelser, der er gældende for Danmarks Radio, TV 2 og lokal radio og fjernsyn i henhold til Danmarks Radios og TV 2's vedtægter og radiolovens § 15 c.

For de øvrige massemedier, der i henhold til lovudkastets § 1, nr. 3, foreslås omfattet af medieansvarsloven, foreslår udvalget endvidere reglerne om den ansvarshavende redaktør, om pligt for foretagendet til at oplyse redaktørens henholdsvis den ikke-anonyme forfatters identitet og om opbevaring af kopier af udsendt materiale, overført til også at gælde for disse medier.

Justitsministeriet kan i det hele tiltræde udvalgets forslag til lovregler, se herved lovforslagets §§ 3-8 og bemærkningerne hertil.

4.1.3. Forfatterbegrebet

Ordet forfatter er betegnelsen for den person, der er ophavsmand til en skreven tekst, og forfatterbegrebet som sådant volder i praksis ikke særlige vanskeligheder i forbindelse med trykte skrifter. Ophavsmænd til bestanddele af et skrift kan ud over forfattere f.eks. være fotografer og tegnere m.fl. Den gældende presselov har i § 16, stk. 3, taget højde herfor ved at fastsætte, at hvad der i loven gælder om skrifter, finder tilsvarende anvendelse på billedlige og lignende fremstillinger. Denne regel foreslås opretholdt. Dette indebærer f.eks., at en i bladet i forbindelse med et fotografi angiven fotograf er ansvarlig for fotografiet. Er fotografiet unavngivet, påhviler et eventuelt an-

svar redaktøren. Medens disse af presselovens hovedregler som nævnt opretholdes, foreslås i tilfælde af samvirke f.eks. mellem journalist og fotograf en særlig ansvarsfordeling, jf. lovudkastets § 10, stk. 3.

For så vidt angår radio- og fjernsynsudsendelser bevirker de faktiske forhold og mediernes egenart, at situationerne er mere komplicerede. Ganske vist forekommer der også i de elektroniske medier tilfælde, hvor »situationen er klar«. En forfatter læser sin egen novelle i radioen, eller en kunstmaler eller fotograf viser egne billeder i fjernsynet. Det normale er dog, at en flerhed af personer er aktører eller på anden måde involveret direkte i udsendelsen. I en nyhedsudsendelse forekommer f.eks. situationer som en studieværts oplæsning af en tekst, forfattet af en anden journalist og vist i forbindelse med, at studieværten interviewer en person, der muligvis optræder anonymt, og der vises billeder optaget af en anonym fotograf muligvis efter anvisning eller opfordring af en programmedarbejder.

Udvalget har på baggrund af disse forhold med et mere eller mindre udstrakt samvirke med deraf følgende komplekse situationer nærmere overvejet, om ansvarsreglerne bør knyttes til de medvirkende på en i forhold til de trykte skrifter forskellig måde. Udvalget har imidlertid fundet, at ansvarsplaceringen i princippet bør svare til den, der gælder for de trykte skrifter; det vil sige at ansvaret bør placeres hos ophavsmanden til den meningstilkendegivelse, der kommer til udtryk i en udsendelse. At anvende begrebet forfatter for den ansvarlige person vil imidlertid ikke være dækkende, når der som ovenfor beskrevet kan være tale om, at en person fremtræder i en udsendelse, hvor vedkommende giver sin mening til kende. Som følge heraf har udvalget valgt at angive ansvarssubjekt som værende »forfatter til en tekst og den, der fremsætter en udtalelse«. Samtidig har udvalget givet en særlig regel om formidlerens retsstilling.

Det bemærkes, at udvalget også i relation til radio- og fjernsynsudsendelser foreslår en ligestilling mellem på den ene side tekster og udtalelser og på den anden side film, billeder og lignende, jf. herved lovudkastets § 16, stk. 2.

Justitsministeriet er enig i Medieansvarsudvalgets ovennævnte synspunkter.

4.2. Strafansvar for massemediernes indhold

Som nævnt ovenfor gælder det særlige presseretlige ansvarssystem kun ansvaret for »indholdet« af periodiske skrifter og radio- og fjernsynsudsendelser. Ansvarssystemet omfatter således kun de såkaldte »materielle pressedeliker«. I den juridiske litteratur er dette begreb navnlig fortolket således, at der fore-

ligger et materielt pressedelikt, når en lovovertrædelse manifesterer sig i den del af indholdet i et periodisk skrift, som retter sig til hele bladets læserkreds eller dog til større ubestemte grupper inden for denne, og hvor lovovertrædelsen kan erkendes gennem læsning af skriftet. Der er derimod ikke tale om et pressedelikt, når en én gang fuldbyrdet lovovertrædelse efterfølgende udsprede til læserkredsen, uden at denne udsprelse i sig selv er kriminaliseret.

I den hidtidige teori og praksis har man lagt afgørende vægt på, om lovovertrædelsen begås gennem ytringen i skriftet (herunder billeder, tegninger m.m.). Herigennem undtages for det første lovovertrædelser, som vedrører den ydre form, eller selve det, at der udsendes et skrift, som ikke opfylder nogle formelle krav (f.eks. angivelse af trykkested), de såkaldte formelle pressedelikter. Udvalget er enige om, at de fortsat skal falde uden for det særlige presseretlige ansvarssystem.

I den forbindelse har man også hidtil ladet det være en afgørende betingelse, at forbrydelsen skal fuldbyrdes gennem publikationen.

Som eksempler på straffelovsovertrædelser, der beskriver det strafbare forhold som »offentlige meddelelser«, »offentliggør« o.lign. kan nævnes § 129, § 129 a, § 136, § 140, § 266 a, og § 266 b. Undertiden beskrives overtrædelsen som »fremsættelse, udbredelse, videregivelse«, f.eks. § 152 d, § 264 d, §§ 267 og 268 og § 235. I straffelovens § 296 sættes straf for »udsprelse af løgnagtige meddelelser« og »urigtige og vildledende angivelser gennem offentlige meddelelser«.

Også straffelovens § 266, der sætter straf for den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, kan fuldbyrdes ved en ytring i et massemedie.

I anden lovgivning forekommer også lovovertrædelser, der beskriver gerningsindholdet som uberettiget offentliggørelse. Dette gælder f.eks. lov nr. 559 af 21. december 1971 om mægling i arbejdsstridigheder § 4, stk. 3, og § 10, stk. 2, retsplejelovens § 31, stk. 2-4 (offentlig gengivelse), § 1017, stk. 2 (giver meddelelse, lægger hindringer i vejen, fremsætter udtalelser), § 1017 a (offentlig omtale) samt bistandslovens § 130 (offentlig gengivelse).

I lovgivningen uden for straffeloven findes herudover talrige bestemmelser, hvis gerningsindhold fuldbyrdes gennem offentliggørelse. Det gælder bestemmelser, der forbyder reklamering for visse typer af varer, f.eks. lov nr. 451 af 6. august 1982 om lægemidler, eller regulerer eller forbyder visse former for reklamer, f.eks. markedsføringsloven nr. 55 af 28. januar

1987 og lov nr. 244 af 19. april 1989 om ligebehandling af mænd og kvinder.

Hvis det presseretlige ansvarssystem også gøres anvendeligt på annoncer, inddrages således en ny og omfattende kategori af materielle pressedelikter under de særlige ansvarsregler. Selv om markedsføringsloven angiver sit gyldighedsområde som privat erhvervsvirksomhed og offentlig virksomhed, som kan sidestilles hermed, er denne begrænsning næppe til hinder for at pålægge ansvar for medvirken, der forøves af personer, som falder uden for denne beskrivelse.

De hensyn, der ligger bag det særlige presseretlige ansvarssystem, gør sig ikke gældende for annoncestoffets vedkommende. Det samme gælder visse meddelelser, f.eks. oplysninger om bankregnskaber, underretninger til aktionærer, f.eks. om generalforsamlinger, tegningsindbydelser og kundgørelser om tvangsauktioner.

På annonce- og meddelelsesområdet findes i særlig høj grad en række delikter, som det kan være praktisk taget umuligt for redaktøren at erkende ved en gennemlæsning. Det er ikke muligt for en redaktør at se, om annoncerede varer er tyvekoster og annoncen således en fuldbyrdet overtrædelse af straffelovens § 284. Det samme gælder overtrædelse af § 296 (løgnagtige selskabsmeddelelser).

På den baggrund har Medieansvarsudvalget konkluderet sine overvejelser om de lovovertrædelser, der omfattes af det særlige ansvarssystem, således (side 155 f):

»Retspolitisk kan det være vanskeligt at forsvare opretholdelsen af det hidtidige kriterium for, hvornår der foreligger et »materielt pressedelikt«. Ved at opretholde det fremkommer en forskel i bedømmelsen mellem gerningstyper, der til deres fuldbyrdelse kræver en følge, f.eks. straffelovens § 260, ulovlig tvang, hvor gerningsbeskrivelsen medtager »tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget«, og § 281, afpresning, hvor et krav om en følge af truslen ikke indgår i gerningsbeskrivelsen. I dette tilfælde beskrives gerningsindholdet på en måde, så fuldbyrdelse i lovens forstand foreligger, selv om der ikke er sket indgreb i den interesse, som bestemmelsen skal værne (forbrydelse med fremrykket fuldbyrdelsesmoment). Det kan således komme til at afhænge af tilfældigheder, om beslægtede gerningstyper vil falde inden for eller uden for det særlige presseretlige ansvarssystem. En opretholdelse af den hidtidige afgrænsning strider i øvrigt mod faste traditioner i dansk strafferet, hvorefter forsøgshandlinger som udgangspunkt behandles på samme måde som fuldbyrdede forbrydelser.

Der kan anføres argumenter for at begrænse det presseretlige ansvarssystem på et materielt grundlag,

som det skete i presseloven af 1851, f.eks. således, at det alene skulle gælde overtrædelser af straffelovens kapitler 12-16 og 27. Dette kriterium lider dog bl.a. af den svaghed, at det ofte vil være ganske tilfældigt, om en bestemmelse findes i straffeloven eller en særlov. F.eks. kunne reglen i markedsføringslovens § 9 om industrispionage lige så vel have været anbragt i straffelovens kapitel 27.

En beskrivelse, hvorefter den særlige presseretlige ansvarsordning skulle gælde forbrydelser mod staten eller andre offentlige interesser eller mod andres fred og ære, ville være for uskarp både i relation til medierne og borgerne.

Kriteriet »nyhedsformidling« er anvendt i § 1, nr. 3, men er åbenbart for snævert i denne sammenhæng.

I litteraturen er hovedkriteriet som nævnt blevet suppleret med kriterier, hvorefter der skal lægges vægt på, om meddelelsen retter sig til større, ubestemte persongrupper eller til en enkeltperson, og på, om lovovertrædelsen kan erkendes gennem læsningen af skriftet. Disse kriterier kan imidlertid ikke tillægges afgørende vægt. Dels fører de i visse situationer til urigtige resultater, dels er de for vage til at være anvendelige.

Det er næppe muligt at opstille et kriterium, der er fuldt tilfredsstillende, men i tilknytning til den bestående praksis og teori foreslås, at »indholdet« udtrykkeligt bestemmes således, at det angår de lovovertrædelser, der fuldbyrdes gennem indholdet af et trykt periodisk skrift eller en udsendelse i tv eller radio m.v.

Denne bestemmelse ligger ikke langt fra den traditionelle opfattelse, men den vil f.eks. derudover medtage ophavsretskrænkelser, hvilket forekommer forvarligt.

Formuleringen er ikke ensbetydende med, at disse lovovertrædelser kun kan fuldbyrdes gennem offentliggørelse.

Betingelsen om fuldbyrdelse af lovovertrædelsen gennem offentliggørelse i massemediet medfører, at langt de fleste forbrydelsestyper som tyveri, hærværk og vold, hvori indgår en eller anden form for forsøg og/eller medvirken via meddelelser m.v., f.eks. i form af tilskyndelse i dagspressen, ikke ansvarsmæssigt skal bedømmes efter presselovens ansvarsregler.«

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets synspunkter vedrørende spørgsmålet om medieansvarslovens materielle anvendelsesområde og henviser i den forbindelse til betænkningen side 149-58.

4.2.1. Skrifter

Udvalget foreslår som nævnt oven for, at det presseretlige strafansvarssystem principielt opretholdes

for den trykte presse. Om de gældende regler henvises til beskrivelsen ovenfor under afsnit 3.1.1.

Reglerne om ansvar for forfatteren, redaktøren og udgiveren i udkastets §§ 9-15 svarer stort set til presselovens bestemmelser. Der foreslås dog en række præciseringer og enkelte nye ansvarsfordelingsregler.

4.2.1.1. Forfatteransvaret

Presseloven indeholder ikke bestemmelser, der nærmere definerer, hvornår en artikel skal anses for navngiven. Efter udvalgets opfattelse kan der være behov for i selve lovteksten og bemærkningerne til lovbestemmelsen nærmere at beskrive navngivelseskriteriet. Udvalget finder det i den henseende afgørende, om angivelsen er så præcis, at det for læseren uden større undersøgelser vil være muligt at identificere forfatteren. Er ophavsmandens fulde navn og adresse anført, er navngivelseskriteriet opfyldt. Det samme er tilfældet, selv om adressen ikke er anført, hvis navnet f.eks. er meget usædvanligt, og artiklens indhold i øvrigt eller andre omstændigheder giver sådanne informationer, at ophavsmanden let lader sig identificere. Er dette ikke tilfældet, og er navnet almindeligt forekommende, bør artiklen ikke anses for navngiven, medmindre særlige forhold i øvrigt bevirker en let identifikation, og dette også må stå klart for forfatteren selv.

Udvalget foreslår endvidere i modsætning til gældende ret, at navngivelseskravet ligeledes skal anses for opfyldt, når artiklen er skrevet under et pseudonym eller mærke, og det er alment kendt, hvilken person der anvender det pågældende pseudonym. I denne situation må det stå klart for forfatteren, at han kan identificeres, hvorfor han bør være ansvarlig. Det ville være uacceptabelt, om personer, der har oparbejdet et fast af almenheden kendt mærke eller pseudonym, herefter straffrit kan begå f.eks. freds- eller ærekrænkelser, skønt så at sige alle har viden om, hvem gerningsmanden er. Personer, der skriver under fast og almindeligt kendt mærke, gør ikke dette for at »skjule sig«, men har andre grunde herfor.

Udvalget forslår på baggrund heraf, se udvalgets betænkning side 160 f, at der i lovudkastets § 10, stk. 2, indsættes en bestemmelse til tydeliggørelse af, hvornår en artikel anses for navngiven, således at navngivelseskriteriet udvides til også at omfatte offentliggørelse under eget billede og pseudonym eller mærke.

Det er i dag ikke usædvanligt, at artikler er forfattet af flere personer, der alle er angivet ved navn. I disse tilfælde bør alle de anførte personer efter udvalgets opfattelse kunne drages til ansvar for indholdet af artiklen som helhed, også selv om hver af dem kun har

forfattet en del heraf, når det ikke af artiklen fremgår, hvilken del de hver især er forfatter af.

Udvalget foreslår derfor, at der i lovudkastets § 10, stk. 3, indsættes en bestemmelse, hvorefter ansvar påhviler alle navngivne forfattere til en artikel, når det ikke fremgår, hvilken del de hver især er forfatter af. Der henvises til betænkningen side 162.

For så vidt angår artikler, der er navngivet med et selskab, en forenings eller anden juridisk persons navn, foreslår udvalget, at den juridiske persons ledelse bærer ansvaret for artiklens indhold, ligesom den juridiske person som sådan kan ifalde et objektivi bødeansvar. Ansvaret for den juridiske persons ledelse, d.v.s. de enkelte bestyrelsesmedlemmer og direktører, ifaldes »efter lovgivningens almindelige regler«, d.v.s. er betinget af det sædvanlige krav om forsæt eller uagtsomhed. Der henvises til betænkningens side 162 f.

Udvalget foreslår dette suppleret med et forslag om, at en artikel, der offentliggøres med et nyhedsbureau som kilde ikke anses for at være navngivet. Dette indebærer, at redaktøren af skriftet er ansvarlig for artiklens indhold. Bestemmelsen er en konsekvens af, at nyhedsbureauer nu selvstændigt kan være omfattet af det særlige presseretlige ansvarssystem og redaktøren for nyhedsbureauet således være ansvarlig for bureauets øvrige unavngivne stof. Der henvises i øvrigt til betænkningen side 163 ff og til beskrivelsen nedenfor om redaktøransvaret under afsnit 4.2.1.2.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets ovennævnte forslag til præciseringer af forfatterens ansvar.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2-6, der svarer til lovudkastets § 10, stk. 2-6

Udvalget har endvidere særligt overvejet forfatterens ansvar i forbindelse med navngivne personers udtalelser m.v., der citeres i navngivne artikler. Den gældende presselov indeholder ikke særlige regler om ansvarsplaceringen i disse tilfælde. Der henvises til betænkningen side 169-76.

Der er i udvalget enighed om, at der er behov for en nærmere regulering af ansvarsplaceringen i disse ikke sjældent forekommende situationer. Udvalget er enige om, at det bør være en grundbetingelse for den citerede persons eventuelle presseretlige med- eller eneansvar, at gengivelsen er korrekt, og at vedkommende er indforstået med, at udtalelserne offentliggøres navngivet. Udvalget deler sig imidlertid i et flertal og et mindretal med hensyn til spørgsmålet om ansvarsplaceringen.

Et flertal i udvalget (9 medlemmer) foreslår, at forfatteren er ansvarlig også for citerede udtalelser, idet den citerede person dog er medansvarlig for udtalelsens indhold, såfremt udtalelsen er gengivet korrekt

og den pågældende har godkendt, at udtalelsen gives navngiven.

Efter flertallets opfattelse bør der som udgangspunkt altid være tale om et medansvar for forfatteren/redaktøren for viderebringelse af udtalelser fra navngivne meddelere. Meddelerens fremsættelse af en udtalelse over for f.eks. en journalist vil som ovenfor nævnt ofte i sig selv indebære en lovovertrædelse, men denne lovovertrædelse ændrer gennem offentliggørelsen i skriftet afgørende karakter. Det forekommer hverken rigtigt eller rimeligt at pålægge meddeleren et eneansvar for denne yderligere krænkelse, som effektueres gennem en selvstændig beslutning om offentliggørelse fra bladet side.

Et mindretal (7 medlemmer) foreslår heroverfor, at den citerede person får et selvstændigt presseretligt eneansvar. Mindretallet foreslår dog et medansvar for forfatteren eller redaktøren, når forfatteren eller redaktøren har opfordret eller tilskyndet til fremsættelsen af den citerede udtalelse, eller hvis forfatteren eller redaktøren vidste, at udtalelsens indhold var urigtigt eller indebar en krænkelse af privatlivets fred.

Mindretallets forslag er begrundet i et ønske om, at mundtlige eller skriftlige udtalelser, der indgår som citater i en artikel, bliver ligestillet med udtalelser, som den pågældende har skrevet i et læserbrev eller et andet af ham navngivet indlæg. I mange situationer vil den nugældende presselovs sondring mellem tilfælde, hvor folk selv skriver deres indlæg, og hvor de dikterer dem til journalister, virke meget formalistisk. Den foreslåede regel vil endvidere medføre, at personer, som har vanskeligt ved at udtrykke sig skriftligt, får en bedre mulighed for at deltage i samfundsdebatten. Mindretallet finder, at dette kun kan opnås, hvis udgangspunktet bliver, at den citerede persons ansvar er et eneansvar og ikke et medansvar.

Flertallets forslag har nærmest karakter af en præcisering af gældende praksis, hvorimod mindretallets forslag indebærer en væsentlig fravigelse af det gældende presseretlige ansvarssystem, der har enten forfatteren eller redaktøren som hovedansvarlige. Også reale grunde taler for flertallets forslag. Den, der fremsætter en strafbar udtalelse, vil normalt være ansvarlig for selve udtalelsens fremsættelse. Det forekommer derfor mindre rimeligt om den pågældende udover dette strafansvar tillige skulle bære det fulde presseretlige strafansvar. Krænkelsen via et massemedie medfører, at det strafbare forhold ændres måske meget væsentligt. Der synes ikke at være rimelig grund til at fritage forfatteren eller redaktøren for dette ansvar. Forfatteren, der bruger citatet i sin artikel, har både tid og anledning til at overveje citatets eventuelle retsstridige indhold. Derimod kan der væ-

re god mening i at gøre den, der ytrer sig, medansvarlig sammen med forfatteren eller redaktøren, når den pågældende godkender, at udtalelsen gengives navngiven. Dette harmonerer med, at straffelovens almindelige medvirkningsregler ikke gælder for pressedelikter.

Justitsministeriet tiltræder på den baggrund flertallets forslag til § 14, der indebærer, at den navngivne meddeler (kilde) inddrages som presseretligt ansvarssubjekt og i givet fald som sådant ifalder medansvar for sine i pressen offentliggjorte udtalelser sammen med den angivne forfatter af den artikel, hvori udtalelserne er gengivet, eller, hvis artiklen er unavngiven, sammen med redaktøren. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 14.

4.2.1.2. Redaktørens ansvar

Efter presseloven er redaktøren almindeligvis ansvarlig for indholdet af unavngivne artikler.

Der er i udvalget enighed om at videreføre dette princip, men således at det i medieansvarslovens regel, se lovforslagets § 11, præciseres, at redaktøren er ansvarlig på objektivt grundlag, se betænkningen side 177 f.

Udvalget er endvidere enige om, at redaktøren i overensstemmelse med hvad der gælder i dag ligeledes bør være eneansvarlig på objektivt grundlag i de tilfælde, hvor ansvar ikke kan gøres gældende mod forfatteren på grund af dennes manglende bopæl her i landet eller manglende tilregnelighed. Redaktørens ansvar omfatter dog ikke tilfælde, hvor forfatteren er ansvarsfri på grund af manglende forsæt eller uagtsomhed, d.v.s. manglende tilregnelighed.

Udvalgets forslag til en regel (§ 13, stk. 1, i lovudkastet) om medansvar for redaktøren svarer til den gældende ordning efter presseloven. Udvalget foreslår dog medansvarsreglen udvidet til også at omfatte tilfælde, hvor redaktøren vidste, at artiklens indhold indebar en krænkelse af privatlivets fred. Bestemmelsen omfatter således ikke tilfælde, hvor redaktøren ikke ved om en ærekrænkende sigtelse er sand eller usand. Forfatteren vil være den nærmeste til at føre sandhedsbevis for en sigtelse, der udbredes i en navngiven artikel.

I lovudkastets § 12, har udvalget foreslået en ny bestemmelse, der omhandler den hyppigt forekommende situation, at der i et massemedie citeres artikler m.v., der hidrører fra et andet massemedie. Er citatet unavngivet følger redaktørens hæftelse for indholdet af reglen i § 11. Er artiklen derimod også navngivet i det nye massemedie følger det af § 12, at redaktøren er ansvarlig for indholdet, medmindre forfatteren har givet et samtykke, der også omfatter videregivelsen til det nye massemedie. En navngiven forfatter er såle-

des ikke uden videre ansvarlig for den videregående udbredelse, der sker i kraft af offentliggørelse i det nye massemedie.

Reglen, der efter Justitsministeriets opfattelse forekommer velbegrunder, skal ses i sammenhæng med udkastets § 10, stk. 6, sammenholdt med § 11, hvorefter redaktøren for det nye massemedie er ansvarlig for artikler, der offentliggøres som hidrørende fra et navngivet nyhedsbureau, medens nyhedsbureauets redaktør er ansvarlig for bureauets selvstændige offentliggørelser af dets unavngivne artikler.

Justitsministeriet kan i øvrigt i det hele tiltræde udvalgets forslag til bestemmelser om redaktøransvaret ved skrifter.

Der henvises til lovforslagets §§ 11-13, der med enkelte redaktionelle ændringer svarer til §§ 11-13 i udvalgets lovudkast.

4.2.1.3. Udgiverens subsidiaire ansvar

Udvalget foreslår, at der indføres en ny bestemmelse om, at udgiveren er ansvarlig, når et ansvar ikke kan gøres gældende mod redaktøren på grund af manglende eller urigtig redaktøringivelse eller på grund af redaktørens manglende bopæl her i landet eller manglende tilregnelighed. Efter presseloven påhviler ansvaret forfatteren i de ovennævnte tilfælde. Udvalget finder det mere relevant, at udgiveren gøres ansvarlig i disse tilfælde. Det er i praksis udgiveren, der selv kan træffe forholdsregler, således at dette ansvar ikke bliver aktuelt. Der henvises til betænkningen side 159 f.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag til indførelse af en ny bestemmelse om subsidiært udgiveransvar med en enkelt redaktionel ændring. Der henvises herved til lovforslagets § 15 og bemærkningerne hertil.

Det bemærkes i den forbindelse, at denne subsidiaire hæftelse for udgiveren ingen sammenhæng har med det i udvalget drøftede spørgsmål om et objektivt udgiverbødeansvar for materielle straffelovsovertrædelser. Der henvises herom til de almindelige bemærkninger nedenfor i afsnit 4.3.

4.2.2. Radio og fjernsyn

Der har i udvalget været enighed om udformningen af reglerne vedrørende strafansvar for indholdet af radio- og fjernsynsudsendelser m.v. Der henvises til betænkningen side 178-91.

Som nævnt foreslår et enigt udvalg, at området for det særlige presseretlige ansvarssystem udvides, således at det i tillempet form kommer til også at omfatte radio- og fjernsynsudsendelser. Dette indebærer, at der principielt altid vil være én ansvarlig person, at anonymitet normalt vil være ansvarsfrihedsgrund, at

redaktøren er ansvarlig for anonyme indslag i udsendelserne, og at kredsen af personer, der kan drages til ansvar, begrænses i forhold til lovgivningens regler, herunder navnlig i forhold til straffelovens § 23 om vedvirken.

De foreslåede forskelligheder i forhold til ansvarsreglerne for periodiske skrifter er begrundet i de elektroniske mediers særlige karakter og vedrører navnlig anonymitetsbegrebet og ansvaret for indslag i direkte udsendelser.

Da det ansvarssystem, udvalget foreslår indført for radio- og fjernsynsudsendelser, i princippet svarer til de foreslåede regler om ansvaret for periodiske skrifers indhold, er det fundet hensigtsmæssigt at anvende en systematik, som gør det let at sammenligne ansvarsbestemmelserne for radio og fjernsyn med lovforslagets §§ 9-15 om periodiske skrifter.

De to sæt ansvarsregler kan imidlertid ikke opstilles helt parallelt, idet der er en vis forskel imellem tilblivelsesprocessen for en artikel i et trykt skrift og den tilsvarende proces for radio- og fjernsynsudsendelser. Dertil kommer, at også fremtrædelsesformen er forskellig for artiklen og udsendelsen.

Der kan således peges på, at forfatteren til en artikel i et trykt skrift kun fremtræder indirekte over for læserne; den, der fremsætter en udtalelse i radio og navnlig i tv, fremtræder med sin person langt mere direkte over for lyttere og seere. Og medens artiklen bliver til under én arbejdsproces og mangfoldiggøres under en anden (med tid til overvejelse og korrektion mellem de to processer), er forholdet i radio- og fjernsynsudsendelser ofte det, at en udtalelse fremsættes umiddelbart over for publikum, f.eks. i et interview eller en diskussion. Der må her skelnes mellem, om udtalelsen fremsættes i en direkte udsendelse, eller om den først optages på bånd eller et andet elektronisk medie med henblik på senere, d.v.s. forskudt, udsendelse. Men det er nok karakteristisk for vurderingen af udsendelser i de elektroniske medier, at publikum - seere og lyttere - opfatter udtalelser fremsat heri som mere autentiske, end når de samme mennesker læser en udtalelse i f.eks. et avisinterview. Dette er for så vidt uafhængigt af, om selve udsendelsen er direkte eller forskudt. Det skal herved også bemærkes, at det for seerne og lytterne kan være svært eller umuligt at afgøre, om en udtalelse fremsættes direkte eller forskudt.

Endelig får det forfatterbegreb, som ligger til grund for ansvarsreglerne for periodiske skrifers indhold, en ny dimension, når der er tale om radio- og fjernsynsudsendelser. I sådanne udsendelser forekommer ofte oplæsning eller anden formidling af tekster, for hvis indhold der kan pålægges et forfatteransvar svarende til det, der kendes fra de periodiske skrifter.

Men i andre tilfælde fremsættes der udtalelser, som ikke bygger på nedskrevne tekster, og hvor det findes mest rimeligt at lade den, der fremsætter udtalelsen, være ansvarlig for udtalelsens indhold.

Under hensyntagen til, at der således er forskelligheder mellem de periodiske skrifter og de elektroniske massemediers natur, opstilles de foreslåede ansvarsregler for radio- og fjernsynsudsendelser i en systematik, som nogenlunde svarer til den, der er anvendt i lovudkastet om ansvaret for periodiske skrifers indhold, men som dog på den anden side bygger på mediernes forskelligheder.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag til afgrænsning af kredsen af mulige strafferetlige ansvarssubjekter.

Der henvises til lovforslagets § 16, der svarer til § 16 i lovudkastet.

4.2.2.1. Ansvar for tekster

Det følger af det anførte, at ansvarsreglerne som udgangspunkt må bygge på en sondring mellem ansvar for tekster og ansvaret for udtalelser. Der henvises til udvalgets betænkning side 182-88.

Tekster kan fremføres både i direkte og i forskudte udsendelser. For så vidt angår direkte udsendelser kan det foregå i form af oplæsning af en roman eller et andet udgivet værk eller ved oplæsning af et manuskript, der ikke tidligere har været offentliggjort. En lignende situation foreligger, hvis værket eller manuskriptet oplæses i en udsendelse, der først bringes kortere eller længere tid efter optagelsen. Sidstnævnte udsendelser betegnes normalt som bandede eller forskudte udsendelser. I nærværende lovforslag anvendes udtrykket forskudt udsendelse.

Det er udvalgets opfattelse, at forfatteren i sådanne situationer - i lighed med hvad der gælder i dag - bør være ansvarlig for tekstens indhold efter lovgivningens almindelige regler. På den anden side er det udvalgets opfattelse, at der bør være mulighed for at indrømme forfatteren anonymitet med den virkning, at forfatteren bliver ansvarsfri. I sidstnævnte tilfælde må teksten behandles på samme måde som en unavn-given artikel i et periodisk skrift. Ansvar for tekstens indhold påhviler i så fald radio- eller fjernsynsforetagendets redaktør. Forfatterens ansvar vil selvsagt ikke række længere, end forfatteren har forsøgt til. Hvis forfatteren således ikke har givet samtykke til, at teksten overhovedet fremføres i en udsendelse, følger det af det strafferetlige krav om tilregnelser for at kunne ifalde ansvar, at forfatteren bliver ansvarsfri for udbredelsen i selve massemediet.

Det kan hende i en direkte udsendelse, at en tekst fremføres på en sådan måde, at radio- eller fjernsynsforetagendet ikke har haft mulighed for at gribe ind.

Det kan f.eks. ske ved, at der under tv-transmissionen af et politisk møde eller et sportsstævne frembæres transparenter eller plakater med injurerende eller på anden måde strafbart indhold. Under forudsætning af, at radio- eller fjernsynsforetagendet ikke har tilsikret forfatteren til transparenten anonymitet, er det udvalgets opfattelse, at forfatteren bør være ansvarlig. Anonymitet i sig selv er således ikke ansvarsfrihedsgrund.

På den baggrund har udvalget for så vidt angår tekster i både direkte og forskudte udsendelser i lovudkastets § 17, stk. 1, foreslået, at forfatteren er ansvarlig for tekstens indhold efter lovgivningens almindelige regler, når den pågældende har givet sit samtykke til tekstens udsendelse, og der ikke er givet forfatteren tilsagn om anonymitet. Har forfatteren fået tilsagn om anonymitet indebærer udvalgets forslag til § 17, stk. 2, at redaktøren bliver ansvarlig for indholdet af teksten på objektivt grundlag.

I overensstemmelse med de for de trykte skrifter foreslåede regler foreslår udvalget, at redaktøren af radio- eller fjernsynsforetagendet i forskudte udsendelser bliver ansvarlig for indholdet af en tekst, hvis ansvar ikke kan gøres gældende mod forfatteren på grund af dennes manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag til ansvarsregler for tekster, men finder for det første, at disse bør suppleres med en regel om, at redaktøren også er ansvarlig i de tilfælde, hvor en tekst ikke kan henføres til en bestemt forfatter, fordi dennes identitet f.eks. er opdigtet eller falsk. Der henvises herved til lovforslagets § 17 og bemærkningerne hertil. For det andet finder Justitsministeriet, at anonymitet som foreslået af 4 af udvalgets medlemmer ikke bør være ansvarsfrihedsgrund for så vidt angår tekster, der fremføres i direkte transmissioner af offentlige møder eller andre aktuelle begivenheder. I disse situationer bør ansvaret ifaldes efter lovgivningens almindelige regler. Der henvises herved til lovforslagets § 20, stk. 2, bemærkningerne nedenfor i afsnit 4.2.2.2., bemærkningerne til lovforslagets § 20, stk. 2 og udvalgets betænkning side 187-88.

4.2.2.2. Ansvar for udtalelser

Der er i udvalget enighed om udformningen af ansvarsreglerne for udtalelser, se betænkningen side 184-88.

Udvalget foreslår, at der sondres mellem udtalelser i direkte udsendelser og udtalelser i forskudte udsendelser.

Hvis en udtalelse fremsættes i en direkte udsendelse, bør den, der fremsætter udtalelsen - efter udvalgets opfattelse - være ansvarlig efter lovgivningens al-

mindelige regler. Her bør anonymitet ikke være ansvarsfrihedsgrund. Man kan forestille sig, at en person under en direkte reportage af BZ-uroligheder fremkommer med strafbare beskyldninger mod navngivne personer, eller at en person under direkte transmission af en gudstjeneste fremsætter strafbare udtalelser; i disse og lignende tilfælde bør det efter udvalgets opfattelse ikke udelukkes at iværksætte eftersøgning af den anonyme gerningsmand. Noget andet er, at radio- eller fjernsynsforetagendet kan give den pågældende tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres. Hvis det er sket, og hvis der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring af anonymiteten, er den pågældende ansvarsfri; men til gengæld bliver redaktøren ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

Når det drejer sig om udtalelser fremsat i forskudte udsendelser, bør ansvarsreglerne efter udvalgets opfattelse principielt være de samme som for de trykte periodiske skrifter. Heri ligger, at den, der fremsætter en navngiven udtalelse, er ansvarsfri, og at redaktøren er ansvarlig for udtalelsens indhold. På den anden side skal den, der fremsætter en navngiven udtalelse, være ansvarlig for udtalelsens indhold på samme måde, som forfatteren til en navngiven artikel i et periodisk skrift er ansvarlig for artiklens indhold efter lovgivningens almindelige regler.

Den, der fremsætter en udtalelse i en forskudt udsendelse er ikke ansvarlig for udtalelsens indhold, hvis den pågældendes identitet ikke fremgår af udsendelsen. Det bør ligeledes gælde, at personen ikke kan drages til ansvar, hvis den pågældende ikke har givet sit samtykke til, at udtalelsen udsendes. Men efter udvalgets opfattelse bør man ikke herfra slutte, at ansvaret for udtalelsens indhold i alle andre tilfælde bør påhvile den, der har fremsat udtalelsen. Hvis den pågældende har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, og hvis der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf, bør den pågældende have samme retsstilling som den, der har fået tilsagn om at få en artikel publiceret anonymt i et periodisk skrift. Når de nævnte betingelser er opfyldt, kan den pågældende påberåbe sig ansvarsfrihed, selv om nogle af seerne/lytterne (f.eks. en ven, et familiemedlem eller en nabo) har kunnet genkende den pågældende på udseendet og/eller stemmen.

Ansvaret for den, der fremsætter en udtalelse, forudsætter som nævnt, at den pågældende har givet sit samtykke til, at udtalelsen udsendes. Den samme forudsætning opstilles for forfatterens ansvar for en navngiven artikel i et periodisk skrift. Samtykke skal forstås på samme måde som i andre tilfælde, hvor der ikke stilles særlige krav til samtykket, f.eks. i form af

skriftlighed. Også et stiltiende samtykke kan således være tilstrækkeligt.

Hvor betingelserne svigter for at lægge ansvaret for udtalelsens indhold på den person, der fremsætter udtalelsen, er redaktøren ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsættlig eller uagtsom.

Redaktøren er endvidere ansvarlig for indholdet af en navngiven udtalelse i en forskudt udsendelse, hvis ansvar ikke kan gøres gældende mod den, der har fremsat udtalelsen, på grund af den pågældendes manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

Endelig er redaktøren medansvarlig for indholdet af en navngiven udtalelse efter de samme regler, som gælder for en redaktør af et periodisk skrift, d.v.s. hvis udtalelsen med redaktørens vidende er fremsat af en fast medarbejder ved radio- eller fjernsynsforetagendet, hvis den er fremsat efter opfordring af eller under medvirken af redaktøren, eller hvis redaktøren vidste, at indholdet var urigtigt eller indebar en krænkelse af privatlivets fred, jf. lovudkastets § 20 om redaktørens medansvar.

I forhold til de af udvalget foreslåede regler finder Justitsministeriet, at der bør indføjes en bestemmelse som sikrer, at det ikke (alene) bliver den, der udtaler sig, og som er lovet anonymitet, der skal bære risikoen for, at radio/tv-foretagendet rent faktisk har truffet rimelige foranstaltninger til sikring af anonymiteten. For disse tilfælde, hvor der trods tilsagn om anonymitet ikke er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf, foreslås der et medansvar for redaktøren. For skrifter vil der i tilsvarende situationer - d.v.s. med manglende samtykke til offentliggørelse under navn - være et redaktøransvar. For at undgå misbrug af medierne er der derfor for disse situationer i lovforslagets § 21, stk. 2, indføjet en bestemmelse om et medansvar på objektive grundlag for redaktøren - både for så vidt angår de forskudte og de direkte udsendelser - og ikke et egentligt eneansvar med fuldstændig ansvarsfritagelse for den, der udtaler sig.

Med hensyn til den direkte udsendelsesform, indebærer udvalgets forslag, jf. lovudkastets § 18, at den, der fremsætter udtalelsen i almindelighed er eneansvarlig for indholdet, mens redaktøren er eneansvarlig, hvis der er lovet anonymitet og truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf.

For direkte transmissioner af offentlige møder eller andre aktuelle begivenheder har 4 af udvalgets medlemmer, jf. betænkningen s. 187-188, udtalt, at de også ville have kunnet tiltræde en ordning, hvorefter strafansvar ifaldes efter lovgivningens almindelige

regler, herunder straffelovens § 23 om strafbar medvirken.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udtalelsen fra disse medlemmer, der alene gælder for et begrænset område, idet radio- og fjernsynsforetagendet i disse situationer ikke har mulighed for at forudse begivenhedsforløbet. For at mindske risikoen for misbrug af medierne i disse situationer, og da der ikke i forhold til en eventuel gerningsmand foreligger noget anonymitetshensyn, der kan begrunde en fravigelse fra det, der i øvrigt hidtil har været tilfældet, bør den pågældende være ansvarssubjekt, ligesom lovgivningens almindelige ansvarsregler i øvrigt bør finde anvendelse.

Under henvisning til det under afsnit 4.2.2.1. anførte foreslås det, at der på tilsvarende måde indføres et redaktøransvar, jf. lovforslagets § 18, stk. 2, og § 20, stk. 1, 2. pkt., i den situation, hvor den, der udtaler sig, har givet urigtige oplysninger om sin identitet.

Med de ovenfor nævnte ændringer samt ændringer af systematisk og redaktionel karakter svarer lovforslagets §§ 16-23 således til udvalgets udkast.

4.2.3. Ansvar for reklamer og annoncer

Efter presselovens § 6 anses den, der mod betaling lader en annonce indrykke, som navngiven forfatter af denne. Kan det oplyses, hvem der mod betaling har indrykket annoncen, er redaktøren straffri. Afgørende er altså ikke om annoncen er anonym eller navngiven, men derimod om annoncen er indrykket mod betaling. Redaktøren bærer således ansvaret for gratis annoncer på samme måde, som han bærer ansvaret for navngivne artikler.

For annoncer i de elektroniske medier gælder de almindelige strafferetlige ansvarsregler. Med hensyn til erstatningsansvar gælder der for TV 2-reklameaktieselskabet det særlige institutionsansvar i radiolovens § 23 og § 23 a. For lokal radio- og fjernsynsvirkosomhed finder de almindelige erstatningsansvarsregler anvendelse.

Der er i udvalget enighed om, at det særlige presse-retlige ansvars-system ikke bør finde anvendelse på annoncestoffet, og der foreslås derfor en særegel om annoncer m.v.

Udvalget foreslår, at både den, der lader en annonce indrykke, og den, der bistår hermed, er ansvarlig for annoncens indhold efter lovgivningens almindelige regler, herunder reglerne om tilregnelighed og om medvirken. Det gælder, hvad enten annoncen indeholder navn på den, der har indrykket den, eller det er en anonym, typisk en billet mrk.-annonce. Det gælder også, hvad enten annoncen er en gratis annonce eller en annonce, der indrykkes mod betaling.

Den, der bistår med at lade en annonce indrykke, vil ofte være et annonce- eller reklamebureau.

I den forbindelse foreslår udvalget, at redaktøren er medansvarlig for indholdet af annoncer m.v. efter lovgivningens almindelige regler. Andre til massemediet knyttede personer kan således ikke drages til ansvar efter straffelovens § 23 om medvirken.

Som konsekvens af udvalgets forslag om at overføre reglerne om placeringen af strafansvaret til erstatningsansvaret vil den samme regel finde anvendelse i spørgsmålet om den enkeltes erstatningsansvar.

Tilsvarende indebærer flertallets nedenfor i afsnit 4.3. nævnte forslag om en hæftelsesregel for udgiveren, radio- eller fjernsynsforetagendet m.v., at udgiveren, radio- eller fjernsynsforetagendet m.v. vil hæfte for idømte bøder og erstatninger for det retsstridige indhold af en reklame. Udgiften vil således hæfte for erstatninger idømt redaktøren. Det samme vil også gælde i tilfælde, hvor det alene er annoncøren eller reklamebureauet, der ifalder straf- eller erstatningsansvar, f.eks. hvor redaktøren mangler den fornødne tilregnelser.

Der er i udvalget enighed om, at TV 2-reklameaktieselskabet i forhold til TV 2 fortsat bør være eneansvarlig for den reklamevirksomhed, TV 2-reklameaktieselskabet udlever.

Ansvar for udsendte reklamer påhviler herefter TV 2-reklameaktieselskabet eller annoncøren under forudsætning af, at det fornødne ansvarsgrundlag er til stede.

Justitsministeriet kan tiltræde, at annoncer og reklamer undtages fra det særlige presseretlige ansvars-system, som navnlig bygger på hensynet til ytringsfriheden. Der henvises herved til lovforslagets § 27, og bemærkningerne til denne bestemmelse samt til betænkningen side 152-155.

4.2.4. Ansvar for særligt alvorlige lovovertrædelser.

I henhold til presselovens § 7 finder de særlige strafansvarsregler ikke anvendelse i forhold til overtrædelser af en række heri opregnede bestemmelser i straffeloven, som alle vedrører forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed, samt de vigtigste forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder. Ved overtrædelser af denne art skal forholdet således bedømmes efter lovgivningens almindelige ansvarsregler.

I bemærkningerne til bestemmelsen, Rigsdagstidende 1937-38, tillæg A, sp. 4296, er det som begrundelse anført, at »naar det drejer sig om grove Forbrydelser som de egentlige Statsforbrydelser, vil det være utilfredsstillende, saafremt Strafansvar kun kan gøres gældende mod Redaktøren og den navngivne Forfatter, medens andre Personer, hvis Forhold ma-

aske er af mere graverende Karakter, gaar fri for Straf«.

§ 7 indebærer således, at også andre end redaktøren og forfatteren kan drages til ansvar. Endvidere kan flere personer drages til ansvar samtidigt, idet de almindelige regler om medvirken i straffelovens § 23 finder anvendelse, ligesom eventuel anonymitet ikke medfører ansvarsfrihed.

Medieansvarsudvalget har fundet, at det for alle særligt grove forbrydelser bør gælde, at de særlige ansvarsregler bør vige, således at spørgsmålet om strafansvarets placering afgøres efter straffelovens almindelige regler, herunder navnlig straffelovens § 23 om medvirken. Udvalget foreslår, at kriteriet for, om et materielt pressedelikt skal bedømmes efter de almindelige regler, bliver, om der for lovovertrædelser er fastsat en strafferamme på fængsel i 6 år eller derover. Der henvises til § 25 i betænkningens lovudkast.

I forhold til gældende ret betyder dette, at overtrædelser af straffelovens § 100, stk. 2, og § 103, stk. 1, via indholdet af et massemedie skal bedømmes efter de særlige ansvarsregler, hvorimod overtrædelser af alle de øvrige bestemmelser nævnt i presselovens § 7 fortsat skal afgøres efter de almindelige ansvarsregler, selv om overtrædelser sker via pressen. For begge de nævnte overtrædelser gælder, at de har relativt beskedne strafferammer (fængsel i henholdsvis 1 og 3 år). Bestemmelsen i § 100, stk. 2, omhandler den, der ved offentlige udtalelser tilskynder til fremmede magters indblanding i danske forhold. § 103, stk. 1, omfatter den, som under krig eller besættelse eller truende udsigt hertil misligholder en kontrakt, der vedrører de af den danske stat i den anledning truffene foranstaltninger, eller som på den anden måde modvirker sådanne foranstaltninger.

På den anden side vil den foreslåede regel komme til at omfatte materielle pressedelikter, der i dag omfattes af det presseretlige ansvars-system, men hvor behovet for at kunne pålægge ansvar efter lovgivningens almindelige ansvarsregler er lige så stort, som når det drejer sig om (nogle af) de lovovertrædelser, der nævnes i presselovens § 7. Den foreslåede regel vil således betyde, at overtrædelse i massemedierne af straffelovens § 127, stk. 2, og § 133, stk. 3, skal behandles efter lovgivningens almindelige ansvarsregler. Bestemmelsen i § 127, stk. 2, omhandler bl.a. den, der under krig eller truende udsigt dertil medvirker til, at nogen værnepligtig ikke opfylder værnepligten, eller som tilskynder værnepligtige m.fl. til ulydighed mod tjenstlige befalinger. Bestemmelsen i § 133, stk. 1, omhandler den, der fremkalder opløb med forsæt til at øve eller true med vold, og stk. 3 omhandler den situation, at der under opløbet begås forbrydelser, der hører under opløbets formål. I sidstnævnte tilfæl-

de straffes bl.a. opløbets anstiftere med fængsel indtil 6 år, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter forbrydelsens beskaffenhed.

Dertil kommer, at massemedierne i ekstreme situationer bliver benyttet som redskaber i forbindelse med realiseringen af særligt farlige forbrydelser som gidseltagninger og andre terrorhandlinger.

Såfremt domstolene vurderer mediernes formidling som et materielt pressedelikt, vil den foreslåede § 25 medføre, at overtrædelsen også under den forudsætning skal bedømmes efter almindelige ansvarsregler. Udformningen af § 25 tager således også sigte på at lukke et muligt »hul« i det foreslåede medieretlige ansvarssystem.

Der er set bort fra, at visse offentlige tilskyndelser kan have en så lidet konkret karakter, at de alene omfattes af straffelovens § 136 om offentlig tilskyndelse til forbrydelse; overtrædelse af § 136, der højst kan medføre straf af fængsel i 4 år, kan således være et materielt pressedelikt, som bedømmes efter de særlige ansvarsregler.

Justitsministeriet kan tiltræde Medieansvarsudvalgets forslag, se lovforslagets § 25. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til denne bestemmelse og udvalgets betænkning side 131 og side 156-58.

4.3. Specielt om objektivt udgiveransvar for massemedier.

Udvalget har drøftet spørgsmålet, om der i en ny medieansvarslov bør indføres hjemmel for et objektivt driftsherbødeansvar for udgiveren af et indenlandsk periodisk skrift og for et radio- eller fjernsynsforetagende m.v., for så vidt angår strafbare freds- og ærekrænkelser, der kommer til udtryk i disse massemediers indhold.

Der henvises til udvalgets drøftelser i betænkningen s. 193-203.

Udvalget er enige om, at de hensyn, der ligger bag det foreslåede særlige ansvarssystem med redaktøren som den centralt ansvarlige for materielle pressedelikter afgørende taler imod et generelt driftsherreansvar for udgiveren, radio- eller fjernsynsforetagendet m.v.

Udvalget har herefter drøftet, om der ud fra en afvejning af hensynet til individets retsbeskyttelse over for hensynet til den størst mulige ytrings- og informationsfrihed kan forekomme særlige tilfælde, der kan begrunde, at der bør være mulighed for at pålægge en udgiver, et radio- eller fjernsynsforetagende m.v. et objektivt bødeansvar for freds- og ærekrænkelser, begået af redaktøren eller andre ansvarlige.

Et sådant bødeansvar vil påhvile selskabet som sådant og indebærer således ikke, at der kan pålægges de enkelte bestyrelsesmedlemmer et bødeansvar.

Et flertal i udvalget (10 medlemmer) foreslår, at der indføres en bestemmelse (lovudkastets § 26), om objektivt bødeansvar for selve medieforetagendet. Flertallet foreslår bestemmelsen begrænset til kun at omfatte bestemt angivne freds- og ærekrænkelser i straffeloven, ligesom overtrædelsen skal være begået under omstændigheder, der kendetegner forholdet særlig groft, og at der ikke er handlet med henblik på varetagelse af nogen almen interesse. Flertallet tænker navnlig bestemmelsen anvendt på gentagne hetz-lignende krænkelser, der antager karakter af egentlig personforfølgelse.

I sådanne tilfælde har reglerne om sædvanligt individualansvar og eventuelt redaktøransvar efter flertallets opfattelse ikke tilstrækkelig præventiv virkning. Hensynet til beskyttelsen af individets fred og ære og samfundets pligt til at sikre en tilstrækkelig retsbeskyttelse taler for at indføre et driftsherreansvar som en samfundsmæssig nødvendig generalpræventiv foranstaltning baseret på de samme synspunkter, som inden for andre områder har ført til et objektivt driftsherreansvar.

Udvalgets flertal finder på baggrund af bestemmelsens påtænkte begrænsede anvendelsesområde, at bestemmelsen ikke kan have nogen reel indflydelse på den redaktionelle frihed. Den bør ikke kunne ansøre nogen udgiver til at blande sig i den redaktionelle frihed, og det er i øvrigt udgiveren, der afstikker den redaktionelle hovedlinje.

Heroverfor gør mindretallet på 6 medlemmer gældende, at en sådan regel strider mod de bærende principper for ansvarsordningen på medieområdet, og at der er grund til at frygte, at en ændret ansvarsordning vil påvirke den redaktionelle frihed. Endvidere ligger der i mindretallets afvisning af at indføre denne regel, at de hensyn, som på andre områder taler for et objektivt virksomhedsansvar, ikke findes her, og at de positive virkninger, som flertallet mener vil følge med den nye ordning, hvis de overhovedet indtræder, vil blive mere end opvejet af andre og negative virkninger.

Justitsministeriet kan tilslutte sig mindretallets argumentation imod en sådan nyskabelse i dansk presseret, også selv om bestemmelsen reelt får en meget begrænset rækkevidde, idet den bryder med et væsentligt princip og i alle tilfælde indebærer en latent risiko for at få en langt videregående afsmittende virkning for informationsfriheden her i landet.

Justitsministeriet er på den anden side enig med flertallet i, at der er grund til at se med megen alvor på de lovovertrædelser, der lejlighedsvis manifesterer sig i medierne og kan være bestemt af salgsmæssige hensyn mere end af hensynet til ytrings- og informationsfriheden. Disse synspunkter er da også alle-

rede i dag i et vist omfang tilgodeset i den gældende presselov ved reglerne i presselovens § 12, hvorefter udgiveren hæfter for bøder, erstatningsbeløb og sagsomkostninger, der idømmes redaktøren. Et flertal på 12 af udvalgets medlemmer finder, at der for erstatningsansvaret bør fastsættes en sådan hæftelsesregel frem for et egentligt dritsherre- eller institutionsansvar, og at hæftelsesreglen bør udvides til at omfatte alle presseretlige erstatningspådragende handlinger, og således ikke bør begrænses til redaktørens erstatningsansvar, jf. nedenfor afsnit 4.4.. Udvalget er derimod enige om, at udgiverens hæftelsespligt for bøder idømt redaktøren bør ophæves.

Den trykte presse har således i over 50 år, d.v.s. før driftsherreansvaret strafferetligt havde fundet mere almindelig udbredelse, været underlagt en strafferetlig hæftelsesregel, uden at det har ført til reelle indskrænkninger i den redaktionelle frihed. Efter Justitsministeriets opfattelse bør denne bestanddel af det særlige presseretlige system videreføres, således at der for alle massemedier fastsættes en fælles hæftelsesregel, der omfatter alle bøder og sagsomkostninger, der idømmes efter medieansvarslovens ansvarsfordelingsregler (materielle pressedelikter). En sådan bestemmelse er derfor indsat i lovforslagets § 26, stk. 1, og udvalgsflertallets forslag til objektiv bødeansvarsregel er samtidig udgået af forslaget.

Justitsministeriet har endvidere overvejet, om de gældende regler for bødestraffens udmåling er hensigtsmæssige og rimelige også for dette særlige område.

Straf af bøde fastsættes i dag generelt navnlig efter reglerne i straffelovens §§ 51 og 80. Bestemmelserne lyder således:

»§ 51. Når bøde i henhold til denne lov idømmes eller vedtages i retten, fastsættes bødestraffen i dagbøder. Dette gælder dog ikke bøder, der pålægges som tillægsstraf til anden retsfølge. Dagbødernes antal bestemmes under hensyn til lovovertrædelsens beskaffenhed og de i § 80 nævnte omstændigheder til mindst 1 og højst 60. Størrelsen af den enkelte dagbod fastsættes til et beløb svarende til den pågældendes gennemsnitlige dagsindtægt, ider der dog ved beløbets fastsættelse bør tages hensyn til bødefældtes livsvilkår, herunder hans formue, forsørgerpligter og andre forhold, der indvirker på betalingsevnen. Dagboden kan dog ikke fastsættes til et lavere beløb end 2 kr.

Stk. 2. Når en bøde fastsættes for en forseelse, hvorved den pågældende har opnået eller tilsigtet at opnå betydelig økonomisk vinding for sig selv eller andre, og anvendelsen af dagbøder vil medføre, at bødebeløbet ansættes lavere, end det skønnes rimeligt under hensyn til størrelsen af den fortjeneste, der

enten er eller kunne være opnået ved lovovertrædelsen, kan retten dog i stedet for dagbøder anvende anden straf af bøde.

Stk. 3. Ved fastsættelsen af andre bøder vil der indlen for de grænser, som hensynet til lovovertrædelsens beskaffenhed og de i § 80 nævnte omstændigheder tilsteder, være at tage særligt hensyn til den skyldiges betalingsevne.

...

§ 80. Ved straffens udmåling skal der tages hensyn til lovovertrædelsens grovhed og til oplysninger om gerningsmandens person, herunder om hans almindelige personlige og sociale forhold, hans forhold før og efter gerningen samt hans bevæggrunde til denne.

Stk. 2. At gerningen er udført af flere i forening, vil i reglen være at anse som en skærpende omstændighed.«

Efter Justitsministeriets opfattelse er det i denne type sager f.eks. ikke rimeligt, at bødens størrelse således som udgangspunkt - ud over lovovertrædelsens grovhed - beror på redaktørens eller forfatterens indtægtsforhold. For pressedelikter synes de relevante faktorer for bødeudmålingen snarere at burde knyttes til følgende hovedfaktorer:

1. Lovovertrædelsens beskaffenhed, d.v.s. selve gerningstypen, omstændighederne i forbindelse med handlingen i henholdsvis formildende eller skærpende retning, offerets adfærd m.v.
2. Vedkommende massemedies udbredelse. Således opleves en krænkelse i visse tilfælde langt stærkere desto større udbredelse mediet har, mens en krænkelse i andre tilfælde også i et lokalt medie kan volde større »skader« for offerets familie m.v.
3. Massemediet vil i nogle tilfælde have opnået en økonomisk gevinst (øget salg), d.v.s. en større fortjeneste, hvis størrelse det imidlertid kan være noget nær umuligt at opgøre mere præcist og derfor næppe heller vil blive genstand for konfiskation efter straffelovens regler om udbyttekonfiskation. På den anden side forekommer det heller ikke rimeligt, hvis domstolene ikke ved sin bødeudmåling tager sådanne forhold i betragtning.

Lignende forhold gør sig gældende på andre typer lovovertrædelser. Ved overtrædelser af miljølovgivningen vil den samlede økonomiske gevinst ofte heller ikke præcist kunne udfindes, hvorimod det i mange tilfælde vil være muligt nogenlunde præcist at fastslå virksomhedens besparelse ved ikke i en given periode at have truffet bestemte miljøsikrende foranstaltninger, og domstolene har da også i sådanne til-

fælde fastsat bøden på grundlag af virksomhedens besparelse.

Sammenfattende er det herefter Justitsministeriets opfattelse, at der på dette område er behov for at fravige de almindelige udmålingsfaktorer, der er angivet i straffeloven, selv om der ikke på dette område i alle henseender vil være tale om at tage hensyn til de samme forhold. F.eks. kan man vanskeligt tale om »tilsigtet økonomisk fordel« for så vidt angår Danmarks Radio og TV 2. Endvidere skal peges på, at domstolene naturligtvis skal anvende strafudmålingskriterierne på en sådan måde, at en eventuel bøde ikke kommer til at stå i åbenbart misforhold til, hvad vedkommende massemedie konkret har mulighed for at udrede.

På baggrund af ovenstående foreslår Justitsministeriet, at der indsættes en særlig bestemmelse om domstolens bødeudmåling ved materielle pressedelikter. En sådan bestemmelse er indsat i lovforslagets § 26, stk. 2.

4.4. Erstatningsansvar for massemediernes indhold

Om de gældende erstatningsretlige regler på medieområdet henvises der til afsnit 3.2. ovenfor.

Der har i udvalget været enighed om, at erstatningsansvaret for alle massemedier bør placeres efter samme regler, som gælder for strafansvaret, hvilket svarer til presselovens ordning for skrifterne. Der henvises til betænkningen side 225-38.

Udvalget har endvidere overvejet, om der bør indføres et almindeligt institutionsansvar for både de trykte og de elektroniske medier, svarende til radiolovens § 23, således som anbefalet af Mediekommisionens flertal i kommissionens slutbetænkning nr. 1029/85, for så vidt angår samtlige radio- og fjernsynsforetagender.

Et flertal i udvalget (12 medlemmer) forslår en umiddelbar hæftelsesregel for udgiveren og radio- og fjernsynsforetagendet frem for indførelse af et direkte institutionsansvar. Denne holdning er en konsekvens af det samlede udvalgs afvisning af et generelt udgiverbødeansvar. Der henvises til udvalgets betænkning side 228-233.

Flertallet har herom bl.a. anført, at de hensyn, der ligger bag de foreslåede regler om placeringen af strafansvaret, ikke vil blive tilgodeset fuldstændigt, hvis et erstatningsansvar kan pålægges i videre omfang, hvad der ville være tilfældet ved et institutionsansvar for udgiveren, radio- eller fjernsynsforetagendet.

På den baggrund foreslår flertallet af udvalgets medlemmer, at der indføres en regel om, at udgiveren, radio- eller fjernsynsforetagendet m.v. umiddelbart hæfter for det erstatningsansvar, der påhviler

den navngivne forfatter - journalisten, læserbrevsskribenten, o.s.v. - eller redaktøren. Herved gives der den krænkede den maksimale mulighed for genopretning. Det er flertallets opfattelse, at denne hæftelse bør svare til, hvad der gælder for en selvskylldnerkautionist.

Udgiveren, radio- eller tv-foretagendet vil i overensstemmelse med de almindelige formueretlige principper have fuld regres over for den dømte skadevolder, og flertallet finder ikke grundlag for at foreslå nogen lempelse heri.

Flertallet finder det imidlertid rimeligt, at der gøres en undtagelse fra den foreslåede regel om hæftelse, når der er tale om direkte transmission.

Af flertallet har 2 af medlemmerne ønsket at fremhæve, at de for så vidt godt kan acceptere et udvidet institutionsansvar for de offentlige radio- og fjernsynsvirksomheder, som i henhold til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed har særligt lovregulerede og indholdsmæssigt fastsatte formålsgrænser. Disse medlemmer kan derfor for så vidt gå ind for en bestemmelse i medieansvarsloven svarende til radiolovens § 23, hvorefter det direkte institutionsansvar skal gælde for Danmarks Radio, TV 2 og TV 2's regionale virksomheder. Ud fra det overordnede synspunkt om fælles regler for samtlige massemedier og dermed lige vilkår for massemediernes virksomhed foretrækker disse medlemmer dog klart flertallets forslag frem for mindretallets nedenfor anførte forslag, der på afgørende måde griber ind i det særlige presseretlige ansvarssystem og princippet om den redaktionelle frihed for massemediernes.

Et mindretal på 4 medlemmer foreslår, at der gennemføres fælles regler om et institutionsansvar, der svarer til § 23 (og senere § 23 a og § 23 b) i radio- og fjernsynsloven, der indfører et institutionsansvar for Danmarks Radio og TV 2 samt TV 2-reklameaktieselskabet. Der henvises til udvalgets betænkning side 233-237.

Efter disse bestemmelser kan skadelidte efter sit eget valg gennemføre sit erstatningskrav mod arbejdsgiveren/institutionen eller mod skadevolderen eller eventuelt mod begge. Mindretallet kan tilslutte sig, at enkeltmandsansvar er begrænset til tilfælde, hvor den enkelte kan ifalde strafansvar, men mindretallet finder ikke, at risikoen for virksomheden bør begrænses til en hæftelse for erstatningsbeløb, der pålægges den enkelte. I forhold til den elektroniske presse indebærer flertallets forslag en svækkelse af skadelidtes nuværende mulighed for lettest muligt at kunne gennemføre sit krav, idet dette, der hidtil har kunnet rettes direkte mod radio- eller fjernsynsforetagendet, efter forslaget må søges gennemført ved sagsanlæg mod og dom over en kendt skadevolder,

før den foreslåede hæftelsespligt bliver aktuel. Efter mindretallets forslag vil virksomheden være part i erstatningssagen, medens dette ikke vil være tilfældet efter flertalsforslaget.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil gennemførelse af et egentligt institutionsansvar indebære den samme risiko for en udgivers indblanding i den redaktionelle frihed, som et udgiverbødeansvar vil gøre. Her er risikoen endda mere reel, idet et erstatningsansvar må antages at kunne komme på tale i langt flere tilfælde end det meget begrænsede udgiverbødeansvar, som udvalgets flertal har foreslået.

Sammenfattende er det herefter Justitsministeriets opfattelse, at der bør gennemføres ensartede hæftelsesregler for alle medieforetagender, jf. §§ 29-33 i lovforslaget, der svarer til flertallets forslag.

Udvalget har endvidere drøftet om domstolenes erstatningsfastsættelse er rimelig, se betænkningen side 237 f. Det spørgsmål er ikke omfattet af kommissoriet, men et flertal af udvalget (10 medlemmer) finder dog - ligesom Straffelovrådet gjorde det i betænkning nr. 487/1968 om ansvaret for radio- og fjernsynsudsendelser - at burde pege på de ganske væsentlige skadevirkninger, der kan være knyttet til offentliggørelsen af udtalelser, og i den forbindelse hvor udbredt, det medie er, som udtalelsen er fremsat i.

Et mindretal på 6 medlemmer anfører bl.a. heroverfor, at der ikke er grundlag for at antage, at de af flertallet nævnte momenter ikke allerede tages fuldt tilstrækkeligt i betragtning af domstolene og mindretallet fremhæver, at det savner ethvert grundlag i udvalgets arbejde for at udtale sig om, hvorvidt godtgørelserne generelt eller for visse grupper er for små, passende eller for store.

Justitsministeriet er enig i flertallets synspunkter.

5. Massemediernes kildebeskyttelse

5.1. Indledning

Til sikring af pressens informationsfrihed gælder der ved siden af det særlige ansvarssystem en regel om vidnefritagelse for journalister m.fl. som en undtagelse fra den ellers gældende almindelige pligt til at afgive vidneforklaring. Den gældende vidnefritagelsesregel findes i retsplejelovens § 172 og fritager for vidnepligt om kilden til alt redaktionelt stof i trykte periodiske skrifter.

Udvalget er ifølge sit kommissorium bl.a. blevet anmodet om at tage stilling til, om der er behov for en udvidelse af retsplejelovens kildebeskyttelsesregel til at gælde alle medier. De gældende regler om massemediernes kildebeskyttelse og retspraksis på området er nærmere beskrevet i udvalgets betænkning side 239-61. Udvalgets overvejelser er gengivet i betænkningen side 270-92.

Udvalget har nærmere overvejet dels en udvidelse af bestemmelsen om vidnefritagelse i retsplejelovens § 172, stk. 1, til at omfatte journalister m.fl. ved radio og fjernsyn og andre massemedier, dels spørgsmålet, om der bør foretages andre ændringer i bestemmelserne, herunder i retsplejelovens § 172, stk. 2, om begrænsninger i denne vidnefritagelse for journalister m.fl.

Disse spørgsmål har i de seneste år været genstand for offentlig debat både i selve medierne og i Folketinget, ligesom de har været drøftet i Mediekommisionen. Om debatten i Folketinget henvises der til afsnit 2.

I Mediekommisionens betænkning nr. 6 (betænkning nr. 1029/1985) anføres bl.a. side 226:

»Såfremt det findes politisk ønskværdigt, at medarbejdere ved Danmarks Radio og andre radio- og tv-selskaber skal have samme adgang til at dække deres anonyme kilder, som medarbejdere ved dagspressen har, vil en lovfæstet udvidelse af personkredsen i retsplejelovens § 172, stk. 1, kun indebære en delvis løsning. En effektiv beskyttelse for anonymitetsretten forudsætter klare regler om, hvem der bærer ansvaret for radio- og tv-udsendelser, dvs. indførelse af et tillempt presseretligt ansvarssystem for sådanne udsendelser. En udvidelse af den i retsplejelovens § 172 omhandlede personkreds kan efter det anførte alene have karakter af et supplement hertil, jf. foran.

Nogle medlemmer af kommissionen peger dog på muligheden for at udvide den kildebeskyttelse, der er hjemlet i retsplejelovens § 172, til også at omfatte Danmarks Radios medarbejdere, selv om der ikke samtidig indføres en form for presseretligt ansvarssystem på radio- og fjernsynsudsendelser. Over for den betragtning er det gjort gældende, at de nuværende ansvarsregler muliggør retsforfølgning mod anonyme kilder og andre anonyme medvirkende, hvorimod ingen er ansvarlig på rent objektivt grundlag. En udvidelse af retsplejelovens § 172 uden samtidig ændring af ansvarssystemet kan føre til det resultat, at ingen kan tilpligtes at røbe identiteten på den, der er ansvarlig efter almindelige ansvarsregler, og at retsstridige indslag i radio- og fjernsynsudsendelser derfor kan passere ustraffet.«

I Mediekommisionens betænkning kapitel XI.9.1. om straffe- og ansvarssystemet udtaler et flertal af kommissionens medlemmer (side 231 f), at den anonymitetsret, der vil følge af et særligt ansvarssystem, »bør udvides til også at omfatte kilder til oplysninger og medvirkende i udsendelser, hvori der ikke forekommer retsstridige indslag, således at den i retsplejelovens § 172 hjemlede adgang til vidnefritagelse (kildebeskyttelse) for redaktører, redaktionssekretærer og journalister m.fl. ved trykte periodiske skrifter

udvides til også at omfatte personer, der i kraft af deres tilknytning til en radio- og fjernsynsstation har fået kendskab til identiteten på en anonym kilde eller medvirkende.«

5.2. Gældende regler

Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 172, stk. 1 har redaktører, redaktionssekretærer og journalister m.fl. ved et her i landet trykt periodisk skrift ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget unavngiven artikel eller meddelelse.

Den begrænsede vidnepligt for pressens folk går tilbage til retsplejereformen i 1916.

Den nuværende affattelse af retsplejelovens § 172 bygger på betænkning nr. 316/1962 om vidner. Justitsministeriet fremsatte lovforslag om ændring af retsplejelovens regler om vidner i overensstemmelse med flertallets lovudkast i betænkning 316/1962. Lovforslaget blev vedtaget som lov nr. 149 af 21. april 1965.

5.2.1. Kredsen af fritagne personer

Vidnefritagelsen er begrænset til personer med tilknytning til et »her i riget trykt periodisk skrift«. Om det nærmere indhold af dette begreb, der i sin afgrænsning svarer til afgrænsningen for det særlige ansvarssystem i presseloven, henvises der til bemærkningerne til §§ 1 og 2.

I den forbindelse bemærkes, at bestemmelsen i retsplejelovens § 172, stk. 1, som fastslået af Højesteret ved kendelse af 19. marts 1986 ikke kan anvendes analogt på journalister m.fl. ved de elektroniske medier.

Fritagelsen for vidnepligten omfatter dels hele den journalistiske medarbejderkreds, dels andre, der i kraft af deres tilknytning til vedkommende skrift, trykkeri, nyhedsbureau eller forlag har fået kendskab til forfatterens eller kildens identitet.

Til den journalistiske medarbejderkreds henregnes ikke blot de til skriftet - fast eller løse - knyttede redaktører, redaktionssekretærer og journalister, men også free-lance journalister, der leverer stof til forskellige blade, og deltidsbeskæftigede lokalmedarbejdere.

Vidnefritagelsen for andre end den journalistiske medarbejderkreds er betinget af, at deres kendskab til forfatterens eller kildens identitet skyldes deres tilknytning til vedkommende skrift, trykkeri, nyhedsbureau eller forlag. Fritagelsen omfatter efter bestemmelsen hele det personale (fotografer, kontorpersonale, teknisk personale og distributionspersonale m.fl.), der er knyttet til skriftet eller de øvrige i bestemmelsen nævnte typer virksomheder.

Det er en betingelse for fritagelsen, at de pågældende deltager i fremstillingen af skriftet. Ejere og bestyrelsesmedlemmer i bladforetagender vil ifølge vidnebetænkningens bemærkninger således i almindelighed ikke være omfattet af bestemmelsen. Udenfor falder også selvstændige distribueringsled som Bladkompagniet og kioskejere.

5.2.2. Hvilke kilder og hvilket stof er omfattet af beskyttelsen

Efter bestemmelsens ordlyd er kildebeskyttelsen begrænset til den, »der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget unavngiven artikel eller meddelelse«.

Kerneområdet er således utvivlsomt en forfatters, herunder journalists, egen unavngivne artikel samt unavngivne meddelelser (oplysninger eller interviews m.v.), der refereres i en navngiven (journalists) eller unavngiven (journalists) artikel. Manifesterer krænkelsen sig i selve offentliggørelsen, således at der foreligger et såkaldt materielt pressedelikt, gælder som omtalt presselovens særlige ansvarssystem og vidneførsel til opklaring af, hvem der er kilden, vil derfor som hovedregel være uden interesse. Men som nævnt går vidnefritagelsesreglen videre. Den fritager som udgangspunkt også for vidnepligt om, hvem tavshedsbelagte oplysninger hidrører fra. Det kan være oplysninger fra en offentlig ansat eller indehaver af offentligt hverv, der krænker den pligt til tavshed, som han er pålagt af hensyn til offentlige interesser eller af hensyn til diskretion om personlige private forhold, som han er kommet i besiddelse af under udøvelsen af sin tjeneste. Eller det kan være oplysninger, som meddeleren er kommet i besiddelse af i udøvelsen af en virksomhed eller et erhverv i medfør af offentlig beskikkelse eller anerkendelse, som f.eks. læger og advokater. Uberettiget videregivelse af sådanne oplysninger er strafbare efter straffelovens §§ 152-152 c. Det kan også være oplysninger om forretningshemmeligheder, som meddeleren ifølge sit ansættelsesforhold ikke må røbe, og hvis afsløring kan være strafbelagt efter markedsføringsloven. Viderebringelse af oplysninger, der er kommet til veje ved udnyttelse af krænkelse af straffelovens §§ 152-152 c, kan være et materielt pressedelikt efter § 152 d, men vidnefritagelsesreglen beskytter her mod afgivelse af oplysninger om kilden. Reportager om formodet strafbar virksomhed indeholder normalt ikke noget materielt pressedelikt, men efterforskning af den strafbare virksomhed kan hindres, hvis medarbejderen ikke vil afsløre sin kilde.

I vidnebetænkningen anføres side 59, at fritagelsen ikke omfatter indsendere af eller forfattere eller kilder til annoncer, der bringes i bladet. Endvidere anføres i betænkningen, at fritagelsen heller ikke gælder

F. t. medieansvarslov

indsendere af læserbreve. Der henvises herom til udvalgets overvejelser i betænkningen side 279-280.

I øvrigt findes der ikke nogen retspraksis, der klart viser, om bestemmelsen skal tages efter sin ordlyd eller kan være genstand for en udvidende fortolkning, f.eks. således, at en unavngiven fotografers billede og de eventuelle deri affotograferede unavngivne personer kan anses for omfattet af beskyttelsen.

Ordet »unavngiven« er ikke nærmere beskrevet i vidnebetænkningen, men forudsættes at skulle forstås i overensstemmelse med anvendelsen af det tilsvarende udtryk i den gældende presselov. Der henvises herom til Medieansvarsudvalgets betænkning kapitel 5 om massemediernes strafferetlige ansvarssystem, se navnlig side 160-162 og side 182-188.

Fritagelsen omfatter efter sin ordlyd »vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget unavngiven artikel eller meddelelse«. Dette indebærer for det første, at fritagelsen må antages at være begrænset til besvarelsen af spørgsmål, der har betydning med henblik på at identificere kilden. For det andet forudsætter bestemmelsen, at kildens oplysninger har givet sig udslag i en trykt artikel eller meddelelse. Der er således ikke kildebeskyttelse med hensyn til oplysninger, som endnu ikke har dannet grundlag for en artikel m.v., der er trykt. Det vil navnlig sige, at vidnefritagelsen ikke gælder for journalister på »research-stadiet«.

Endvidere fremgår det af bestemmelsens ordlyd, at kildebeskyttelsen kun gælder i relation til unavngivne artikler og meddelelser. Dette har dog næppe været hensigten. Udvalget forudsætter således, at kildebeskyttelsen omfatter anonyme oplysninger i såvel navngivne som unavngivne artikler m.v.

Ovennævnte spørgsmål er drøftet i Medieansvarsudvalget, se betænkningen side 279-281.

5.2.3. Begrænsninger i vidnefritagelsen

Vidnefritagelsesreglen begrænses af reglen i retsplejelovens § 172, stk. 2, der har følgende ordlyd:

»Stk. 2. Angår sagen en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte, eller angår den brud på tavshedspligt, som påhviler nogen i offentlig tjeneste eller hverv, og vidneførslen findes nødvendig af hensyn til sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler derfor.«

Retten kan således kun pålægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, såfremt følgende tre betingelser er opfyldt:

1. Sagen angår en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte eller angår brud på tavshedspligt,

2. vidneførslen er nødvendig af hensyn til sagens opklaring, og

3. hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler for at give vidnepligt.

Vidnepligt kan kun pålægges i straffesager og kun, når det er nødvendigt for at opklare en forbrydelse.

Bestemmelsens anvendelsesområde i praksis er nærmere belyst i betænkningen side 252-261 om retspraksis vedrørende vidnepligt, hvortil der henvises.

På baggrund af den foreliggende praksis kan udvalget fastslå, at der kun meget sjældent bliver tale om retssager vedrørende journalisters kildebeskyttelse. Det kan skyldes flere forhold. For det første at journalister et langt stykke ad vejen i deres arbejde hjælper politiet i arbejdet med at opklare forbrydelser ved at omtale dem, bringe efterlysning m.v. Endvidere kan det skyldes, at politiet og anklagemyndigheden er tilbageholdende med hensyn til at afkræve journalister m.v. vidneforklaring i sager, hvor der foreligger væsentlige hensyn til kildebeskyttelsen.

Bortset fra et enkelt tilfælde, der angik et materielt pressedelikt, viser gennemgangen af praksis, at formålet med vidneførslen kun var at søge spor til opklaring af en forbrydelse.

Det anføres i betænkningen side 261, at journalister, udvalget bekendt, i intet tilfælde har oplyst kilden uanset rettens kendelse herom, når journalisten har ment, at kilden burde beskyttes. Anklagemyndigheden har på den anden side - dog med en enkelt undtagelse - heller ikke fulgt rettens kendelse op med gennemførelse af tvangsmidler.

Det har ligget uden for udvalgets opgave at behandle spørgsmålet om anvendelse af tvangsmidler over for vidner, der vægrer sig ved at afgive forklaring trods rettens kendelse herom, men udvalget peger på, at risikoen for konfrontationer mellem massemediernes og anklagemyndigheden formentlig navnlig kan tænkes at opstå i de situationer, hvor en alvorlig forbrydelse er begået, og hvor denne ikke blot omtales i medierne, men hvor medierne samtidig giver gerningsmanden adgang til umiddelbar anonym optræden i medierne ikke kun som meddeler, men samtidig som direkte gerningsmand. Det er antagelig således, at hensynet til en forestilling om den almindelige retsfølelse i befolkningen spiller en væsentlig rolle i disse tilfælde.

5.3. Medieansvarsudvalgets overvejelser

5.3.1. Udvidelse af kildebeskyttelsen til at omfatte de elektroniske medier

Udvalget har drøftet, om der for de elektroniske medier er det samme behov for kildebeskyttelse og dermed vidnefritagelse som for den trykte presse.

Der er i udvalget enighed om, at begrundelsen for kildebekyttelsen hovedsagelig knytter sig til mediernes rolle som informationskilde og formidler af synspunkter m.v. om alle samfundsmæssige spørgsmål, og at massemedierne herudover varetager opgaver, der går langt ud over nyhedsformidling i traditionel forstand. Man kan derfor rejse det spørgsmål, om kun de udsendelser i de elektroniske medier, der har karakter af nyhedsformidling, bør være omfattet af regler om kildebekyttelse. Hertil bemærkes, at en sådan sondring næppe er praktikabel, og den gælder som anført heller ikke for den trykte presse. For det første omfattes alle artikler i et dagblad principielt af kildebekyttelsen. For det andet omfatter den ethvert periodisk skrift uanset dets indhold eller karakter.

På dette grundlag er der i udvalget enighed om, at retsplejelovens regler om vidnefritagelse for journalister m.fl. bør udvides, således at kildebekyttelsen tillige gælder for journalister m.fl. ved de elektroniske medier og de andre massemedier, der er omfattet af medieansvarsloven, se betænkningens kapitel 4, side 85 og bemærkningerne til lovforslagets § 1. Der er herunder enighed om den nærmere udformning af de nye bestemmelser i retsplejelovens § 172, stk. 1-4, i udvalgets lovudkast. I forhold til de gældende regler er der foretaget visse ændringer også for så vidt angår den trykte presse. Ændringerne, der bl.a. er en konsekvens af medtagelsen af de elektroniske medier, har primært til formål at præcisere, hvilke kilder og hvilket stof, der er omfattet af kildebekyttelsen.

8 medlemmer af udvalget foreslår bestemmelserne i stk. 1-4 suppleret med en ny bestemmelse som stk. 5, hvorefter vidnefritagelsen også skal omfatte kilden til og indholdet af oplysninger og andet materiale, som er givet til eller skaffet af journalister med henblik på senere offentliggørelse, selv om selve offentliggørelsen endnu ikke har fundet sted. Der henvises til afsnit 5.3.3. og til betænkningen side 272-276 og 287-292.

5.3.2. Hovedreglen om vidnefritagelse

Der er som nævnt ovenfor i afsnit 5.3.1. i udvalget enighed om, at den gældende vidnefritagelsesregel i retsplejelovens § 172, stk. 1, bør udvides til at omfatte journalister m.fl. ved radio og fjernsyn samt andre af medieansvarsloven omfattede massemedier på linie med den trykte presse, således at der gælder en ensartet kildebekyttelse for disse massemedier, ligesom der foreslås et i princippet ensartet ansvarssystem for massemedierne. Udvalget foreslår den nugældende bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 1, erstattet af de i udvalgets lovudkast i § 172, stk. 1-4, anførte bestemmelser, der for både den trykte presse (stk. 1 sammenholdt med stk. 3), de elektroniske medier (stk. 2 sammenholdt med stk. 3) og de øvrige masse-

medier (stk. 4 sammenholdt med stk. 1-3) dels beskriver, hvilken kreds af personer (redaktionelle medarbejdere m.fl.) der er omfattet af vidnefritagelsen, dels afgrænser hvilke kilder (forfattere, fotografer, meddelere, medvirkende m.fl.) og hvilket stof (artikler, interviews, billeder, andre fremstillinger, programmer og indslag m.v.), der er omfattet af bestemmelserne.

Justitsministeriet kan som nævnt i afsnit 5.4.1. tiltræde Medieansvarsudvalgets énstemmige forslag til udformningen af retsplejelovens § 172, stk. 1-4. Der henvises derfor for så vidt angår det nærmere indhold heraf til lovforslagets § 56 og bemærkningerne hertil.

5.3.3. Omfanget af kildebekyttelsen

Medieansvarsudvalget har også drøftet det forhold, at vidnefritagelsen kun omfatter oplysninger om, hvem der er kilde til en artikel eller meddelelse. Fritagelsen omfatter således kun oplysninger, der har betydning med hensyn til at fastslå identiteten af den person, som oplysningerne hidrører fra. Bekyttelsen omfatter således ikke det nærmere indhold af oplysningerne, dvs. oplysninger, som ikke er egnede til identifikation af kilden (f.eks. mængden af indsmuglet heroin i en omtalt narkotikasag eller oplysning om en eftersøgt persons opholdssted).

8 medlemmer i udvalget finder ikke, at der er grundlag for en ændring af reglerne på dette punkt, og henviser herved til, at det - som det fremgår af beskrivelsen i betænkningen side 261-269 - også er ordningen i alle de andre nordiske lande. Endvidere ville en begrænsning, der også omfattede oplysningernes nærmere indhold, bevirke, at man f.eks. aldrig i en civil sag ved vidneførsel af en medarbejder kunne få oplysning om forhold, der har været omtalt i dagspressen, og som kunne have væsentlig betydning som bevis under en erstatningssag. Man ville aldrig ad den vej kunne få fastslået det virkelige sagsforhold i en given sag - herunder en sag vedrørende pressens egne forhold, hvilket ville give medierne en særstilling i samfundet, som rækker langt videre, end der er begrundelse for. Heller ikke en undersøgelseskommission, der havde til opgave at klarlægge forhold vedrørende en myndigheds forvaltning af sine opgaver eller for den sags skyld undersøge forhold inden for et bestemt massemedie, ville kunne søge sagen oplyst ved vidneførsel af massemediets medarbejdere.

8 andre medlemmer af udvalget finder derimod, at kildebekyttelsen ikke bør begrænses til selve identiteten af kilden, og fremhæver, at beskyttelsen efter dette mindretals opfattelse bør være total for at give pressen de bedste vilkår for at kunne varetage sine opgaver.

Når henses til det hovedprincip om vidnefritagelse, som hele udvalget foreslår indsat som stk. 1-4 i retsplejelovens § 172, er det en naturlig konsekvens, at disse persongrupper ikke kan pålægges vidnepligt med hensyn til oplysninger, som kan identificere den kilde, hvis navn der ikke er pligt til at oplyse. Dette mindretal foreslår derfor disse bestemmelser suppleret med et stk. 5, der skal sikre, at journalisten også kan nægte at afgive vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en artikel eller en oplysning, som ikke er offentliggjort. Det normale vil naturligvis være, at spørgsmålet om afsløring af en forfatters eller kildes identitet opstår efter offentliggørelsen af en artikel/meddelelse eller udsendelsen af et radio/tv-program. Men det kan ikke ganske udelukkes, at der kan opstå situationer, hvor spørgsmålet om røbelse af identiteten bliver aktuelt, selv om der (endnu) ikke er offentliggjort/udsendt noget. Den, der henvender sig til redaktionen/stationen i tillid til at kunne bevare sin anonymitet, bør kunne forvente, at der ikke kan pålægges journalister vidnepligt. Han/hun kan ikke vide, om informationen vil blive offentliggjort eller ikke. Det bør ligeledes være uden betydning om redaktionen har til hensigt at offentliggøre informationen, eller dette ikke er tilfældet.

Det førstnævnte mindretal, der finder at kildebeskyttelsen alene bør gælde oplysninger om selve identiteten af kilden, finder således ikke grundlag for at udstrække kildebeskyttelsen til også at gælde oplysninger, som journalister modtager til brug i deres virksomhed, men som (endnu) ikke er offentliggjorte. Dette mindretal henviser herved til, at der ikke ses at have foreligget situationer, hvor spørgsmålet har været aktuelt, hvilket dog naturligvis kan hænge sammen med, at politiet typisk først gennem en offentliggørelse bliver klar over, at pressen »sidder inde med oplysninger«. Mere væsentligt er imidlertid, at det vil give journalister en helt særegen stilling og indebære mulighed for, at pressefolk, der i øvrigt ofte »er på pletten«, vil kunne undslå sig fra den almindelige pligt til som andre borgere at afgive vidneforklaring om deres iagttagelser m.v.

Hertil kommer, at det må give anledning til betydelig tvivl, hvornår en oplysning vil kunne siges at være betroet den pågældende i hans virksomhed, jf. den gældende bestemmelse i Norge. Det norske udvalg bemærker i øvrigt i sin betænkning, side 11, at uden for kildebeskyttelsen falder tilfælde, hvor en journalist ved egne iagttagelser får kendskab til strafbare forhold. Her gælder de sædvanlige vidneregler.

Som det fremgår nedenfor i afsnit 5.4.2., kan Justitsministeriet tiltræde det første mindretals synspunkter på dette område, hvorfor lovforslaget ikke

indeholder nogen bestemmelse svarende til det andet mindretals forslag til § 172, stk. 5, se afsnit 5.3.4.3.

5.3.4. Begrænsninger i vidnefritagelsen

Der er i udvalget enighed om, at betingelserne i retsplejelovens § 172, stk. 2, for at meddele journalister m.fl. vidnepålæg bør være strengere og præciseres yderligere, hvorimod udvalget er delt i et flertal og et mindretal med hensyn til, hvor langt man skal gå i retning af at begrænse mulighederne for at pålægge vidnepligt, ligesom et andet mindretal ønsker en absolut vidnefritagelse.

5.3.4.1. Flertallets forslag

Et flertal på 10 medlemmer foreslår, at den nugældende bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 2, afløses af følgende bestemmelser:

»Stk. 5. Angår sagen en alvorlig lovovertrædelse, og findes vidneførslen nødvendig for sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med den samfundsmæssige betydning af artiklen eller udsendelsen.

Stk. 6. Det samme gælder, såfremt det er åbenbart, at en offentliggørelse ikke har tjent noget formål af samfundsmæssig betydning, og sagen angår

- 1) brud på tavshedspligt eller
- 2) en anden lovovertrædelse, og der foreligger en væsentlig offentlig eller privat interesse i, at sagen opklares.«

Stk. 5 vedrører grovere forbrydelser, og stk. 6 vedrører lovovertrædelser af mindre grov beskaffenhed, men hvor den almindelige begrundelse for kildebeskyttelse ikke foreligger.

Bestemmelsen i stk. 5 kræver for at pålægge vidnepligt, at følgende tre betingelser er opfyldt:

1. Sagen vedrører en alvorlig lovovertrædelse.
2. Vidneførslen findes nødvendig for sagens opklaring.
3. Hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med artiklens eller udsendelsens samfundsmæssige betydning.

Vidnepålæg kan efter bestemmelsen kun pålægges i straffesager og kun i sager, der angår en alvorlig lovovertrædelse. Den gældende bestemmelse afgrænser området som sager, der angår en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte. Der ligger heri ikke nogen særlig eller tilstrækkelig begrænsning, idet

denne formulering bl.a. indebærer, at selv mindre alvorlige lovovertrædelser som f.eks. banale tyverier, brugstyverier og hærværk vil opfylde denne betingelse. Udvalget har overvejet forskellige andre strafferammekriterier som f.eks. strafferammer på fængsel i 1 år eller derover eller fængsel i 2 år og derover. Flertallet, der er enige om den ovennævnte foreslåede bestemmelse, har imidlertid ikke fundet det muligt eller hensigtsmæssigt at fastsætte et bestemt strafferammekriterium.

Selv om der af en bestemt strafferamme nok kan udledes noget om, hvorledes lovgivningsmagten vurderer alvoren af en bestemt forbrydelse, så angiver strafferammens maksimum dog kun en vurdering af forbrydelsen i den grovest tænkelige form. Der forekommer således straffelovsbestemmelser med en høj strafferamme, men hvor den konkret begåede lovovertrædelse kan være af forholdsvis underordnet karakter. På den anden side kan der forekomme lovovertrædelser, der må anses for alvorlige, selv om der for forbrydelsen måske er fastsat en forholdsvis lav maksimumsstraf. Strafferammen for simpel brandstiftelse i straffelovens § 181 er således fængsel i indtil 6 år, men en ildpåsættelse kan være af ganske underordnet betydning. På den anden side er strafferammen ved tavshedsbrud med forsæt til økonomisk vinding fængsel i 2 år, mens rammens maksimum ellers - bortset fra skærpene omstændigheder - er fængsel indtil 6 måneder. Spørgsmålet, om der har været forsæt til økonomisk vinding, bør selvsagt ikke være afgørende for spørgsmålet om vidnepålæg. Hertil kommer, at strafferammer med tiden kan ændres. Straffelovrådet har i sin betænkning om strafferammer og prøveløsladelse nr. 1099/1987 foreslået omfattende ændringer i straffelovens strafferammer.

Flertallet har derfor valgt at karakterisere lovovertrædelsen ved at anvende udtrykket en alvorlig lovovertrædelse. Hensigten hermed er, at mere banale overtrædelser af straffeloven og anden lovgivning, som f.eks. almindelige tyverier og brugstyverier, mindre hærværk og lignende ikke skal kunne føre til vidnepålæg. Den begåede lovovertrædelse skal ud fra en generel betragtning kunne betegnes som alvorlig. Strafferammeangivelsen kan dog give en vis vejledning for vurderingen. Såfremt strafferammen f.eks. er fængsel i 2 år eller derover, må lovovertrædelsen i almindelighed anses for alvorlig. Til gengæld vil en overtrædelse med strafferammemaksimum på f.eks. fængsel i 6 måneder normalt ikke kunne anses for en alvorlig lovovertrædelse. Dette indebærer f.eks., at der i sager om brud på tavshedspligt, der efter straffelovens § 152, stk. 1, straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 6 måneder, i modsætning til i dag normalt ikke vil kunne meddeles vidnepålæg. Dette vil

dog for det første kunne ske, når tavshedsbruddet må anses for en alvorlig lovovertrædelse på grund af det bag tavshedspligten liggende hensyn, f.eks. hensynet til statens sikkerhed eller hensynet til tillidsforholdet mellem patienter og sygehuspersonale. For det andet vil det kunne ske efter den ovenfor foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 6, såfremt der i forbindelse med tavshedspligtsbruddet er sket offentliggørelse af oplysninger om enkeltpersoners personlige eller private forhold, som ikke tjener formål af samfundsmæssig betydning.

Forbrydelsen skal således ud fra en mere generel betragtning kunne karakteriseres som alvorlig. Hertil kommer, at forbrydelsens konkrete grovhed indgår i vurderingen, idet det netop er hensynet til forbrydelsens opklaring på grund af dens grovhed, der sammen med en afvejning af hensynet til behovet for kildebeskyttelse sammenholdt med artiklens eller udsendelsens samfundsmæssige betydning, der er afgørende for, om vidnepligt bør pålægges.

Efter bestemmelsen er det endvidere en betingelse for at pålægge vidnepligt, at vidneførslen findes nødvendig af hensyn til sagens opklaring. Udvalgets flertal finder ikke, at anklagemyndigheden skal kunne bevise, at forbrydelsen ikke kan opklares, med mindre vidnepligt pålægges. En sådan bevisbyrde vil strengt taget aldrig kunne løftes. Det må efter flertallets opfattelse være tilstrækkeligt, at det godtgøres, at de oplysninger, der kan fremkomme ved vidneførslen, vil have afgørende betydning for sagens opklaring.

Efter flertallets forslag er det endelig en betingelse, at hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med artiklens eller udsendelsens samfundsmæssige betydning.

Heri ligger, at retten skal foretage en afvejning af forbrydelsens grovhed m.v. over for kildebeskyttelsen og artiklens eller udsendelsens samfundsmæssige betydning. Jo mere betydningsfuld i samfundsmæssig henseende en historie er, des mere rimeligt vil det være, at vedkommende journalist kan beskytte sin kilde, det vil sige desto grovere skal en forbrydelse være, for at der vil kunne pålægges vidnepligt. Omvendt vil hensynet til kildebeskyttelsen være mindre i sager, hvor enten selve sagen eller den sammenhæng, hvori den omtales, har en mere underordnet samfundsmæssig betydning, hvorfor der skal mindre til for at fastslå, at hensynet til opklaringen klart overstiger kildebeskyttelseshensynet.

Flertallet kan tiltræde, at hensynet til at beskytte en kilde som regel vil være relativt mindre, når det er selve kilden, der samtidig er gerningsmand til forbrydel-

sen og - omdømt anonymt - »træder offentligt frem«. I sådanne tilfælde kan det dog ikke udelukkes, at der kan foreligge samfundsmæssige grunde, der kan legitimere, at kilden ikke bør røbes.

Ved anvendelse i stk. 5 af ordene »artiklen eller udsendelsen« er forudsat, at alt redaktionelt stof som nævnt i stk. 1 og 2, det vil sige også meddelelser, billeder og lignende fremstillinger, er omfattet af bestemmelsen.

Ordene »andre særlige offentlige eller private interesser«, som nævnes på linie med forbrydelsens grovhed, sigter til de forventeligt sjældne tilfælde, hvor en forbrydelse isoleret set muligvis ikke vil blive anset for særlig grov, men hvor der foreligger andre vitale hensyn, f.eks. hvor det drejer sig om mindre graverende, men dog alvorlige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Flertallet foreslår som nævnt yderligere en begrænsning i vidnefritagelsen.

Herved sigtes til de tilfælde, hvor en offentliggørelse ikke har tjent formål af samfundsmæssig betydning. Der er navnlig tale om offentliggørelse af oplysninger om private eller personlige forhold, som er kommet til pressens kundskab ved et begået brud på en tavshedspligt. I sådanne tilfælde finder flertallet, at der på grund af den manglende samfundsmæssige relevans kan stilles mindre krav til forbrydelsens grovhed som forudsætning for at hæve kildebeskyttelsen.

Undtagelsesvis vil der kunne forekomme tilfælde, hvor en offentliggørelse på den ene side er helt uden samfundsmæssig interesse, men hvor der på den anden side foreligger en væsentlig interesse i sagens opklaring.

Også i sådanne tilfælde bør kildebeskyttelsen vige, uden at forbrydelsen kan karakteriseres som særlig grov, jf. stk. 5, idet der ikke foreligger noget kildebeskyttelseshensyn.

Omtale i medierne af kriminelle sager vil i almindelighed kunne siges at have en vis samfundsmæssig betydning, og det er således ikke hensigten med bestemmelsen at give mulighed for vidnepålæg i sager om almindeligt forekommende kriminalitet. Omtale af sådanne sager vil være omfattet af kildebeskyttelsen i stk. 1-4 og ikke opfylde betingelsen for vidnepålæg i undtagelsesbestemmelserne i stk. 5 og 6.

5.3.4.2. Første mindretals forslag

Et mindretal på 2 vil principalt foreslå, at der indføres en absolut vidnefritagelse.

Mindretallet lægger vægt på, at kildebeskyttelsen skal ses som et integreret led i informationsfriheden.

En begrænsning, som foreslået af udvalgets flertal, vil indebære en risiko for, at borgerne ikke vil henvende sig og give oplysninger til medierne, fordi de ikke på forhånd kan føle sig sikre på at kunne forblive anonyme.

Dette vil virke hindrende for pressens kontrolrende opgaver, ligesom den blotte mulighed for tilsidesættelse af kildebeskyttelsen kan virke selvrensere.

En total kildebeskyttelse skal efter mindretallets opfattelse også omfatte journalisternes egen research og oplysninger, som kommer til redaktionen udefra, uanset om oplysningerne er registreret i notater, billeder eller lyd.

Efter mindretallets opfattelse har redaktører og journalister en etisk begrundet pligt til at beskytte anonymiteten af den, som giver oplysninger under en sådan form, at det er meningen, at kilden skal betragtes som fortrolig.

Det er endvidere mindretallets opfattelse, at den af flertallet opstillede begrænsning ikke i praksis er et brugbart udgangspunkt i informationsfriheden og pressens forpligtelser i samfundet og ikke, som hidtidig retspraksis har demonstreret, i politiets interesse i at opklare forbrydelser og arrestere lovovertrædere.

Den af flertallet foreslåede ønskede undtagelsesbestemmelse er efter mindretallets opfattelse stadig for vidtgående i sine muligheder for at meddele vidnepålæg.

Mindretallet bemærker som sit subsidiære standpunkt, at man kan tiltræde det af det andet mindretal i afsnit 5.3.4.3. stillede forslag.

5.3.4.3. Andet mindretals forslag

Et andet mindretal (4 medlemmer) foreslår, at den nugældende bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 2, afløses af følgende bestemmelser, som for så vidt angår stk. 5 tiltrædes af yderligere 2 medlemmer, og som i sin helhed tiltrædes af det ovenfor i afsnit 5.3.4.2. nævnte mindretal, som deres subsidiære forslag:

»Stk. 5. De i stk. 1 og 2 nævnte personer har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om kilden til og indholdet af oplysninger og andet materiale, som er givet til eller skaffet af dem med henblik på offentliggørelse eller som baggrundsorientering for det redaktionelle arbejde.

Stk. 6. Angår sagen en lovovertrædelse, som er af alvorlig karakter, og som efter loven kan medføre straf af fængsel i 6 år eller derover, kan retten dog pålægge de i stk. 1 - 4 nævnte personer vidnepligt, såfremt vidneførelsen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring, og hensynet til opkla-

ringen klart overstiger hensynet til massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder.

Stk. 7. Retten kan ligeledes pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, hvis sagen angår en overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 c. Dette gælder dog ikke, hvis det må antages, at forfatteren eller kilden har villet afdække forhold, hvis offentliggørelse er af samfundsmæssig betydning.«

Forslaget bygger på det hovedsynspunkt, at den frie og uhindrede adgang til at indsamle og viderebefordre information må tilgodeses i videst muligt omfang som en uundværlig bestanddel af den demokratiske samfundsopbygning.

Efter mindretallets opfattelse må det være en meget sjælden undtagelse, at redaktører eller medarbejdere ved medierne pålægges pligt til som vidner at give oplysninger, som politiet mener kan være af betydning for efterforskningen i sager om lovovertrædelser, der er begået eller formodes begået.

Ved særlige grove lovovertrædelser mener mindretallet, at det er rimeligt at pålægge vidnepligt. Som det væsentligste kriterium bruges det grovhedskriterium, som allerede bruges i retsplejelovens regler om indgreb i meddelelshemmeligheden (§ 781).

Under afsnit 5.3.3. er gengivet mindretallets (6 medlemmer) bemærkninger til den af dette mindretal foreslåede bestemmelse til stk. 5.

Efter det andet mindretals forslag til et stk. 6, kan der kun pålægges vidnepligt, hvis følgende fire betingelser er opfyldt:

- 1) der skal være tale om en alvorlig lovovertrædelse, som
- 2) efter loven kan medføre straf af fængsel i 6 år eller derover, og
- 3) vidneførslen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring, samt
- 4) hensynet til opklaringen klart overstiger hensynet til massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder.

Betingelse 2) udelukker, at der kan pålægges journalister m.fl. vidnepligt i sager om mere almindelig kriminalitet (tyverier og en lang række andre berigelsesforbrydelser, de fleste voldsforbrydelser m.fl.) Efter mindretallets opfattelse kan hensynet til opklaringen af sådanne lovovertrædelser ikke opveje den samfundsmæssige interesse i, at massemediernes kan beskytte deres anonyme kilder. Strafferammen »fængsel i 6 år eller derover« er den samme, der er fastsat som normal betingelse for indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3. Da en konkret overtrædelse af en straffelovs paragraf med høj strafferamme kan være af bagatelagtig karakter, præciseres det i betingelse 1), at der skal være tale om en sådan karakter, at der kan forventes en

strafudmåling i den højere del af strafferammen. Der næst er det en forudsætning, at vidneførslen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring, se betingelse 3). Men i sager af denne karakter skal retten ikke kun vurdere oplysningernes betydning for sagens opklaring. Det må være en forudsætning for vidnepålæg, af hensynet til opklaringen klart overstiger massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder og altså klart overstiger den samfundsmæssige interesse i denne gren af anonymitetsretten.

Den foreslåede formulering betyder, at der bliver god overensstemmelse mellem reglerne om kildebeskyttelse og den foreslåede § 25 i lovudkastet. Som nævnt foran må det presseretlige ansvarssystem vige for dansk rets almindelige ansvarsregler, når der gennem pressen er begået en meget alvorlig forbrydelse, se afsnit 4.2.4. I sådanne tilfælde er anonymitet ikke ansvarsfrihedsgrund, og tilskyndelse eller anden medvirken til lovovertrædelsen kan medføre strafansvar efter straffelovens § 23. Den foreslåede udformning af § 25 betyder, at de almindelige ansvarsregler ikke alene skal finde anvendelse på visse forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, men også på andre, ligeså alvorlige forbrydelser (terrorvirksomhed, gidseltagning), der omfattes af straffelovens bestemmelser om drab, vold, brandstiftelse m.v.

Det foreslåede stk. 6 i retsplejelovens § 172 betyder, at kildebeskyttelsen må vige i de samme tilfælde, hvor det medieretlige ansvarssystem må vige for dansk rets almindelige ansvarsregler. Hvis den grove statsforbrydelse f.eks. sker i form af offentliggørelse af forsvarshemmeligheder i en anonym artikel, er forfatteren ikke ansvarsfri på grund af § 25, og i fortsættelse heraf vil retsplejelovens § 172, stk. 6, medføre, at redaktøren, redaktionssekretæren eller andre kan pålægges pligt til at oplyse forfatterens navn. Det samme vil være tilfældet, hvis et massemedie bliver lovovertrædernes redskab i forbindelse med en flykapping, gidseltagning eller anden form for terrorvirksomhed, der falder uden for kategorien statsforbrydelser.

Både statsforbrydelser og de her nævnte andre meget alvorlige forbrydelser kan være omtalt i et massemedie, uden at dette selv har deltaget i forbrydelsen. Også her vil det foreslåede stk. 6 til retsplejelovens § 172 medføre, at retten kan pålægge vidnepligt, når de herfor opstillede betingelser findes at være opfyldt.

Efter det foreslåede stk. 6 kan vidnepligt kun pålægges, hvis sagen angår en forbrydelse, hvor strafferammens maksimum er fængsel i 6 år eller derover. Hvis sagen angår brud på tavshedspligt i offentlig tje-

neste eller hverv, vil der herefter normalt ikke kunne pålægges vidnepligt, da den normale strafferamme i straffelovens § 152 er bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder, og da straffen i særligt alvorlige tilfælde ikke kan overstige fængsel i 2 år.

Efter mindretallets opfattelse kræver dette en tilføjelse. Tavshedsbrud i offentlig tjeneste eller hverv kan bestå i, at den tavshedsforpligtede groft misbruger sin stilling og f.eks. udleverer oplysninger fra offentlige registre om menneskers privatliv eller om virksomheders driftshemmeligheder. I mangfoldige tilfælde har borgere og virksomheder m.v. en lovfæstet pligt til at indgive oplysninger til offentlige myndigheder, og der bør i videst muligt omfang være garantier imod, at sådanne oplysninger kommer uvedkommende i hænde eller uretmæssigt udleveres til offentligheden.

Det foreslås derfor i stk. 7, at vidnepligt kan pålægges, hvis sagen angår brud på tavshedspligt i offentlig tjeneste eller hverv. Men efter mindretallets opfattelse bør der her kun være tale om en stærkt begrænset undtagelse fra hovedreglen om kildebeskyttelse. For det første skal det dreje sig om et tavshedsbrud, der omfattes af straffelovens §§ 152-152 c. Brud på andre forskrifter om tavshedspligt kan således ikke medføre vidnepligt. »Hæleribestemmelsen« i § 152 d er bevidst ikke medtaget i stk. 7. For det andet bør vidnepligt ikke kunne pålægges, hvis det begåede brud på tavshedspligten alene skader offentlige interesser uden at være af et så alvorligt omfang, at paragrafferne om statsforbrydelser eller tilsvarende meget alvorlige forbrydelser må anses for at være overtrådt. »Almindelige« tavshedsbrud bør derimod ikke kunne føre til undtagelse fra kildebeskyttelsen, medmindre der ved groft misbrug af stilling eller hverv er udleveret oplysninger om menneskers privatliv eller virksomheders driftshemmeligheder m.m., jf. ovenfor.

Bestemmelsen foreslås derfor formuleret således, at brud på tavshedspligt ikke kan medføre ophævelse af kildebeskyttelsen, hvis forfatteren eller kilden må antages at ville afdække forhold, hvis offentliggørelse er af samfundsmæssig betydning.

5.4. Justitsministeriets forslag

5.4.1. Hovedreglen

Som nævnt under afsnit 5.3.1. er der i udvalget enighed om at udvide bestemmelsen i retsplejelovens § 172 om vidnefritagelse for journalister m.fl. fra kun at gælde trykte skrifter til også at omfatte journalister ved de elektroniske medier.

Hovedreglen om vidnefritagelse for journalister m.fl. er formuleret i udvalgets udkast til bestemmelser i retsplejelovens § 172, stk. 1-4. I forhold til de

gældende regler er der foretaget visse ændringer, også for så vidt angår den trykte presse. Ændringerne, der bl.a. er en konsekvens af medtagelsen af de elektroniske medier, har primært til formål at præcisere, hvilke kilder (forfattere, fotografer, meddelere, medvirkende m.fl.) og hvilket stof (artikler, interviews, billeder, programmer, indslag m.v.), der er omfattet af kildebeskyttelsen.

Justitsministeriet kan tilslutte sig dette forslag, som er i overensstemmelse med den praksis politiet og anklagemyndigheden bl.a. på baggrund af drøftelser i Folketinget har fulgt siden 1987, jf. afsnit 2, hvorefter journalister ved de elektroniske medier er blevet side-stillet med journalister ved periodiske skrifter. Hovedbestemmelserne om kildebeskyttelse findes i forslaget til affattelsen af *retsplejelovens § 172, stk. 1-4*, se lovforslagets § 56 og bemærkningerne hertil.

5.4.2. Begrænsninger i vidnefritagelsesreglen

Med hensyn til kildebeskyttelsens rækkevidde deler udvalget sig imidlertid i et flertal og 2 mindretal.

Et mindretal (2 medlemmer) har principalt foreslået absolut vidnefritagelse, se betænkningen side 273 og 286, og ovenfor afsnit 5.3.4.2.

Udvalgets øvrige medlemmer (14 medlemmer) er enige om, at vidnefritagelsen ikke kan være absolut og undtagelsesfri. Blandt disse medlemmer er der dog ikke enighed om den nærmere udformning af undtagelsesbestemmelsen, men der er dog enighed om at skærpe og præcisere betingelserne for vidnepålæg, se betænkningen side 273 ff.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets indstilling om, at adgangen til kildebeskyttelse udvides, således at betingelserne for meddelelse af vidnepålæg til journalister m.fl. gøres strengere og mere præcise.

Med hensyn til kildebeskyttelsens rækkevidde finder Justitsministeriet, at et absolut vidneforbud klart må afvises.

Justitsministeriet finder, at det andet mindretals forslag (betænkningen side 287) til undtagelser fra vidnefritagelsen omtalt ovenfor i afsnit 5.3.4.3. er for vidtgående og tilslutter sig derfor flertallets forslag (betænkningen side 281-282) til udformning af bestemmelserne i *retsplejelovens § 172, stk. 5-6*, se afsnit 5.3.4.1. ovenfor og lovforslagets § 56 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Justitsministeriet finder ikke, at der er grundlag for at udvide vidnefritagelsesreglen til også at omfatte kilder til endnu ikke offentliggjorte oplysninger eller indholdet af andre oplysninger end netop dem, der har betydning med hensyn til at fastslå kildens identitet, se ovenfor afsnit 5.3.3.

6. Presseetik og Pressenævn

6.1. Indledning

Massemediernes ytrings- og informationsfrihed er begrænset af de i lovgivningen fastsatte materielle grænser for ytringsfriheden. Af særlig praktisk betydning for massemedierne er reglerne om freds- og ærekrænkelser i straffelovens 27. kapitel, der beskytter individets ret til et privatliv og værner den personlige integritet mod ubeføjede krænkelser fra andre, herunder fra massemediernes side. Afgørelsen af, om der foreligger en overtrædelse af straffelovens regler, henhører under domstolene. Overtrædelser kan foruden straf medføre pligt til at betale den krænkede erstatning for det tab og den tort, krænkelser har påført den pågældende. Endvidere kan der træffes bestemmelse om mortifikation og offentliggørelse af dommen.

Straffelovens regler suppleres for massemediernes vedkommende af regler i presseloven og radioloven om pligt for medierne til på begæring at offentliggøre berigtigelse af visse oplysninger af faktisk karakter, bragt i medierne. Afgørelsen af berigtigelsesspørgsmålet henhører under Berigtigelsesnævnet, Radio-nævnet og Radio- og TV-Reklamenævnet.

Et vigtigt supplement til straffelovens regler om beskyttelse af individet mod freds- og ærekrænkelser er endvidere de vejledende regler for god presseskik, de såkaldte presseetiske regler, som visse massemedier som led i deres selvjustits har opstillet for udøvelsen af deres virksomhed. Af særlig interesse er de af Danske Dagblades Forening vedtagne regler »God presseskik«, hvis overholdelse påses af et af foreningen oprettet nævn, Dansk Pressenævn. Reglerne er ikke tiltrådt af Dansk Journalistforbund og omfatter kun medier, der frivilligt tilslutter sig ordningen. Denne omfatter i dag de fleste dagblade samt medlemsblade under Dansk Fagpresse, Distriktsbladernes Sammenlutning eller tilsvarende sammenslutninger af distriktsblade. Danmarks Radio følger i princippet tilsvarende presseetiske retningslinier for institutionens programvirksomhed.

Justitsministeriet har i udvalgets kommissorium betonet, at de presseetiske regler efter ministeriets opfattelse må anses som et væsentligt led i beskyttelsen af privatlivets fred. På denne baggrund har man anmodet udvalget om at overveje, om der bør optages presseetiske regler i loven, eventuelt således, at der oprettes et nyt nævn, der bl.a. kan varetage opgaver af den karakter, der i dag varetages af Berigtigelsesnævnet, Pressenævnet og Radionævnet.

Spørgsmålet om indførelse af ensartede presseetiske regler og oprettelse af et fælles klagenævn for alle massemedier har været overvejet af Mediekommissionen i dennes slutbetænkning nr. 1029/1985.

Under afsnittet »Kommissionens anbefalinger« anfører et mindretal af kommissionens medlemmer, at der ikke bør gælde andre etiske regler end de grænser for ytringsfriheden, der er fastsat ved lov.

Et andet mindretal finder, at der som supplement til de i lovgivningen fastsatte grænser for ytringsfriheden bør udarbejdes ensartede etiske regler for alle massemedier.

Mediekommissionens flertal går ind for oprettelse af et fælles klagenævn for alle medier, medens et mindretal går ind for oprettelse af et fælles berigtigelsesnævn.

Efter flertallets opfattelse »skal en fælles klageinstans have til opgave at behandle og fremkomme med udtalelser om klager over indholdet i medierne, og den skal efter nærmere fastsatte regler kunne pålægge et medium at berigtige oplysninger af faktisk karakter«.

Inden for flertallet anbefaler nogle medlemmer, at en fælles klageinstans får karakter af et nævn, medens andre mener, at det bør overvejes at give en sådan klageinstans karakter af en ombudsmandsinstitution.

Vedrørende klagenævnets kompetence mener et mindretal, at nævnet også af egen drift skal kunne tage sager op til behandling.

Blandt de medlemmer, der går ind for oprettelse af et nævn, er der delte meninger med hensyn til nævnets sammensætning, idet nogle mener, at det skal have ligelig repræsentation fra medierne og fra offentligheden, medens andre ikke mener, at medierne skal være repræsenteret i et sådant nævn.

6.2. Det nuværende presseetiske system

Som nævnt ovenfor har Danske Dagblades Forening for de trykte periodiske skrifers vedkommende vedtaget et sæt etiske regler for god presseskik. Reglerne er optaget som bilag 3 til lovforslaget med de ændringer, som Medieansvarsudvalget foreslår.

Reglerne »God presseskik« omfatter det redaktionelle stof, både tekst og billeder, og omfatter omtalte og afbildede personer, herunder også afdøde personer, samt tillige juridiske personer og lignende.

Danmarks Radio følger i sin programvirksomhed de af Radorådet den 21. juni 1977 vedtagne etiske retningslinier, der er gengivet som bilag 1 til betænkningen. Disse retningslinier finder også anvendelse på TV 2's udsendelsesvirksomhed.

For så vidt angår lokal radio- og fjernsynsvirksomhed har Lokalradio- og TV-udvalget i januar 1987 over for Ministeriet for Kulturelle Anliggender anbefalet, at der af ministeriet tages initiativ til udarbejdelse af et sæt etiske retningslinier af vejledende karakter for lokal programvirksomhed, der indeholder

en beskrivelse af gældende retsregler af særlig betydning i programvirksomhed, og som kunne stilles til rådighed for ansøgere - gerne i samarbejde med repræsentanter for tilladelseshaverne.

6.3. Håndhævelse af de etiske regler

6.3.1. Trykte periodiske skrifter

Klager over overtrædelse af de presseetiske regler behandles af Dansk Pressenævnet.

Pressenævnets opgave er på grundlag af reglerne for god presseskik ved kendelse eller anden udtalelse at afgøre, om der i et foreliggende tilfælde i et periodisk skrift eller andet medie, der har tilsluttet sig ordningen, er sket en offentliggørelse, der i indhold eller form er i strid med god presseskik.

Nævnet består af fem medlemmer, hvoraf et (formanden) udpeges af præsidenten for Højesteret, der tillige udpeger en suppleant. Som formand og suppleant for denne har altid fungeret en højesteretsdommer.

Tre medlemmer og tre suppleanter for disse udpeges af Danske Dagblades Forening. De pågældende skal alle udøve en redaktionel funktion. Endvidere udpeges som medlem en repræsentant for offentligheden samt en suppleant for denne.

Mandattiden for medlemmer og suppleanter er 4 år ad gangen, for repræsentanten for offentligheden og dennes suppleant dog kun 2 år ad gangen. Genudpegning kan finde sted.

Pressenævnet træder i funktion på begæring af den, der mener sig forurettet. Nævnet kan tillige træde i funktion af egen drift, hvis sagen er af væsentlig eller principel betydning. I så fald skal den forurettedes samtykke til sagens behandling indhentes. Den forurettedes navn nævnes ikke, medmindre den pågældendes tilladelse foreligger.

Medmindre en nævnskendelse giver bladet fuldt medhold, er bladet forpligtet til uden forsinkelse at offentliggøre kendelsen uden kommenterende tilføjelse. Kendelsen skal gives en sådan placering og form, at læserne får en klar mulighed for at blive opmærksom på kendelsen. Denne udsendes gennem Ritzaus Bureau.

I sager, der behandles af nævnet, uden at kendelse afsiges, kan nævnets udtalelse tilstilles de implicerede parter og dets konklusion indgå i nævnets beretning uden identificering af de implicerede.

Nævnet bør tilstræbe enstemmighed om kendelsens formulering. Dissens offentliggøres ikke. Votering i nævnet er hemmelig.

Et nævnsmedlem kan ikke deltage i behandlingen af en klage, der vedrører det blad, den pågældende er tilknyttet.

Omkostningerne ved nævnets virksomhed betales af de medier, der har tilsluttet sig ordningen.

Nævnet kan ved en overtrædelse af reglerne om god presseskik alene give udtryk for misbilligelse ved en kendelse, som det påhviler det indklagede blad at offentliggøre.

6.3.2. Radio og fjernsyn

Ifølge §§ 16 og 19 a i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed kan Danmarks Radios og TV 2's afvisning af klager over udsendte programmer eller programserier indbringes for Radionævnet.

Nævnet kan kun optage en sag til behandling, hvis den er indbragt for nævnet inden 4 uger efter, at virksomhedens afgørelse er meddelt den pågældende.

Radionævnet, der er nedsat af kommunikationsministeren, består af 3 medlemmer, der udpeges for 4 år ad gangen. Et af medlemmerne skal opfylde de almindelige betingelser for at kunne udnævnes til landsdommer.

Radionævnet er ifølge §§ 18 og 19 a berigtigelsesmyndighed. Nævnet er tillige beføjet til at fremsætte sin opfattelse i andre sager, dog uden bindende virkning for de pågældende virksomheder.

Radionævnets udtalelse offentliggøres, og nævnet kan i det enkelte tilfælde pålægge virksomheden at give meddelelse om udtalelsen i sine udsendelser samt bestemme, på hvilken måde og i hvilken form dette kan ske. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af statskassen.

6.4. Berigtigelsesregler

Traditionelt sondres inden for pressen mellem to former for »genmæleret«: Retten til replik og retten til berigtigelse. Ved ret til replik forstås det forhold, at en person (eller myndighed) har ret til at fremføre sine synspunkter i en sag, som angår den pågældende, og som har været behandlet i et trykt skrift eller andet massemedie. Vedkommende har således en ret til at tage til genmæle mod det standpunkt, mediet har givet udtryk for. Retten til berigtigelse indebærer en ret til at korrigere urigtige oplysninger af faktisk karakter, som har været offentliggjort i et massemedie, men ikke ret til at få optaget yderligere replik (genmæle).

I dansk ret er retten til berigtigelse lovfæstet i presseloven og radioloven. Disse love indeholder derimod ikke bestemmelser om en videregående genmæleret. Heller ikke de gældende presseetiske regler indeholder bestemmelser herom.

6.4.1. Trykte periodiske skrifter

Ifølge presselovens § 9, stk. 1, 1. pkt., er redaktøren af et periodisk skrift forpligtet til uden vederlag i det-

te uforandret at bringe en berigtigelse af meddelelser med hensyn til oplysninger af faktisk karakter, som skriftet har indeholdt, når dette begæres af nogen, hvem den pågældende meddelelse er egnet til at påføre en ikke uvæsentlig skade i økonomisk henseende eller i offentlighedens omdømme. Ved lov nr. 330 af 10. juni 1976 om ændring af presseloven indførtes tillige adgang for de nærmeste pårørende til at kræve berigtigelse efter den pågældendes død. Berigtigelse skal begæres optaget snarest muligt og i hvert fald inden en måned efter offentliggørelsen.

Ifølge § 9, stk. 7, finder berigtigelsesbestemmelserne dog kun anvendelse på periodiske skrifter, der udkommer mindst 1 gang månedlig.

Det påhviler en klager selv at udforme den berigtigelse, der ønskes bragt. Ifølge § 9, stk. 1, 4. pkt., må berigtigelsen indskrænke sig til gengivelse af faktiske forhold, intet retsstridigt indeholde og ikke give tredjemand nogen ret til at kræve en berigtigelse optaget i bladet.

Berigtigelsen skal således være nøje udformet og så kortfattet som muligt. Som nævnt kan alene oplysninger af faktisk karakter kræves berigtiget. Hermed udelukkes berigtigelse af skønsmæssige og vurderende udtalelser, herunder kritik. Bestemmelsen er dog ikke til hinder for et krav om berigtigelse af faktiske oplysninger, der indeholdes eller forudsættes i en vurdering.

En berigtigelse må heller ikke indeholde kommentarer eller polemiske bemærkninger eller i øvrigt gå ud over, hvad den påklagede artikel berettiger til. Berigtigelsens omfang skal således stå i rimeligt forhold til det, der kræves berigtiget.

Udover bestemmelsen i § 9, stk. 1, 1. pkt. om redaktørens pligt til berigtigelse foreskriver § 9, stk. 2, at den ansvarshavende redaktør snarest skal give meddelelse til den, der har krævet berigtigelse optaget, såfremt man ikke vil optage den ønskede berigtigelse. Meddelelsen skal tillige indeholde oplysning om muligheden for at indbringe bladets afslag for Berigtigelsesnævnet og om dettes adresse. Denne pligt for redaktøren til at give oplysning om klagemuligheden indførtes ved lovændringen i 1976.

Ifølge § 9, stk. 4, skal berigtigelsen optages i det første eller for dagbladets vedkommende senest i det andet nummer, som udkommer, efter at optagelse er forlangt, medmindre det forinden er meddelt den, der har begæret berigtigelse optaget, at anmodningen ikke har kunnet imødekommes. Såfremt spørgsmålet om optagelse har været forelagt Berigtigelsesnævnet, og dettes beslutning går ud på, at berigtigelsen vil være at optage i skriftet, gælder tilsvarende regler regnet fra det tidspunkt, nævnets beslutning er meddelt redaktøren.

Berigtigelsen skal optages med samme typer som skriftets almindelige tekst og på et så fremtrædende sted, som det efter omstændighederne med rimelighed kan fordres. Såfremt berigtigelsen gøres til genstand for omtale eller ledsages af bemærkninger i samme nummer af skriftet, må omtalen eller bemærkningerne indskrænke sig til en gengivelse af oplysninger af faktisk karakter.

§ 9, stk. 5, foreskriver en pligt for redaktøren til, når angreb eller meddelelser om faktiske forhold har været optaget fra et andet periodisk skrift, og der i dette andet skrift fremkommer en pligtsmæssig berigtigelse m.v., snarest muligt at optage denne uforandret og uden vederlag i det af ham redigerede skrift, for så vidt han er blevet gjort opmærksom på berigtigelsen eller i øvrigt har fået kendskab til den.

Berigtigelsesnævnets kompetence omfatter periodiske skrifter, der udkommer mindst 1 gang månedlig, jf. lovens § 9, stk. 7.

Nævnet består af tre medlemmer, der udnævnes af justitsministeren. Et medlem udpeges af Danske Dagblades Forening og et medlem af Dansk Journalistforbund. Formanden, der skal være højesteretsdommer, udnævnes efter indstilling fra Højesterets præsident.

Nævnet virker ifølge presselovens § 10 som klagenævn for klager over redaktørens afslag på berigtigelse. Ved lovændringen i 1976 blev nævnets kompetence udvidet til også at omfatte klager over ufyldstgørende berigtigelser, jf. § 10, stk. 2, sammenholdt med § 9, stk. 4. Klager af denne art skal indbringes for nævnet inden en måned efter berigtigelsens fremkomst. Der har dog kun været få sådanne klager for nævnet. Berigtigelser i henhold til § 9, stk. 5, hører derimod ikke under nævnets kompetence.

Nævnet har ikke kompetence til at behandle klager over redaktørens afslag på berigtigelse, når berigtigelsesansøgning først er indgivet til redaktøren efter udløbet af den i § 9, stk. 1, 3. pkt., nævnte frist.

Presseloven indeholder derimod ingen frist for henvendelse til nævnet med klager over en redaktørs afslag på berigtigelse. Efter nævnets praksis afvises dog klager, som uden fyldestgørende grund modtages senere end et par måneder efter redaktørens nægtelse af at bringe berigtigelsen. Baggrunden herfor er, at berigtigelse på så sent et tidspunkt ikke kan antages at tjene det i loven forudsatte formål, nemlig at den pågældende klager får adgang til over for bladets læsere at fremføre sin fremstilling af faktiske forhold, medens sagen endnu er i offentlighedens erindring.

Berigtigelsesnævnet, der ifølge § 10, stk. 2, 4. pkt., skal fremme klagesager med den største hurtighed og så vidt muligt på det foreliggende grundlag, foranstalter ikke bevisførelse i sine sager. Normalt afgør

nævnet således ikke, om den ene eller den anden parts fremstilling af kendsgerninger er den rigtige. Dette kommer ofte til udtryk i nævnets afgørelser. I tilfælde, hvor bevistvivl foreligger, er berigtigelsesretten derfor udtryk for en ret for klager til at komme til orde med sit standpunkt. God tro hos en redaktør med hensyn til rigtigheden af omtalte faktiske forhold fritager således ikke for et berigtigelsespålæg, såfremt de øvrige betingelser herfor er opfyldt.

Nævnet skønner i første række over, hvorvidt betingelserne i § 9, stk. 1, 1. pkt., er opfyldt, det vil sige om de refererede faktiske oplysninger må antages at kunne påføre den pågældende en ikke uvæsentlig skade i økonomisk henseende eller i offentlighedens omdømme. Såfremt den mulige skadevirkning ikke går ud over det bagatelagtige, afslås berigtigelseskravet.

Afslag meddeles endvidere, såfremt berigtigelseskravet kan give tredjemand ret til at kræve en berigtigelse optaget i bladet. Det er ikke til hinder for berigtigelse, at denne efter sit indhold muligt vil fremkalde modindlæg eller polemik fra tredjemands side, når dette blot ikke fremtræder som en egentlig berigtigelse.

Nævnet træffer normalt sine afgørelser i form af begrundede kendelser. Dissenser, der kun sjældent er forekommet, oplyses, dog uden angivelse af det dissentierende medlems navn.

Efter § 10, stk. 2, har nævnet mulighed for at give en klager eller en redaktør bøde for åbenbart urimelig indankning af en sag. Bøder på over 100 kr. kan fordrø prøvet ved landsretten. Satsen 100 kr. er ikke ændret siden 1938. Nævnet har aldrig benyttet sig af denne adgang til bødepålæg.

6.4.2. Radio og fjernsyn

Radioloven indeholder - bortset fra § 15 g vedrørende lokal radio- og fjernsynsvirksomhed - ikke særlige regler om betingelserne for berigtigelse, men Danmarks Radio følger ved berigtigelser af faktiske oplysninger »Normer for berigtigelse i Nordisk Rundradio«, der er optaget som bilag 4 til Medieansvarsudvalgets betænkning.

Radiolovens §§ 18 og 19 a giver Radionævnet kompetence til at pålægge Danmarks Radio og TV 2 at berigtige oplysninger af faktisk karakter. Presselovens berigtigelsesnævn fungerer tillige som berigtigelsesnævn for lokal radio- eller lokal fjernsynsvirksomhed, jf. § 15 g, der henviser til presselovens §§ 9-11. Radionævnets kompetence er ikke begrænset af et væsentlighedskriterium af samme karakter som i presselovens § 9, stk. 1, nævnt ovenfor i afsnit 6.4.1.

Med hensyn til reklamer er det overladt til det i radio- og fjernsynslovens § 19 e nævnte Radio- og TV-

Reklamenævn, der er nedsat af kommunikationsministeren, at påtale tilsidesættelse af reglerne om indholdet af reklamer i TV 2, lokalradio og lokal-tv. Nævnet kan således pålægge TV 2-reklameaktieselskabet og vedkommende radio- og fjernsynsforetagende i reklamesendetiden at offentliggøre en eventuel afgørelse, hvorved der konstateres en overtrædelse, uden forsinkelse og uden kommenterende tilføjelser. Disse kan endvidere pålægges at berigtige fejlagtige oplysninger om faktiske forhold, bragt i reklameindslag. Nævnet kan endvidere træffe afgørelse om berigtigelsens indhold, form og plads.

6.5. Udvalgets overvejelser og forslag

Massemediernes væsentlige rolle i samfundslivet som en nødvendig forudsætning for en fri meningsdannelse, sammenholdt med den i sagens natur liggende risiko for at forårsage krænkelser, der rammer det enkelte menneske eller den enkelte virksomhed alvorligt, bevirker efter udvalgets opfattelse, at der er et klart behov for at opstille nogle principper, som pressen og dens medarbejdere i almindelighed skal følge. Den frihed, der gennem de særlige ansvarsregler og kildebeskyttelsesregler er givet pressen, skal forvaltes således, at individets retsbeskyttelse tilgodeses bedst muligt.

Eksistensen af særlige presseetiske regler kan derfor være betydningsfuld for borgerne. En krænket part vil således hyppigt vige tilbage for at udsætte sig selv og sine pårørende for den yderligere belastning, en retssag vedrørende en sket privatlivskrænkelse kan indebære. Ubehaget ved i en retssag på ny at skulle udsættes for offentlighedens - herunder massemediernes - søgelys i en sag af en sådan karakter, ofte efter længere tids forløb, kan være så betydeligt, at man vil foretrække at undlade søgsmål mod det pågældende massemedie. Muligheden for i stedet at kunne få sagen prøvet inden for et presseetisk system, der kan tilbyde en mere formløs klageform samt en omkostningsfri, hurtigere og mere diskret sagsbehandling, vil i sådanne situationer kunne være at foretrække. Selv om et sådant systems sanktionsmuligheder er mere begrænsede end domstolens, vil en for klageren positiv afgørelse ofte kunne føles som en tilfredsstillende reaktion i den givne situation.

Gennem presseetiske regler kan der således skaffes borgerne en vis oprejsning. Samtidig indebærer sådanne regler mulighed for, at der kan ske en påvirkning af det almindelige presseetiske niveau. Betydningen af presseetiske regler i denne henseende har udvalget dog ikke vurderet nærmere. Eksistensen af et presseetisk system vil endvidere formentlig formindske behovet for anvendelsen af de almindelige retsregler i forhold til pressen.

På baggrund heraf er der i udvalget enighed om, at det presseetiske system bør lovfæstes. Alle periodiske skrifter, herunder aviser, ugeblade og fagblade samt alle radio- og fjernsynsforetagender og øvrige massemedier, jf. § 1, nr. 3 i lovforslaget, foreslås omfattet af ordningen, der således ikke som i dag skal bero på frivillighed med hensyn til anerkendelse af Pressenævnets kompetence. Selv om opgivelsen af frivillighedsprincippet i sig selv kan indebære en muligt mindre autoritet inden for medierne selv, må en lovmæssig regulering foretrækkes, idet det er afgørende, at alle massemedier er omfattet af reglerne.

Udvalget foreslår derfor, at klageorganet foruden at overtage de opgaver, som hidtil er varetaget af Dansk Pressenævn, tillige skal behandle de spørgsmål om berigtigelse, som hidtil har været varetaget af Berigtigelsesnævnet og Radionævnet.

Der er i udvalget enighed om, at detaljerede etiske regler som de presseetiske regler, der anvendes af Dansk Pressenævn, af flere grunde er uegnede til direkte inkorporering i loven.

For det første er etiske regler bl.a. udtryk for den faglige standard, som pressen selv har fastsat som norm for udøvelsen af sin virksomhed. »God presseskik« er således udtryk for, hvad der bør være sædvanlig handlemåde på området ud fra en inden for medierne herskende opfattelse af, hvad der er god handlemåde. En sådan etisk standard kan ikke på udtømmende måde udtrykkes gennem konkrete lovregler.

Hertil kommer, at nye situationer, der ikke lader sig beskrive eller bedømme efter den gældende målestok, kan opstå, ligesom en etisk standard ikke i sig selv er uforanderlig, men påvirkelig af skiftende tiders opfattelse af, hvad der anses for etisk eller uetisk.

Endeligt er det væsentligt at fremhæve, at etiske forskrifter kun bør være af vejledende karakter, idet deres formål er at være retningslinier for den fremgangsmåde og adfærd, som almindeligvis bør, men ikke nødvendigvis altid skal følges under udøvelsen af journalistisk arbejde.

På denne baggrund foreslår udvalget, at der i medieansvarsloven indføres en generalklausul fælles for alle massemedier, hvorefter massemediernes indhold og handlemåde skal være i overensstemmelse med god presseskik.

Indførelsen af en sådan retlig standard i loven indebærer, at det overlades til det klageorgan, der skal håndhæve de etiske regler, inden for normens rammer at skønne, om der i et konkret tilfælde er sket offentliggørelse i strid med god presseskik. Skønnet vil endvidere ikke inden for disse rammer være ganske ubundet, idet det er udvalgets opfattelse, at de vejledende etiske regler, som udvalget foreslår, og som er

gengivet i bilag 3 til lovforslaget skal være grundlaget for det nærmere indhold af begrebet »god presseskik«.

Klageorganets opgave skal - som hidtil for Dansk Pressenævns vedkommende - være at udtale sig om, hvorvidt det indklagede massemedie har optrådt i strid med god presseskik. Klageorganets praksis vil herefter være et væsentligt bidrag til at udbygge og konkretisere indholdet af de generelle principper, som er grundlaget for generalklausulens norm »god presseskik«, ligesom denne praksis i sig selv vil være vejledende etiske retningslinier.

6.5.1. Anvendelsesområdet for de etiske regler

Der er i udvalget enighed om, at de presseetiske regler og håndhævelsen heraf som hidtil for periodiske skrifter skal omfatte alt offentliggjort redaktionelt stof både tekst og billeder.

For så vidt angår annoncer og reklamer i den trykte presse, er disse omfattet af Forbrugerombudsmandens nedenfor nævnte kompetence. Herudover findes - i modsætning til reklamering i TV 2 og i lokal radio eller lokalt fjernsyn - ikke særlige etiske regler om reklamers indhold og form, ligesom der ikke foreligger en til Radio- og TV-Reklamenævnet svarende klageinstans.

Udvalget foreslår, at redaktøren af et periodisk skrift skal være medansvarlig for indholdet af annoncer efter dansk rets almindelige regler, jf. lovudkastets § 27, stk. 2.

I sådanne tilfælde kan der tænkes at forekomme krænkelse af de presseetiske regler, som falder uden for Forbrugerombudsmandens kompetence i henhold til markedsføringsloven. Dette vil navnlig være tilfældet, for så vidt angår den meningskabende annoncering.

Udvalget foreslår derfor, at de presseetiske regler udvides til også at omfatte alle annoncer og reklamer i den periodiske trykte presse.

Egentlig reklamering i radio og fjernsyn kan, som retstilstanden er i dag, forekomme i TV 2 og i lokalradioer og lokal fjernsyn, jf. radio- og fjernsynsloven, kapitel 2 b. Reklameindslag i TV 2 formidles på forretningsmæssigt grundlag af TV 2-reklameaktieselskabet, der alene kan pålægges straf- og erstatningsansvar for reklamevirksomheden, jf. § 23 b.

Ved bekendtgørelse nr. 416 af 18. juni 1987 er der fastsat nærmere regler for indholdet af reklameindslag, der bringes i TV 2. I de indledende almindelige regler betones bl.a. principperne for loyal konkurrence, således som disse kommer til udtryk i markedsføringsloven og i alment accepterede reklameetiske normsæt. Herudover indeholder bekendtgørelsens § 4 et forbud mod i reklamer at afbilde eller referere til

personer, det være sig i disses private eller offentlige egenskaber, medmindre forudgående tilladelse er opnået, ligesom reklamer heller ikke uden forudgående tilladelse må afbilde eller referere til noget, der tilhører en anden person, på en måde, der er egnet til at fremkalde indtrykket af en personlig anbefaling. Tilsvarende regler er ved bekendtgørelser nr. 441 af 26. juli 1988 og nr. 262 af 28. april 1989 fastsat for reklamer i henholdsvis lokalradio og lokal-tv.

Såfremt der foreligger reklamering i strid med god markedsføringsetik, vil forholdet tillige være omfattet af markedsføringsloven. Forbrugerombudsmanden har i øvrigt udsendt vejledende retningslinier for anvendelse af portrætbilleder eller andre personlige kendetegn i markedsføringen. Sådant anvendelse må ikke ske uden forudgående tilladelse fra de afbillede personer. Reglerne omfatter reklamer af enhver art, herunder i dagblade, ugeblade og lignende samt i andre medier.

Det i radio- og fjernsynsloven § 19 e nævnte Radio- og TV-Reklamenævnet, der er nedsat af kommunikationsministeren, påtaler tilsidesættelse af reglerne om radio- og tv-reklamers indhold og kan pålægge det nævnte aktieselskab eller vedkommende indehaver af tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed i reklamesendetiden at offentliggøre afgørelsen uden forsinkelse og uden kommenterende tilføjelser, samt kan pålægge de pågældende at berigtige fejlagtige oplysninger om faktiske forhold, bragt i et reklameindslag, og kan træffe afgørelser om berigtigelsens indhold, form og plads.

6.5.2. Regler for genmæle (berigtigelse)

Der er i udvalget enighed om, at der for alle massemedier bør gælde fælles berigtigelsesregler, der i princippet udfærdiges med udgangspunkt i presselovens nugældende berigtigelsesregler. Udvalget har stillet forslag herom i lovudkastets kapitel 6, §§ 35-40.

6.5.3. Pressenævnet

Som anført i afsnit 6.5. er der i udvalget enighed om, at der bør oprettes et fælles klageorgan for alle massemedier. Klagemyndigheden skal varetage de opgaver, der nu henhører under Dansk Pressenævn, Berigtigelsesnævnet og Radionævnet.

Det er udvalgets opfattelse, at et for massemedierne fælles klageorgan bør have karakter af et klagenævnet betegnet »Pressenævnet«.

Udvalget lægger afgørende vægt på, at massemedierne selv - som hidtil for Dansk Pressenævns og Berigtigelsesnævnets vedkommende - bliver repræsenteret i nævnet, hvis hovedopgave forventes at blive at tage stilling til presseetiske spørgsmål. Efter udval-

gets opfattelse bør der være paritet i repræsentationen for redaktørsiden og journalistisiden.

Udvalget finder det tillige af tilsvarende væsentlig betydning, at offentligheden bliver repræsenteret i nævnet på lige fod med massemedierne. Efter den nugældende ordning for Dansk Pressenævn sidder en repræsentant for offentligheden i nævnet.

Udvalget foreslår herefter, at der oprettes et pressenævn, bestående af en formand og en næstformand samt 6 andre medlemmer, der beskikkes af justitsministeren. Af disse beskikkes 2 medlemmer efter indhentet udtalelse fra Dansk Journalistforbund, og 2 medlemmer beskikkes til at repræsentere de redaktionelle ledelser inden for den trykte presse, radio, fjernsyn og øvrige massemedier. Endelige forudsættes, at 2 medlemmer beskikkes af justitsministeren som repræsentanter for offentligheden.

For så vidt angår formanden og næstformanden for nævnet, har udvalget diskuteret, om de pågældende bør være dommere, der beskikkes efter indhentet udtalelse fra Højesterets præsident, eller om de skal opfylde betingelserne for at kunne udnævnes til landsdommer. Den sidstnævnte løsning, der er i overensstemmelse med den i radio- og fjernsynsloven for Radionævnet fastsatte, indebærer mulighed for, at også jurister, der ikke er dommere, men på anden måde repræsenterer særlig juridisk ekspertise, kan beklæde formandsposten. Presseloven kræver, at formanden for Berigtigelsesnævnet skal være højesteretsdommer. For tiden er formændene og deres suppleanter i alle tre nævn højesteretsdommere.

Udvalget er nogenlunde lige delt om dette spørgsmål.

Nogle af udvalgets medlemmer foretrækker således, at formanden og næstformanden begge skal være dommere og helst højesteretsdommere. Andre medlemmer finder det rigtigst at give mulighed for, at også andre med de fornødne kvalifikationer kan beskikkes til formands- og næstformandshvervene.

Udvalget foreslår, at der ved nævnets behandling af en klage medvirker et medlem af formandskabet samt yderligere 3 medlemmer, heraf 1 af offentlighedens repræsentanter, 1 repræsentant for Dansk Journalistforbund og 1 repræsentant for de redaktionelle ledelser.

Udvalget har endelig overvejet, hvorledes udgifterne til nævnets drift bør afholdes. Efter den nugældende ordning i presselovens § 10, stk. 3, afholdes udgifterne ved Berigtigelsesnævnets virksomhed, herunder honorarer til medlemmerne, af staten og bevilges på finansloven. Ifølge radio- og fjernsynslovens § 17, stk. 4, afholdes udgifterne ved Radionævnets virksomhed ligeledes af statskassen. Nogle af udvalgets medlemmer ønsker denne ordning bevaret bl.a. un-

der henvisning til, at nævnet herved sikres den størst mulige uafhængighed. Da varetagelsen af Pressenævnets opgaver i væsentlig grad er brancheorienteret, finder andre af udvalgets medlemmer imidlertid, at det bør være massemedjerne selv, der skal dække Pressenævnets omkostninger i forbindelse med dets oprettelse og drift. En sådan finansieringsform vil i øvrigt svare til den eksisterende ordning for Dansk Pressenævn.

Efter udvalgets forslag får Pressenævnet kompetence som genmælemyndighed for alle periodiske trykte skrifter, radio og fjernsyn, samt øvrige massemedier. I den henseende skal Pressenævnet overtage de beføjelser, der hidtil har været udøvet af Berigtigelsesnævnet og Radionævnet, jf. presselovens § 10 og radio- og fjernsynslovens §§ 15 g, 18, stk. 1, 1. pkt. og 19 a.

Pressenævnet skal endvidere varetage de funktioner, som Dansk Pressenævn og Radionævnet hidtil har udøvet, og Pressenævnet får kompetence til at afgøre, om massemediernes indhold er i strid med god presseskik.

6.6. Justitsministeriets forslag

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag om, at det presseetiske system lovfæstes, jf. lovforslagets § 34, der svarer til § 34 i udvalgets lovudkast.

Justitsministeriet kan endvidere tiltræde udvalgets forslag til vejledende regler for god presseskik, jf. bilag 3 til lovforslaget, ligesom Justitsministeriet kan tiltræde, at der oprettes et Pressenævn, der skal fungere som et fælles klageorgan for alle medier.

Endelig kan Justitsministeriet tiltræde udvalgets forslag til genmæleregler i lovudkastets §§ 35-40, der svarer til §§ 36-40 i lovforslaget.

For at tydeliggøre, at Radio- og TV-Reklamenævnets kompetence ikke berøres af udvalgets forslag om oprettelse af et Pressenævn, er der i forhold til udvalgets lovudkast i lovforslaget som § 35 indføjet en ny bestemmelse til præcisering heraf.

7. Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed

Forslaget til en medieansvarslov indeholder regler angående straf og erstatning for ytringer i både ordinære radio- og fjernsynsudsendelser og i reklameindslag. Herudover indeholder forslaget regler om god presseskik og genmæle vedrørende de ordinære udsendelser.

Forslaget berører derimod ikke adgangen til at klage over indholdet af reklameindslag til Radio- og TV-Reklamenævnet. Disse regler bevares i loven om radio- og fjernsynsvirksomhed.

Nærværende lovforslag indeholder alene de ændringer af loven om radio- og fjernsynsvirksomhed,

som følger af medieansvarsloven, d.v.s. ophævelsen af bestemmelserne om Radionævnet og Berigtigelsesnævnet og den særlige erstatningsregel og i denne forbindelse justeringer af redaktionel karakter.

8. Straffelovens bestemmelse om meddeleleshæleri

Som et tillægskommissorium fik udvalget til opgave at vurdere om bestemmelserne i straffelovens §§ 152 d og 152 e om meddeleleshæleri havde en tilfredsstillende udformning i relation til personer, der i øvrigt er omfattet af det særlige presseretlige ansvarssystem.

Udvalget er enige om, at der kan være behov for at anse en offentliggørelse for straffri, når offentliggørelsen har samfundsmæssig betydning i form af en almen nyheds- og informationsværdi. Efter den gældende regel i straffelovens § 152 e er straffriheden betinget af, at der er handlet i berettiget varetagelse af åbenbar almen interesse.

Udvalget har derfor foreslået, at »åbenbar« udgår af straffelovens § 152 e med det formål at udvide mulighederne for nyheds- og informationsformidling.

Udvalget har delt sig i 3 mindretal med hensyn til § 152 d.

Et mindretal (8 medlemmer) finder ikke grundlag for at ophæve § 152 d. Et andet mindretal (6 medlemmer) finder ikke, at straffelovens § 152 d bør gælde for massemediernes nyhedsformidling. Et tredje mindretal (2 medlemmer) finder, at spørgsmålet om eventuel ændring af § 152 d bør overlades til nærmere overvejelse i Straffelovrådet og med denne begrundelse tilslutter dette mindretal sig det første mindretal.

Imidlertid blev der i juni 1990 gennemført en ændring af straffelovens § 152 d (lov nr. 399 af 13. juni 1990). Det strafbare område for videregivelse af oplysninger, der er fremkommet ved tavshedsbrud, er herefter begrænset til kun at gælde oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold og oplysninger, der er fortrolige af hensyn til statens sikkerhed. Området for den strafbare fremskaffelse eller udnyttelse af oplysninger, der er fremkommet ved et tavshedsbrud, er uændret.

På baggrund heraf er den foreslåede ændring af straffelovens § 152 e afsvækket betydeligt, og Justitsministeriet finder derfor ikke grundlag for i lovforslaget at foreslå ændringer af straffelovens §§ 152 d eller 152 e.

9. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget medfører, at Berigtigelsesnævnet og Radionævnet nedlægges, hvilket indebærer en årlig besparelse for staten på ialt ca. 0,1 mio. kr. Forslaget vil

samtidig overflødig gøre Dansk Pressenævn, som har været finansieret af Danske Dagblades Forening.

Til afløsning af de eksisterende klageorganer foreslås som anført oprettet et uafhængigt Pressenævn, der blandt andet skal tage stilling til, om pressen har handlet i overensstemmelse med god presseskik. Nævnet vil endvidere skulle forestå registreringen af visse foretagender, der ønsker at være omfattet af reglerne, jf. lovforslagets § 8, stk. 1.

Oprettelsen af Pressenævnet vil ikke medføre statslige merudgifter, idet justitsministeren efter forslaget kan fastsætte, at nævnets virksomhed skal dækkes af massemedierne selv efter en fordelingsnøgle, der fastsættes af justitsministeren.

Skøn over omkostningerne i forbindelse med Pressenævnet er forbundet med betydelig usikkerhed, idet navnlig skønnet over antallet af klagesager er forbundet med stor usikkerhed. På baggrund af sags-tallene og omkostningerne i forbindelse med de bestående klageorganer skønner Justitsministeriet imidlertid, at de årlige udgifter, herunder til vederlæggelse af formænd og medlemmer samt sekretariatsudgifter, vil ligge i størrelsesordenen ca. 0,5 - 1,0 mio. kr. og forudsætte et personaleforbrug på 2 - 3 årsværk (Ø).

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

10. Hørte myndigheder m.v.

Betænkning nr. 1205/1990 om medieansvar har været sendt til høring hos:

Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenterne for Københavns Byret, retten i Århus, retten i Odense og retten i Aalborg, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politidirektøren i København, Rigspolitichefen, Rigsadvokaten, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Dansk Pressenævn, Danske Dagblades Forening, Dansk Fagpresseforening, Dansk Magasinpresses Udgiverforening, Danmarks Journalistforbund, Danmarks Radio, TV 2, Statsministeriet, Generaldirektoratet for P & T, Radionævnet, Berigtigelsesnævnet, Udvalget vedr. Lokal Radio og TV, Radio- og TV-Reklamenævnet, Sammenlutningen af lokale radio- og tv-stationer i Danmark, Foreningen af kommercielle lokalradio- og TV-stationer, Foreningen af Arbejderbevægelsens Elektroniske Medievirksomheder, Den Kristne Producentkomité, Forbrugerstyrelsen og Forbrugerrådet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til kapitel 1

Lovens område

Til § 1

Bestemmelsen fastlægger lovens anvendelsesområde og afgrænser hermed kredsen af de massemedier, for hvilke der gælder særlige ansvarsregler, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger afsnit 4 samt bemærkningerne nedenfor til kapitlerne 3 og 4 i lovforslaget.

I § 1, nr. 1, fastsættes, at loven finder anvendelse på indenlandske periodiske skrifter, herunder billeder og lignende fremstillinger, der trykkes eller på anden måde mangfoldiggøres. Lovens anvendelsesområde er på dette punkt i nær overensstemmelse med det område, hvor der i dag gælder et særligt presseretligt ansvarssystem, jf. presselovens § 6 og § 16, stk. 3. Ændringerne i forhold til presseloven skyldes overvejende den tekniske udvikling siden presselovens kriterier blev fastlagt. Således er presselovens sondring mellem om et skrift er trykt her i riget eller ej afløst af et kriterium om, at skriftet skal være »indenlandsk«, jf. herom nedenfor under bemærkningerne til § 2. Endvidere er kriteriet i presselovens § 16, stk. 3, om fremstillingsmåden afløst af en mere tidssvarende beskrivelse i § 1, nr. 1.

Hverken i den tidligere eller i den nugældende presselov er det defineret, hvad der skal forstås ved et trykt skrift, således som begrebet bl.a. anvendes i presselovens § 1. Medieansvarsudvalget anså det heller ikke for muligt at definere begrebet på en sådan måde, at definitionen dækker alle nuværende og fremtidige frembringelser, som bør være omfattet af de særlige presseretlige ansvarsregler. Det var derfor udvalgets opfattelse, at det fortsat bør overlades til retspraksis og administrativ praksis at afgrænse begrebet »skrift«. Lovforslaget indeholder i overensstemmelse hermed intet forsøg på at fastlægge begrebet skrift. Betænkningen indeholder på side 85 ff. en gennemgang af teori og praksis vedrørende afgrænsningen af begrebet »skrift« i presselovens forstand, hvortil henvises.

Bestemmelsen i presselovens § 1, hvorefter bogtrykkerens navn eller firma samt trykkested skal være angivet, er en ordensforskrift, som omfatter andet end periodiske skrifter, f.eks. bøger. Bestemmelsen foreslås opretholdt, men overført til lov nr. 160 af 1. juli 1927 om pligtig aflevering af tryksager til offentlige biblioteker, se lovforslagets § 58 og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen i presselovens § 16, stk. 3, 1. led, hvorefter de for skrifter gældende regler også finder anvendelse på billedlige og lignende fremstillinger

opretholdes med en redaktionel ændring i lovforslagets § 1, nr. 1.

Den nuværende presselov omfatter skrifter, der er trykt eller fremstillet på anden mekanisk eller kemisk måde, jf. presselovens § 16, stk. 3. Den tekniske udvikling har imidlertid medført, at der i dag anvendes andre metoder til mangfoldiggørelse end de i presseloven nævnte. Da der ikke er nogen begrundelse for at lade selve fremstillingsmåden være af betydning for, om et skrift skal være undergivet de presseretlige ansvarsregler, foreslås det, at man anvender formuleringen »trykkes eller på anden måde mangfoldiggøres« om de skrifter, der skal være omfattet af en medieansvarslov. Herved opnås tillige, at nye tekniske former for mangfoldiggørelse automatisk vil være omfattet.

Om kriterierne »indenlandsk« og »periodisk« henvises til bemærkningerne til § 2.

I § 1, nr. 2, fastlægges, at loven finder anvendelse på lyd- og billedprogrammer, der spredes eller fordeles af Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder og foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed. Bestemmelsen er ny, idet presseloven kun omfatter trykte skrifter.

Det foreslås, at massemedierne radio og fjernsyn afgrænses på samme måde som i radio- og fjernsynslovens § 1 og § 3 a, nr. 1-3. Herved opnås principiel ligestilling med afgrænsningen af udgiverbegrebet, for så vidt angår indenlandske periodiske skrifter, jf. herom bemærkningerne til § 2 nedenfor. Det betyder, at lovens særlige ansvarsregler vil omfatte udsendelser i Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder samt foretagender, der har tilladelse til at drive lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed. Derimod vil udenlandske tv-programmer, der modtages og spredes her i landet via satellit ikke være omfattet af medieansvarslovens særlige ansvarssystem. Dette svarer til ordningen for udenlandske periodiske skrifter, der sælges her i landet. For disse massemedier gælder lovgivningens almindelige regler.

Det lokale radio- og fjernsynsnævn kan i henhold til radio- og fjernsynslovens § 3 a, nr. 4, tillade, at programmer om enkeltstående begivenheder af lokal karakter fordeles indenfor et lokalt område. Der vil i disse tilfælde være tale om engangstilladelser og fordelingen af et program i henhold til en sådan tilladelse vil ikke være omfattet af lovforslagets § 1, nr. 2, der kun omfatter foretagender, der har til formål at drive radio- eller fjernsynsvirksomhed. Programmer, der udsendes i henhold til en sådan engangstilladelse, vil heller ikke være omfattet af forslaget § 1, nr. 3, idet der ikke vil være tale om periodisk udbredelse, således som det kræves i § 1, nr. 3.

Efter § 3 a, nr. 5, i radio- og fjernsynsloven kan man uden tilladelse foretage fordeling af lyd- og billedprogrammer i anlæg, som ikke omfatter mere end 25 tilslutninger i en bygning eller en gruppe af nærliggende bygninger. På grund af disse anlægs begrænsede størrelse finder Justitsministeriet ligesom Medicansvarsudvalget, at den virksomhed, der består i fordeling af programmer i disse anlæg, ikke bør være omfattet af medieansvarsloven. I forslaget § 1, nr. 2, er der derfor foretaget den afgrænsning, at det alene er udbredelsen af programmer fra foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed, der er omfattet.

Endelig medfører forslaget § 1, nr. 3, at loven også omfatter andre tekster, billeder og lydprogrammer, der periodisk udbredes til offentligheden, såfremt de har karakter af en nyhedsformidling, som kan ligestilles med den formidling, der er omfattet af nr. 1 og 2.

Om baggrunden for, at de særlige ansvarsregler foreslås anvendt på andet end den trykte presse og radio og fjernsyn, henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 4.1. og 4.1.1. samt til betænkningen side 106 ff.

Anvendelsen af § 1, nr. 3, forudsætter, at der - ligesom for skrifter og radio/fjernsyn - er en person her i landet, der kan gøres et ansvar gældende overfor.

Kravet om, at stoffet skal udbredes til offentligheden, indebærer at principielt alle - eventuelt mod betaling - skal kunne få adgang til stoffet. Virksomheders interne informationssystemer vil herefter ikke være omfattet af loven, selv om de har karakter af nyhedsformidling.

Det forudsættes endvidere, at udbredelsen til offentligheden sker periodisk. Det bemærkes, at begrebet »periodisk« her anvendes på en anden måde end i § 1, nr. 1, jf. § 2, stk. 3. I § 1, nr. 3, ligger der i kravet om periodisk udbredelse, at en konstant uforanderlig eller enkeltstående formidling ikke vil være omfattet. Dette medfører, at producenten af en video ikke vil være underlagt de særlige ansvarsregler, ligesom bøger, der måtte blive udsendt elektronisk, heller ikke vil være omfattet. Dette svarer til, at de særlige ansvarsregler for den trykte presse heller ikke omfatter bøger.

Med kravet om, at den af § 1, nr. 3, omfattede nyhedsformidling, skal kunne ligestilles med formidlingen fra den trykte presse eller fra radio/fjernsyn, sættes snævre grænser for, hvilke former for informationsvirksomheder der kan være omfattet af de særlige ansvarsregler. Dette kriterium indebærer, at der ligesom i den trykte presse og radio/fjernsyn skal være tale om en-vejs-kommunikation. Kun i de tilfælde, hvor modtageren ikke kan påvirke produktet, er der

F. t. medieansvarsløvs

mulighed for at begrænse ansvarsplaceringen til bestemte personer hos nyhedsformidleren.

Af væsentlig betydning er dernæst kravet om, at der skal være tale om egentlig nyhedsformidling. Begrebet nyhedsformidling er ikke enmæssigt begrænset, ligesom der ikke bør indlægges noget kvalitativt krav med hensyn til lidighed. Afgørende er derimod, at kun medier, som er karakteriseret ved at have et indhold, sammensat af en flerhed af informationer hidrørende fra forskellige kilder er omfattet af det særlige ansvarssystem.

I kravet om at nyhedsformidlingen skal kunne ligestilles med formidlingen fra den trykte presse og radio/ fjernsyn ligger endelig, at mediet/informationssystemet skal have foretaget en selvstændig bearbejdning af det stof, der udsendes som nyhedsstof. Systemer, som blot teknisk formidler nyhedsstof, vil derfor ikke være omfattet. Formidling af et program via teledata medfører således ikke automatisk, at programmet vil være omfattet af medieansvarslovens regler. Om dette vil være tilfældet, afgøres ud fra en samlet vurdering af, om programmet opfylder de betingelser, der stilles i § 1, nr. 3. På samme måde må det efter en samlet vurdering afgøres om andre former for nyhedsformidling - f.eks. gennem et nyhedsbureau, en telefonavis, lydavis eller lignende - opfylder betingelserne i § 1, nr. 3. Der henvises til betænkningen, som s. 91 ff indeholder en gennemgang af forskellige elektroniske informationssystemer samt s. 109 f en vurdering af disse medier i forhold til § 1, nr. 3.

Medier, som opfylder betingelserne i § 1, nr. 3, er dog ikke automatisk omfattet af loven. Det kræves nemlig yderligere i henhold til lovforslagets § 8, stk. 1, at virksomheden indgiver anmeldelse herom til Presenævnet. Formålet hermed er for det første, at omverdenen, navnlig en krænket borger, kan få kendskab til, om et bestemt foretagende er omfattet af de særlige ansvarsregler, ligesom det kan efterprøves om betingelserne i § 1, nr. 3, er opfyldt. Det er endvidere en konsekvens, at virksomheden selv kan beslutte, om medieansvarslovens særlige ansvarssystem eller straffelovens almindelige regler skal gælde.

*Til kapitel 2**Almindelige bestemmelser**Indenlandske periodiske skrifter**Til § 2*

I § 2, stk. 1, defineres en udgiver, som den, for hvis regning skriftet udgives. Reglen er identisk med presselovens § 12, stk. 3. I stk. 2 bestemmes, at et skrift skal anses for indenlandsk, såfremt udgiverens virksomhed udøves her i landet. Herved opretholdes presselovens forudsætning om, at det særlige an-

svarsystem kun skal gælde for indenlandske skrifter, men samtidig opgives presselovens forældede sondring om, hvorvidt skriftet er trykt her i riget eller ej. Skrifter, der traditionelt må betragtes som »indenlandske«, trykkes eller mangfoldiggøres undertiden i udlandet eller måske medfører anvendelse af elektronik m.v., at »trykkelandet« vanskeligt lader sig bestemme. Presselovens kriterium foreslås derfor afløst af bestemmelsen i stk. 2. Det afgørende er herefter i hvilket land udgiveren, der kan være en enkeltperson, et selskab, en fond, en selvejende institution etc. udøver sin virksomhed. Et egentligt bopælskriterium er ikke anvendeligt, da et skrift i princippet kan udgives her i landet af en udgiver med domicil i udlandet. Afgørelsen af, om udgiverens virksomhed udøves her i landet, må ske ud fra en helhedsvurdering, hvor trykstedet bør indgå som et vejledende moment tillige med elementer som forretningsadresse, stiftelsessted, registreringssted og stedet, hvor den redaktionelle virksomhed udøves.

I stk. 3 bestemmes, at et skrift ikke anses for periodisk, medmindre det er bestemt til at udkomme mindst to gange årligt. Bestemmelsen er identisk med presselovens § 16, stk. 2, og det forudsættes, at lovforslagets § 2, stk. 3, fortolkes i overensstemmelse med fortolkningen af presselovens § 16, stk. 2, hvorefter kravet om to årlige udgivelser alene er et minimumskrav for, at et skrift kan anses for periodisk.

Til § 3

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til presselovens § 2 og § 16, stk. 1. Redaktørbegrebet er nærmere omtalt ovenfor under afsnit 4.1.2. og i udvalgets betænkning side 143 ff., hvortil henvises.

Presselovens § 2, stk. 1, har denne ordlyd: »På periodiske skrifter, der udkommer her i riget, skal redaktøren angive sig som sådan«. Lovforslagets § 3, stk. 1's formulering svarer hertil. Betegnelsen »ansvarshavende« redaktør skyldes, at mange periodiske skrifter, navnlig dagblade, anfører flere redaktører i deres kolofon og betegner en af disse som ansvarshavende. Lovforslaget gør det muligt at fortsætte med denne praksis, men tilkendegiver samtidig, at resten af lovteksten alene anvender betegnelsen redaktør.

Ifølge presselovens § 16, stk. 1, er redaktøren af et periodisk skrift den, der træffer afgørelse om skriftets indhold, uanset om han betegnes som redaktør eller som udgiver eller på anden måde. I lovforslagets § 3, stk. 2, defineres redaktøren som »den, der er beføjet til at træffe afgørelse om skriftets indhold«. Der er ikke tale om en realitetsændring, idet formuleringen blot skal tydeliggøre, at det ikke er afgørende, hvem der træffer eller har truffet afgørelse i det konkrete til-

fælde. Ligesom efter presseloven er redaktøren ansvarlig for hele bladets indhold, selv om der måtte være angivet en specialredaktør for enkelte afdelinger af bladet, f.eks. en sportsredaktør, en redaktør af kultursiden eller lignende. Ifølge presselovens § 16, stk. 1, 2. pkt., er der dog ved egentlige fagblade adgang til at have flere redaktører med ansvar for hver sin afdeling, ligesom loven har gjort det muligt for dagblade og andre periodiske skrifter at have mere end en redaktør, når de to eller flere redaktører hver er ansvarlige for hele bladets indhold. Disse muligheder har ikke haft nogen væsentlig praktisk betydning, og det foreslås derfor præciseret, at der for et periodisk skrift kun kan være én redaktør.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til presselovens § 2, stk. 2. En angivelse af redaktør er urigtig, hvis den pågældende person ikke har den kompetence, som forudsættes i paragraffens *stk. 2*. Angivelse af en »stråmand« som redaktør kan derfor medføre straf efter lovforslagets § 53. Det skal understreges, at den forkert angivne ikke har redaktøransvar for skriftets indhold, jf. §§ 9-15 og § 27, da dette ansvar kun kan påhvile den egentlige redaktør. Denne er til gengæld ansvarlig for skriftets indhold, selv om vedkommende i modstrid med § 3, stk. 1, ikke på skriftet er angivet som redaktør af dette.

Til § 4

Redaktøren har efter bestemmelsen pligt til over for borgerne at give oplysning om identiteten af personer, der kan ifalde ansvar efter reglerne i kapitel 3 og § 27, stk. 1, i lovforslaget. Reglen har til formål at sikre, at en krænket borger får let adgang til at finde frem til, hvem et eventuelt søgsmål skal rettes mod.

Radio og fjernsyn

Til § 5

Bestemmelsen pålægger de i lovforslagets § 1 nævnte radio- og fjernsynsvirksomheder pligter, som med de tilfælde følger af disse mediers særlige karakter, svarer til, hvad der i § 3 er fastsat for indenlandske periodiske skrifter.

Bestemmelsen i *stk. 1* er en ordensforskrift svarende til den, der i § 3, stk. 1, er fastsat for periodiske skrifter. Da radio og fjernsyn ikke på samme måde som de trykte skrifter kan indeholde en for omverdenen let tilgængelig oplysning om, hvem der er (ansvarshavende) redaktør, foreslås det, at foretagendet skal indgive anmeldelse herom til Pressenævnet.

I § 5, *stk. 2*, defineres redaktøren som den, der er beføjet til at træffe endelig beslutning om at udsende et program eller et indslag. Begrebet redaktør af-

grænses på samme måde som ved de trykte skrifter, jf. § 3, stk. 2, og bemærkningerne ovenfor til denne bestemmelse. Det er herved forudsat, at generaldirektøren er redaktør for Danmarks Radio, at den administrerende direktør er redaktør for TV 2, og at direktørerne er redaktører for de regionale TV 2-virksomheder.

I *stk. 3* fastsættes, at enhver borger ved henvendelse til et af de radio- eller fjernsynsforetagender, der omfattes af loven, kan kræve at få oplyst, hvem der er redaktør for den pågældende virksomhed. Hvis kravet ikke imødekommes, kan borgeren få oplysning hos Pressenævnet, jf. den anmeldelsespligt, der er fastsat i paragraffens stk. 1.

Bestemmelsen i *stk. 4* fastslår, hvem der er ansvarlig for manglende eller urigtig oplysning om redaktøren. Den svarer til ordningen for de periodiske skrifter bortset fra, at radio- eller fjernsynsforetagendet træder i stedet for udgiveren.

Til § 6

Bestemmelsen indeholder en ordensforskrift, som er speciel for radio og fjernsyn, og som er begrundet i disse mediers flygtige karakter. En lytter eller seer, der føler sig krænket over indholdet af et program, får efter bestemmelsen en forholdsvis let adgang til at konstatere, hvem de mulige ansvarssubjekter er, og hvem et eventuelt søgsmål derfor skal rejses imod. Redaktørens oplysningspligt gælder kun over for personer, der har en retlig interesse i at få de nævnte oplysninger. Det vil være den krænkede, der skal godtgøre, at kravet om retlig interesse er opfyldt; den pågældende må derfor i et vist omfang kunne beskrive det program, sagen drejer sig om. Bestemmelsen indebærer ikke, at den krænkede kan kræve at få udleveret kopi af udsendelsen.

Til § 7

Bestemmelsen i *stk. 1*, pålægger redaktøren en pligt til at opbevare en kopi af udsendte programmer, således at der efterfølgende kan skaffes dokumentation for indholdet af en bestemt udsendelse. Opbevaringspligten er begrænset til 3 måneder, men hvis der inden udløbet af denne frist er indgivet klage over udsendelsen, skal kopien heraf opbevares, indtil sagen er afsluttet, jf. bestemmelsens *stk. 2*. Sagen anses for endelig afsluttet, hvis radio- eller fjernsynsforetagendets svar på klagen ikke indbringes for Pressenævnet eller for domstolene inden for tre måneder efter, at radio- eller fjernsynsforetagendets svar på klagen er nået frem til klageren. Det bemærkes, at der gælder en klagefrist på fire uger, hvis klageren ønsker at indbringe en afvisning af klagen eller et afslag på krav

om genmæle for Pressenævnet, jf. § 34, stk. 3, og § 40. Men da klageren også kan indbringe afvisningen eller afslaget for domstolene finder Justitsministeriet det mest hensigtsmæssigt at fastsætte en generel regel, hvorefter opbevaringspligten er tre måneder fra det tidspunkt, da radio- eller fjernsynsforetagendets afvisning eller afslag er kommet frem til klageren, eller fra offentliggørelsen af et ufyldstgørende genmæle. Opbevaringspligten består, så længe en sag behandles ved Pressenævnet eller domstolene. Klageren kan heller ikke i medfør af denne bestemmelse kræve at få udleveret kopi af udsendelsen.

Til § 8

Der kan være tvivl om, hvorvidt et af de medier, der er nævnt i § 1, nr. 3, omfattes af loven og de særlige ansvarsregler, fordi dette som nævnt forudsætter, at nærmere angivne betingelser er opfyldt. En borger, der følger sig krænket over en meddelelse fra eksempelvis et nyhedsbureau eller en telefonavis, kan derfor have svært ved at konstatere, om et eventuelt søgsmål skal rejses på grundlag af dansk rets almindelige ansvarsregler eller på grundlag af de medieretlige ansvarsregler. I § 8, *stk. 1*, fastsættes derfor, at de nævnte massemedier for at blive omfattet af medieansvarslovens regler skal indgive anmeldelse til Pressenævnet. Der er tale om en ordensforskrift, hvis opfyldelse er en betingelse for anvendelsen af de særlige ansvarsregler. Der sker ikke herved nogen lempelse i kravet om, at mediet skal opfylde de materielle betingelser, som er opstillet i § 1, nr. 3. Det forudsættes, at enhver borger ved henvendelse til Pressenævnet kan få oplyst, om et bestemt massemedie har indgivet sådan anmeldelse og om, hvem der i bekræftende fald er redaktør for det pågældende massemedie. Opfylder massemediet både de materielle betingelser i § 1, nr. 3, og den formelle betingelse i § 8, *stk. 1*, omfattes det af reglerne i §§ 5-7, se lovforslagets § 8, *stk. 2*. Foretagendet skal derfor over for Pressenævnet angive, hvem der er redaktør, og redaktøren skal have den fornødne kompetence. Der kan kun være én redaktør, og enhver har ved henvendelse til foretagendet krav på at få oplyst, hvem redaktøren er. Ansvar for manglende eller urigtig angivelse af redaktør påhviler foretagendet som sådan og redaktøren, og en urigtig angiven person (en »stråmand«) er tillige ansvarlig, hvis angivelsen er sket med den pågældendes samtykke. Om redaktørens oplysnings- og opbevaringspligt se §§ 6 og 7 og bemærkningerne hertil. Efter *stk. 3* kan Justitsministeriet fastsætte nærmere regler om anmeldelsens indhold og form.

Der henvises i øvrigt til betænkning nr. 1205/1990 s. 110 f.

Til kapitel 3

Strafansvar for mediernes indhold

For at undgå forveksling med kapitel 8, der vedrører straf for overtrædelse af medieansvarslovens ordensforskrifter m.v., er det i overskriften til kapitel 3 præciseret, at kapitlet indeholder bestemmelser om strafansvar for indholdet af skrifter og udsendelser.

§§ 9-15 vedrører strafansvar for indholdet af indenlandske periodiske skrifter, §§ 16-23 omhandler radio- og fjernsynsudsendelser og § 24 de i § 1, nr. 3, nævnte andre massemedier. Herudover indeholder §§ 25-28 en række fælles bestemmelser.

De gældende ansvarsregler for den trykte presse foreslås bevaret i deres principielle udformning. I forslaget er dog medtaget en række ændringer og præciseringer i regelsættet for periodiske skrifter. Disse ændringer vedrører navnlig anonymitetsbegrebet, ansvaret for citerede udtalelser eller meddelelser fra udenforstående og ansvaret for annoncer indhold. Endvidere foreslås undtagelsesbestemmelsen i presselovens § 7 om ansvaret for statsforbrydelser m.v. ændret, mens bestemmelsen i presselovens § 6, *stk. 5, 3. punktum*, om, at den unavngivne forfatter kan påtage sig ansvaret med den virkning at det objektive redaktøransvar bortfalder, foreslås ophævet.

For radio- og fjernsyn og for de i § 1, nr. 3, nævnte medier foreslås indført regler, der i vidt omfang svarer til ansvarssystemet for de periodiske skrifter.

Indenlandske periodiske skrifter

Til § 9

I *stk. 1*, begrænses kredsen af mulige ansvarssubjekter som hovedregel til forfatteren, redaktøren og udgiveren. Bestemmelsen indebærer således, at de almindelige regler om ansvar for medvirken i straffelovens § 23 ikke finder anvendelse. Bestemmelsen angiver ikke de nærmere betingelser for at drage en eller flere af de tre nævnte personer m.v. til ansvar; se herom §§ 10-15.

Bestemmelsen i *stk. 2*, om billeder og lignende fremstillinger svarer til presselovens § 16, *stk. 3*.

Bestemmelsen i *stk. 3*, svarer til presselovens § 8, *stk. 2*, og indebærer, at løbesedler og plakater m.v. omfattes af de ansvarsregler, som gælder for det skrift, hvorfra de hidrører, selv om de ikke isoleret betraget har karakter af et periodisk skrift. En unavngiven strafbar meddelelse på et dagblads »spiseseddel« kan således medføre ansvar for dagbladets redaktør.

Ifølge presselovens § 8, *stk. 1*, må løbesedler, plakater eller opslag ikke indeholde udtalelser, der ved deres form eller indhold utilbørligt forulemper perso-

ner eller virksomheder. En hertil svarende bestemmelse er ikke medtaget i lovforslaget, dels fordi dette kun fastsætter regler om kredsen af ansvarssubjekter, dels fordi bestemmelser om straf for sådanne foreulempelser efter Justitsministeriets opfattelse hører hjemme i politivedtægterne.

Til § 10

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til presselovens § 6, stk. 4. Formuleringen indebærer, at subjektive undskyldningsgrunde som manglende tilregnelighed eller manglende tilregnelighed kan medføre straffrihed for forfatteren. Det følger af almindelige strafferetlige principper, at objektive straffrihedsgrunde også kan påberåbes af forfatteren. Således vil en ellers strafbar sigtelse normalt være straffri, hvis der føres sandhedsbevis, jf. straffelovens § 269, stk. 1, 1. led, eller hvis gerningsmanden har handlet i god tro og til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse, jf. samme bestemmelses 2. led. På samme måde vil den omstændighed, at en videregivelse (offentliggørelse) af en meddelelse eller et billede af privat karakter ikke er uberettiget, medføre, at handlingen ikke er strafbar, jf. straffelovens § 264 d.

I *stk. 2* fastsættes, at en artikel anses for navngiven, når forfatteren har samtykket i, at artiklen offentliggøres under dennes navn eller billede. Det samme gælder, når artiklen offentliggøres under forfatterens pseudonym eller mærke, og det er alment kendt, hvilken person der anvender det pågældende pseudonym eller mærke.

Angivelsen af navnet skal være så præcis, at det for læseren uden større undersøgelser vil være muligt at identificere forfatteren. Er ophavsmandens fulde navn og adresse anført, er navngivelseskravet opfyldt. Det samme er tilfældet, selv om adressen ikke er anført, hvis navnet f.eks. er usædvanligt, og artiklens indhold i øvrigt eller andre omstændigheder giver sådanne informationer, at ophavsmanden let lader sig identificere. Er dette ikke tilfældet, og er navnet almindeligt forekommende, anses artiklen ikke for navngiven, medmindre særlige forhold i øvrigt bevirker en let identifikation, og dette også må stå klart for forfatteren selv. Som særlige forhold kan nævnes en stillingsbetegnelse, f.eks. journalist N.N., skuespiller N.N. eller professor N.N. Det samme vil gælde i offentligheden almindeligt kendte personer, der anføres uden stillingsbetegnelse, og som har et almindeligt navn, når indholdet klart peger på denne person.

En artikel, der i stedet for forfatterens navn og adresse er ledsaget af et fotografi af den pågældende, skal anses for navngiven, idet forfatteren da må forvente, at han ret let kan identificeres.

Som noget nyt foreslås det, at navngivelseskravet ligeledes skal anses for opfyldt, når artiklen er skrevet under et pseudonym eller mærke, og det er alment kendt, hvilken person der anvender det pågældende pseudonym eller mærke. I denne situation må det stå klart for forfatteren, at han kan identificeres, hvorfor han bør være ansvarlig. Det ville være uacceptabelt, om personer, der har oparbejdet et fast af almenheden kendt mærke eller pseudonym, herefter straffrit kan begå f.eks. freds- eller ærekrænkelser, skønt så at sige alle har viden om, hvem gerningsmanden er. Et pseudonym eller mærke må bl.a. anses for alment kendt, hvis der i offentligt tilgængelige opslagsværker gives oplysning om forfatterens navn (jf. eksempelvis biografien »Danske Journalister«, udgivet af Dansk Journalistforbund).

Samtykke til artiklens offentliggørelse under navn m.v. er en selvfølgelig forudsætning, og kravet herom skal forstås på samme måde som i andre tilfælde, hvor der ikke stilles særlige krav til samtykket, f.eks. i form af skriftlighed. Også et stiltiende samtykke kan således være tilstrækkeligt. Hvis en artikel ved en fejltagelse eller mod forfatterens ønske er forsynet med den pågældendes navn eller portræt anses den ikke for navngiven, hvorfor forfatteren er ansvarsfri.

Således som navngivelse er defineret, kan der forekomme tilfælde, hvor en person, der føler sig krænket, ikke umiddelbart kan identificere den pågældende på en sådan måde, at han kan udtage stævning mod forfatteren eller anlægge privat straffesag mod ham o.s.v. Bestemmelserne i § 10 skal derfor sammenholdes med reglen i lovforslagets § 4, hvorefter redaktøren efter anmodning skal give oplysning bl.a. om identiteten af de personer, der er omfattet af § 10.

Bestemmelserne i lovforslagets § 10, *stk. 3-6*, indeholder en række præciseringer i forhold til de gældende regler i presseloven.

I *stk. 3* fastsættes således, at ansvar påhviler alle forfattere til en navngiven artikel, når det ikke fremgår, hvilken del de hver især har forfattet. Reale grunde taler for, at der i sådanne tilfælde kan gøres et ansvar gældende over for enhver, der samtykker i at stå som navngiven forfatter til en artikel.

Er der kun anført én forfatter til en artikel, som rent faktisk er skrevet af flere, anses den navngivne forfatter for ansvarlig for hele artiklens indhold. På samme måde vil en angiven forfatter, der som led i sin artikel vælger at bringe et unavngivet fredskrænkende billede, optaget af en anden, være ansvarlig for offentliggørelsen af billedet.

Det almindelige krav i strafferetten om tilregnelighed til lovovertrædelsen gælder således for forfatteransvaret og der indføres således ikke med denne be-

stemmelse et objektivt strafansvar for forfatteren, fotografen m.v.

En artikel kan hidrøre fra en juridisk person, f.eks. en forening, dennes bestyrelse, et selskab eller en anden kollektiv enhed. Der findes ikke regler i presseloven om disse situationer. Det forhold, at bødeansvar for juridiske personer i dag er almindeligt forekommende, kunne tale for at pålægge den kollektive enhed som sådan det strafferetlige ansvar. Heroverfor kan for det første anføres, at det ville medføre en generel indførelse af strafansvar for juridiske personer for overtrædelser af dele af straffeloven, hvilket vil være en principiel nydannelse. Hertil kommer den konsekvens, at der ved grovere overtrædelser, hvor der ville være forskyldt frihedsstraf, da kun kunne idømmes bøde, hvilket ikke forekommer rimeligt og ville indebære mulighed for omgåelse ved at lade f.eks. en forening, netop dannet med det formål at være strafsubjekt for en strafbar krænkelse, angive som forfatter. Justitsministeriet foreslår derfor i *stk. 4 og 5*, at ansvaret i sådanne tilfælde bør påhvile medlemmerne af den juridiske persons ledelse, men med mulighed for (tillige) at idømme den kollektive enhed bødestraf.

Den type juridiske personer, der kan tænkes at være forfattere til artikler, læserbreve m.v., kan være af forskellig art. I nogle tilfælde vil der være tale om egentlige erhvervsvirksomheder eller faglige organisationer m.v., som i indlæg i pressen ønsker at fremføre deres synspunkter, medens det i andre tilfælde vil være mindre foreninger o.lign., f.eks. en grundejerforening, som er uden en egentlig administrativ ledelse ud over bestyrelsen og dennes medlemmer. Ordene i *stk. 4* »... den juridiske persons ledelse« dækker begge situationer. Det må således bero på de konkrete omstændigheder, om ansvaret skal placeres hos bestyrelsens enkelte medlemmer og/eller direktionen. Det bemærkes, at bestemmelsen naturligvis som forfatteransvaret i øvrigt, jf. lovforslagets § 10, *stk. 1*, forudsætter, at bestyrelsesmedlemmerne og/eller direktionens medlemmer opfylder tilregningskravet.

Bestemmelsen i lovforslagets § 10, *stk. 6*, er ny og indebærer, at en tekst, der offentliggøres med et nyhedsbureau som kilde ikke anses for en navngiven tekst i medieretlig forstand. Den ansvarlige for et dagblads offentliggørelse af en sådan tekst er derfor dagbladets redaktør. Bureauets redaktør er ansvarlig for videregivelsen af teksten til dagbladet og for den del af bureauets offentliggørelser, som retter sig direkte til offentligheden, f.eks. telegrammer eller telefonavisser. Bestemmelsen skyldes, at stof fra nyhedsbureauer nu omfattes af de særlige medieretlige ansvarsregler, når de i lovforslagets § 1, nr. 3, jf. § 8, *stk.*

1, nævnte betingelser er opfyldt. Om baggrunden for bestemmelsen henvises i øvrigt til betænkningen side 163 ff.

Til § 11

Bestemmelsen i *stk. 1*, der svarer til presselovens § 6, *stk. 3*, 1. pkt., indebærer, at redaktøren er ansvarlig for indholdet af en unavngiven artikel i skriftet, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom. Redaktøren er således ansvarlig på objektivt grundlag. Det vil ofte være en redaktionssekretær, der træffer den konkrete afgørelse om offentliggørelse af en unavngiven artikel, men reglen i § 9, *stk. 1*, udelukker, at der kan gøres ansvar gældende mod redaktionssekretæren. Til unavngivne artikler henføres artikler, der slet ikke indeholder oplysning om forfatterens identitet, og artikler, der nok er forsynet med forfatterens navn, billede eller offentligt kendte pseudonym, men hvor dette er sket mod forfatterens vilje. Et »falsk« læserbrev, d.v.s. et læserbrev, der er indsendt af en ukendt person og af denne underskrevet med en andens navn, anses - hvis det offentliggøres under dette navn - som en unavngiven artikel. Det samme gælder et læserbrev, som er indsendt og offentliggøres under et opdigtet navn.

Overskrifter, forsidehenvisninger, oversigter over artiklers indhold o.lign. må normalt anses for at være dele af det unavngivne stof. Hvis forfatteren til en navngiven artikel selv har skrevet den overskrift, hvorunder artiklen offentliggøres, anses overskriften dog for at være en del af den navngivne artikel og således omfattet af § 10; det samme gælder, hvis overskriften til en navngiven artikel nok er produceret af en anden end forfatteren, men hvor overskriften ikke går videre, end der er fuldstændig dækning for i artiklens tekst. Det understreges, at redaktørens ansvar begrænses af de objektive straffrihedsgrunde, der som nævnt i bemærkningerne ovenfor til § 10, *stk. 1*, kan medføre straffrihed for forfatteren. Redaktøren vil således normalt være ansvarsfri for offentliggørelsen af en ærefornærmende sigtelse, for hvilken der er ført sandhedsbevis, eller for en ikke uberettiget videregivelse af en meddelelse eller et billede af privat karakter.

Omfattet af redaktøransvaret efter § 11, *stk. 1*, er formentlig også den situation, hvor en artikel - navnel eller unavngiven - ikke i sig selv indeholder en materiel krænkelse, men hvor tilføjelsen af f.eks. et foto eller en anden artikel (af en anden forfatter) i samme skrift instituerer den strafbare overtrædelse. Som eksempel kan nævnes det tilfælde, at retten under behandlingen af en straffesag i medfør af retsplejelovens § 31, *stk. 3*, nedlægger forbud mod, at der sker offentlig gengivelse af sigtedes navn, stilling eller bo-

pæl. De oplysninger om sigtede, som journalisten efterfølgende giver i en artikel, er ikke så afslørende, at den sigtede kan identificeres alene på grundlag af artiklen, men er der i samme skrift f.eks. et pressefoto af sigtede, kan kombinationen af artiklens oplysninger og fotografiet være tilstrækkeligt til, at sigtede kan identificeres. I dette tilfælde vil redaktøren i medfør af § 11, stk. 1, være ansvarlig for overtrædelsen af navneforbudet.

Lovforslagets § 11, stk. 2, svarer til § 13, stk. 2, i betænkningens lovudkast. Bestemmelsen er, bortset fra sproglige ændringer, identisk med presselovens § 6, stk. 3, 2. pkt. Det bemærkes, at redaktørens ansvar ikke omfatter tilfælde, hvor forfatteren er ansvarsfri på grund af manglende forsæt eller uagtsomhed.

Til § 12

Bestemmelsen, der er ny, omhandler den situation, at der i et massemedie citeres artikler m.v., der hidrører fra et andet massemedie. Er citatet unavngivet følger redaktørens hæftelse for indholdet af reglen i § 11.

Er artiklen derimod også navngivet i det nye massemedie følger det af § 12, at redaktøren er ansvarlig for indholdet, medmindre forfatteren har givet et samtykke, der også omfatter udbredelsen via det nye massemedie. En navngiven forfatter er således ikke uden videre ansvarlig for den videregående udbredelse, der sker i kraft af offentliggørelse i det nye massemedie. Reglen skal ses i sammenhæng med forslagens § 10, stk. 6, sammenholdt med § 11, hvorefter redaktøren for det nye massemedie er ansvarlig for artikler, der offentliggøres som hidhørende fra et navngivet nyhedsbureau, medens nyhedsbureauets redaktør er ansvarlig for bureauets selvstændige offentliggørelser af dets unavngivne artikler. Der henvises til betænkningen side 163 ff.

Til § 13

Bestemmelsen omhandler redaktørens medansvar for indholdet af navngivne artikler.

Ifølge presselovens § 6, stk. 3, sidste pkt., er redaktøren medansvarlig for indholdet af en navngiven artikel i skriftet, hvis den med redaktørens vidende er skrevet af en fast medarbejder ved skriftet, hvis den er skrevet efter opfordring af eller under anden medvirken af redaktøren, eller hvis redaktøren vidste, at indholdet var urigtigt. Ifølge lovforslaget opretholdes bestemmelserne om redaktørens medansvar i disse undtagelsessituationer, således at retstilstanden forbliver uændret. Justitsministeriet finder herudover i lighed med Medieansvarsudvalget, at medansvarsreglen bør udvides til også at omfatte tilfælde, hvor redaktøren vidste, at artiklens indhold var urigtigt el-

ler indebar en krænkelse af privatlivets fred. Bestemmelsen omfatter således ikke tilfælde, hvor redaktøren ikke ved om en ærekrænkende sigtelse er sand eller usand. Forfatteren vil være den nærmeste til at føre sandhedsbevis for en sigtelse, der udbredes i en navngiven artikel.

Til § 14

Bestemmelsen, der er ny, vedrører gengivelse af udtalelser i interviews, referater o.lign. Om baggrunden for bestemmelsen henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 4.2.1.1. og til betænkningen side 169 ff.

Efter gældende ret er selve fremsættelsen af strafbare ytringer kriminaliseret. Bestemmelsen i § 14 fører til, at den, der har fremsat en strafbar ytring, under visse betingelser også kan drages presseretligt til ansvar for gengivelsen.

Forslaget indebærer således, at den navngivne meddeler (kilde) inddrages som presseretligt ansvarssubjekt og i givet fald som sådant ifalder medansvar for sine i pressen offentliggjorte udtalelser sammen med den angivne forfatter af den artikel, hvori udtalelserne er gengivet, jf. reglerne i § 10, eller, hvis artiklen er unavngiven, sammen med redaktøren, jf. § 11.

Den, der føler sig krænkede, kan i overensstemmelse med gældende ret i et privat søgsmål efter eget valg rette sagen mod både fremsætteren og forfatteren/redaktøren eller mod én af dem.

Det er en forudsætning for et sådant medansvar indtræden, at en udtalelse er gengivet korrekt, og at ophavsmanden har godkendt, at udtalelsen gengives navngiven. Heri ligger, at den pågældende også har været indforstået med offentliggørelsen. Bevisbyrden for, at disse betingelser er opfyldt, påhviler forfatteren og/eller redaktøren, og kan den ikke løftes, kan ansvar alene pålægges disse.

Selv om f.eks. en journalist formelt er ansvarlig efter hovedreglen i lovforslagets § 10 om ansvaret for den navngivne forfatter, vil denne undertiden kunne være ansvarsfri på grund af udtalelsens nyheds- og informationsværdi, der som fastslået af Højesteret i visse tilfælde vil kunne føre til, at den pågældende frifindes, se betænkningen side 171 ff. Denne ansvarsfritagelsesgrund er naturligvis ikke begrænset til forfatteren (journalisten), men vil efter omstændighederne også finde anvendelse i relation til redaktøren eller den, der citeres for en udtalelse.

Til § 15

Bestemmelsen pålægger udgiveren ansvar for

skriftets indhold i situationer, hvor der ikke kan gøres ansvar gældende mod redaktøren efter §§ 11-13.

I visse tilfælde, hvor ansvar for indholdet af en unavngiven artikel ikke kan gøres gældende mod redaktøren, følger det af presselovens § 6, stk. 5, 1. pkt., at ansvaret i stedet påhviler forfatteren. Dette foreslås ændret, idet Justitsministeriet finder det mest hensigtsmæssigt, at udgiveren må være ansvarlig i stedet for redaktøren i alle de tilfælde, hvor der ikke kan gøres ansvar gældende mod denne, hvad enten det skyldes manglende eller ukorrekt angivelse af redaktøren, eller det skyldes redaktørens manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed. Der er her tale om omstændigheder, som udgiveren har mulighed for at sikre sig mod.

Hvis udgiveren er en juridisk person, kan der pålægges denne som sådan bødeansvar.

Radio- og fjernsynsudsendelser

Der er i de almindelige bemærkninger afsnit 4.2.2., hvortil henvises, redegjort for de væsentligste relevante forskelligheder mellem ansvarsreglerne for de periodiske skrifter og de ansvarsregler, som foreslås indført for radio- og fjernsynsudsendelser.

I forhold til betænkningens lovudkast er der i lovforslagets §§ 16-23 foretaget en række ændringer af såvel materiel som redaktionel karakter.

I lovforslagets § 16 foretages en afgrænsning af kredsen af mulige ansvarssubjekter, svarende til afgrænsningen i § 9.

§ 17 omhandler ligesom § 10 ansvaret for tekster, mens § 18, der svarer til betænkningens lovudkast § 19, handler om ansvaret for udtalelser i forskudte udsendelser.

Lovforslagets § 19, der svarer til § 21 i betænkningens lovudkast, handler ligesom § 12 om ansvaret for indholdet af en tekst eller udtalelse, som har været bragt navngiven i et andet massemedie.

I § 20 behandles reglerne om ansvaret for den, der fremsætter udtalelse i en direkte udsendelse. Bestemmelsen svarer til § 18 i betænkningens lovudkast.

Dernæst omhandler § 21 ligesom § 13, stk. 1, redaktørens medansvar for indholdet af tekster og udtalelser. Lovforslagets § 21, stk. 1, svarer til § 20 i betænkningens lovudkast.

§ 22, der svarer til betænkningens § 22, vedrører ansvaret for den, der oplæser eller på anden måde formidler en tekst.

Endelig omhandler § 23, ligesom § 15, ansvar for radio- og fjernsynsforetagendet som sådant, når der ikke kan gøres ansvar gældende mod redaktøren. Bestemmelsen svarer til § 23 i betænkningens lovudkast.

Til § 16

Kredsen af mulige ansvarssubjekter afgrænses i § 16, stk. 1, på lignende måde som ved periodiske skrifter, se § 9, stk. 1, og bemærkningerne hertil. Afgrænsningen er imidlertid foretaget under hensyn til, at forfatterbegrebet er for snævert, når det drejer sig om radio- og fjernsynsudsendelsers indhold. Kredsen af ansvarlige personer er derfor udvidet, så den - som ved periodiske skrifter - omfatter forfatteren til en tekst, men tillige også den, der fremsætter en udtalelse. Ansvaret for radio- og fjernsynsudsendelsers indhold betyder således ansvaret for materielle presse-delikter i tekster og udtalelser. Kredsen af ansvarssubjekter omfatter også - ligesom ved periodiske skrifter - redaktøren samt - i stedet for udgiveren - radio- eller fjernsynsforetagendet. Bestemmelsen indebærer, at de almindelige regler om ansvar for medvirken i straffelovens § 23 ikke finder anvendelse, dog undtaget den i § 20, stk. 2, nævnte situation. Bestemmelsen angiver ikke de nærmere betingelser for at drage et eller flere af de mulige ansvarssubjekter til ansvar; se herom §§ 17-23.

På linje med reglen i § 9, stk. 2, bestemmes det i § 16, stk. 2, at de særlige ansvarsregler for tekster og udtalelser i radio- og fjernsynsudsendelser finder tilsvarende anvendelse på film, billeder og lignende.

For indenlandske periodiske skrifter fastsætter bestemmelsen i lovforslagets § 9, stk. 3, at løbesedler, plakater og opslag m.v. anses for bestanddele af det skrift, hvortil de henviser, eller hvorfra de hidrører. Denne bestemmelse er nødvendig for at sikre, at de nævnte løbesedler m.v. omfattes af ansvarsreglerne for det periodiske skrift, hvorfra de hidrører, idet de ellers ofte måtte anses som ikke-periodiske skrifter. En tilsvarende bestemmelse anses ikke for nødvendig, for så vidt angår radio- og fjernsynsudsendelser, idet indholdet heri altid vil være omfattet af ansvarsreglerne for radio- og fjernsyn. Det gælder således også, hvor et brudstykke af en udsendelse vises som foramtale eller »reklame« for den egentlige udsendelse, som skal sendes på et senere tidspunkt samme dag eller en dag ud i fremtiden.

Til § 17

Bestemmelsen, der med undtagelse af nogle tilføjelser i stk. 3 svarer til § 17 i betænkningens lovudkast, omhandler ansvaret for tekster og korresponder dermed med § 10 om forfatterens ansvar for tekster i periodiske skrifter.

Radio- og fjernsynsudsendelser kan dels være direkte transmissioner af arrangementer uden for radio- og fjernsynsforetagendets regi (politiske møder, gudstjenester, sportsstævner m.m.) eller i foretagen-

dets eget regi (eksempelvis interviews og rundbords-samtaler), dels være udsendelse af programmer, som kortere eller længere tid før udsendelsen er optaget på bånd eller opbevaret elektronisk (forskudte udsendelser).

I radioudsendelser fremføres tekster ved oplæsning. Det samme gælder normalt i fjernsynsudsendelser, men her kan det dog forekomme, at en tekst fremføres på en sådan måde, at seerne kan aflæse den på skærmen; se om disse specielle tilfælde nærmere nedenfor.

En tekst, der oplæses, kan være skrevet med henblik herpå; dette vil typisk være tilfældet med journalistiske manuskripter, der oplæses af en studievært, og med speakertekst, der f.eks. kæder to eller flere indslag sammen, eller som annoncerer et kommende indslag. Men teksten kan også være skrevet med henblik på andre formål end oplæsningen i radio eller tv. Således kan der i en udsendelse indgå oplæsning af en bog, ligesom sangtekster, dramatiske værker m.m. kan være grundlag for udsendelser på det kunstneriske område. I alle sådanne tilfælde medfører bestemmelsen i § 17, stk. 1, at forfatteren er ansvarlig for tekstens indhold efter lovgivningens almindelige regler (se herom § 10, stk. 1, og bemærkningerne hertil), såfremt den pågældende har givet samtykke til tekstens udsendelse. Dette gælder dog ikke, når der er givet forfatteren tilsagn om anonymitet. Bestemmelsen har størst praktisk betydning for de tekster, der er skrevet med henblik på oplæsning i en radio- eller fjernsynsudsendelse; her medfører den, at tekstens forfatter får samme retsstilling som forfatteren til en artikel i et periodisk skrift, jf. navnlig § 10. For så vidt angår romaner, digte, dramatiske værker, tekster af fagligt eller videnskabeligt indhold m.m., vil disse normalt have en »selvstændig« tilværelse uafhængigt af udsendelsen i radio eller fjernsyn. Forfatteren af en bog med retsstridigt indhold kan normalt drages til ansvar for bogens indhold, hvad enten dette udsendes i radio/fjernsyn eller ej; den omstændighed, at radio- eller fjernsynsudsendelsen henleder den krænkede persons eller den offentlige anklagemyndigheds opmærksomhed på bogen, bringer ikke i sig selv dennes indhold ind under de medieretlige ansvarsregler. Men har bogen hidtil levet en ret påagtet tilværelse, og gøres det gældende, at udsendelsen i radio/fjernsyn har forøget skadevirkningen af bogens retsstridige indhold, vil forfatteren kunne være ansvarlig herfor under de i § 17, stk. 1, nævnte omstændigheder.

Som nævnt ovenfor kan det forekomme, at en tekst fremføres på en sådan måde, at seerne kan læse den på skærmen. Dette er tilfældet ved undertekster (oversættelser og tekster for hørehæmmede), »skilte« på skærmen og situationer, hvor der zoomes ind på

en bestemt tekst, så denne fremtræder med tilstrækkeligt store typer til at være læsbar. Ansvar for sådanne tekster fastlægges i almindelighed i henhold til § 17, stk. 1.

Bestemmelsen i § 17, stk. 1, om ansvar for tekster skal imidlertid sammenholdes med reglerne i § 20, stk. 2, der omhandler ansvarsplaceringen ved direkte transmissioner af offentlige møder eller andre aktuelle begivenheder. I sådanne udsendelser ifaldes strafansvar efter lovgivningens almindelige regler. Dette indebærer navnlig, at anonymitet ikke er ansvarsfriehedsgrund og at straffelovens regler om medvirken finder anvendelse, jf. straffelovens § 23. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor til § 20, stk. 2.

I de tilfælde, hvor radio- eller fjernsynsforetaget har givet forfatteren til en tekst tilsagn om anonymitet, er redaktøren ansvarlig for tekstens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom, jf. bestemmelsen i stk. 2. Redaktørens objektive ansvar gælder som ovenfor nævnt dog ikke ved direkte transmissioner af offentlige møder m.v., jf. lovforslagets § 20, stk. 2.

Ansvarsreglerne i stk. 1 og stk. 2 finder anvendelse på teksters indhold, hvad enten teksterne fremføres i direkte eller i forskudte udsendelser. For så vidt angår tekster, der fremføres i forskudte udsendelser, tilføjes det i stk. 3, at redaktøren endvidere er ansvarlig for tekstens indhold, hvis forfatteren ikke har givet samtykke til, at teksten udsendes, eller - i overensstemmelse med de for trykte skrifter forslåede regler, jf. § 11, stk. 2 - hvis ansvar ikke kan gøres gældende mod forfatteren på grund af dennes manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

I forhold til den tilsvarende bestemmelse i betænkningens lovudkast er reglerne i lovforslagets § 17, stk. 3, om redaktørens ansvar suppleret med en bestemmelse om, at redaktøren også er ansvarlig i de tilfælde, hvor en tekst ikke kan henføres til en bestemt forfatter, fordi dennes identitet f.eks. er opdigtet eller falsk.

Til § 18

Bestemmelsen handler om ansvar for indholdet af udtalelser fremsat i forskudte udsendelser.

Når der i §§ 18-20 tales om »den, der fremsætter en udtalelse«, menes der hermed en person, som fremsætter en selvstændig udtalelse. Den, der blot oplæser en andens tekst eller på anden måde formidler udsendelse af, hvad en anden har skrevet eller sagt, omfattes ikke af udtrykket »den, der fremsætter en udtalelse«, jf. lovforslagets § 22, hvorefter den, der oplæser eller på anden måde formidler en tekst eller udtalelse, ikke er ansvarlig for tekstens eller udtalelsens indhold.

Der er naturligvis ikke noget i vejen for, at flere personer kan fremsætte den samme udtalelse. Det kan eksempelvis forekomme på den måde, at journalisten som optakt til et interview selvstændigt fremsætter en strafbar udtalelse; hvis den interviewede derefter gentager og måske uddyber den strafbare udtalelse, har både journalisten og den interviewede fremsat en udtalelse, og de vil begge kunne drages til ansvar for udtalelsens indhold.

Det fastsættes i § 18, stk. 1, at den, der fremsætter en udtalelse i en forskudt udsendelse, er ansvarlig for udtalelsens indhold efter lovgivningens almindelige regler, jf. herom bemærkningerne til § 10, stk. 1. Den pågældende er dog ansvarsfri, hvis vedkommendes identitet ikke fremgår af udsendelsen, eller vedkommende ikke har givet samtykke til, at udtalelsen udsendes; under sådanne omstændigheder sidestilles udtalelsen med en unavngiven artikel i et periodisk skrift, jf. § 10, stk. 2. Den særlige karakter af radio- og fjernsynsudsendelser nødvendiggør dog en tredje ansvarsfrihedsgrund, som der ikke er behov for ved periodiske skrifter. En person, der får lejlighed til at fremsætte en udtalelse i radio eller fjernsyn, er hyppigt ikke selv herre over, om vedkommendes identitet vil fremgå af udsendelsen; vedkommende udtaler sig måske derfor i tillid til, at identiteten ikke vil fremgå af udsendelsen, og at udtalelsen derfor som anonym ikke kan pådrage vedkommende et strafansvar. Men anonymitet har ved radio- og fjernsynsudsendelser en anden karakter end ved artikler i periodiske skrifter. Artiklen er anonym, hvis den ikke er forsynet med forfatterens navn. Men en udtalelse i radio eller fjernsyn er ikke nødvendigvis anonym, fordi det ikke oplyses, hvem der fremsætter udtalelsen. Den pågældendes identitet kan »afsløres«, fordi stemmen bliver genkendt, eller fordi personens ansigtstræk eller skikkelse fortæller omverdenen, hvem vedkommende er. Det forslås derfor, at den, der fremsætter en udtalelse i en forskudt udsendelse, heller ikke er ansvarlig for udtalelsens indhold, hvis der er givet den pågældende tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, og der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf. Er denne betingelse opfyldt, skal det ikke kunne medføre ansvar for den, der fremsætter udtalelsen, at vedkommende alligevel bliver genkendt.

Karakteren af de foranstaltninger, der skal sikre den medvirkende mod at kunne identificeres, må afhænge af de konkrete omstændigheder. Ved radioudsendelser kan de bestå i eksempelvis forvrængning af den pågældendes stemme. Ved fjernsynsudsendelser kan de bestå i, at den pågældende kun er fotograferet bagfra eller i silhuet, eventuelt i forbindelse med forvrængning af stemmen og andre former for »slø-

ring«. Generelt kan det siges, at jo mere kendt den medvirkende er, desto mere indgribende skal foranstaltningerne være for at medføre anonymitet som ansvarsfrihedsgrund for den pågældende.

Ansvaret for den, der fremsætter en udtalelse, forudsætter som nævnt, at den pågældende har givet samtykke til, at udtalelsen udsendes. Den samme forudsætning opstilles for forfatterens ansvar for en navngiven artikel i et periodisk skrift. Samtykke skal forstås på samme måde som i andre tilfælde, hvor der ikke stilles særlige krav til samtykket, f.eks. i form af skriftlighed. Også et stiltiende samtykke kan således være tilstrækkeligt.

Hvor betingelserne svigter for at lægge ansvaret for udtalelsens indhold på den person, der fremsætter udtalelsen, følger det af *stk. 2*, at redaktøren er ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsætlig eller uagtsom.

Redaktøren er på samme måde ansvarlig for indholdet af en navngiven udtalelse i en forskudt udsendelse, hvis ansvar ikke kan gøres gældende mod den, der har fremsat udtalelsen, på grund af den pågældendes urigtige oplysninger om sin identitet, manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.2. og til betænkningen side 184-188.

Til § 19

Bestemmelsen omhandler ansvaret for indholdet af en tekst eller udtalelse, som har været bragt navngiven i et andet massemedie. Det kan f.eks. være oplæsning af et telegram fra et nyhedsbureau eller af en avisartikel, eller det kan være gengivelse af en tekst, der har været fremført i, eller en udtalelse, der har været fremsat i en udsendelse fra et andet radio- eller fjernsynsforetagende.

Paragraffens 1.-3. pkt. svarer til, hvad der i § 12 er fastsat for periodiske skrifter; der henvises til denne bestemmelse og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen i 4. pkt. fastslår, at en tekst, der offentliggøres med et nyhedsbureau som eneste kilde, ikke anses for at være navngiven, se § 10, stk. 6, og bemærkningerne hertil.

Til § 20

Paragraffen handler om udtalelser fremsat i direkte udsendelser. Det kan være en udtalelse fremsat i et af radio- eller fjernsynsforetagendet arrangeret interview eller diskussionsmøde el. lign., jf. *stk. 1*, eller det kan være en udtalelse fremsat under et politisk møde,

en gudstjeneste eller et andet arrangement, der transmitteres direkte, jf. *stk. 2*.

En handling (gestus, mimik o.lign.) kan være udtryk for en meningstilkendegivelse, jf. f.eks. straffelovens § 267, stk. 1, om ringeagtstyrringer i form af »for nærmelige handlinger«, og vil da være omfattet af grebet udtalelse.

Udtrykket »den, der fremsætter en udtalelse« er omtalt i bemærkningerne til § 18, hvortil henvises. I bestemmelsens *stk. 1* fastslås, at den, der fremsætter en udtalelse i en direkte udsendelse, er ansvarlig efter lovgivningens almindelige regler. Se iøvrigt bemærkningerne til § 10, stk. 1, om ansvar efter almindelige regler. Den, der fremsætter en udtalelse i en direkte udsendelse, er dog ansvarsfri, hvis der er givet den pågældende tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, og der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring heraf; i dette tilfælde er redaktøren ansvarlig for udtalelsens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsættelig eller uagtsom.

Karakteren af de foranstaltninger, der skal sikre den medvirkende mod at kunne identificeres, er omtalt i bemærkningerne til § 18, hvortil henvises.

Redaktøren er endvidere efter *stk. 1, 3. pkt.*, ansvarlig for indholdet af en udtalelse i en direkte udsendelse, hvis ansvar ikke kan gøres gældende mod den, der har fremsat udtalelsen, på grund af den pågældendes urigtige oplysninger om sin identitet, manglende tilknytning til riget eller manglende tilregnelighed.

Bestemmelsen i *stk. 2* omhandler ansvaret for tekster og udtalelser, der fremføres eller fremsættes i direkte transmissioner i radio og fjernsyn af offentlige møder eller andre aktuelle begivenheder.

Bestemmelsen er ny i forhold til betænkningens lovudkast, og er navnlig begrundet i, at radio- og fjernsynsforetagendet, d.v.s. dettes redaktør og ansatte, i almindelighed ikke har nogen indflydelse på indholdet af tekster og udtalelser, der fremføres eller fremsættes i disse udsendelser. Ofte har de heller ikke mulighed for at vide, hvem der »optræder« i udsendelsen. På denne baggrund og for at mindske risikoen for eventuelle misbrug af den direkte udsendelsesform finder Justitsministeriet i lighed med et mindretal af Medieansvarsudvalgets medlemmer, at de almindelige strafsvarsregler, herunder det almindelige medvirkenansvar, der hidtil har været gældende for udsendelser i radio- og fjernsyn, skal bevares for så vidt angår denne type direkte udsendelser. Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 4.2.2.1. og 4.2.2.2. og betænkningen side 187-88. En lignende særstilling er endvidere givet for disse typer udsendelser for så vidt angår erstatningsansvaret i ra-

dio- og fjernsynslovens § 23, se hertil lovforslagets § 32, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Til § 21

I *stk. 1* nævnes under ét de tilfælde, hvor redaktøren er medansvarlig for indholdet af en tekst eller en udtalelse som nævnt i § 17, stk. 1, § 18, stk. 1 og § 20, stk. 1. Bestemmelsen svarer til, hvad der i § 13, stk. 1, er fastsat for periodiske skrifter. Dog medfører radio- og fjernsynsudsendelsers særlige karakter, at det ved direkte udsendelser er en yderligere betingelse for dette medansvar, at redaktøren vidste, at teksten ville blive udsendt, eller at udtalelsen ville blive fremsat.

Som noget nyt i forhold til betænkningens lovudkast indeholder lovforslaget i § 21, *stk. 2*, en bestemmelse som sikrer, at det ikke alene er den, der udtaler sig og som er lovet anonymitet, der skal bære risikoen for, at radio- eller TV-foretagendet har truffet rimelige foranstaltninger til sikring af anonymiteten. I *stk. 2* fastsættes for disse situationer et medansvar på objektivt grundlag for redaktøren både for så vidt angår forskudte og direkte udsendelser. Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 4.2.2.2.

Til § 22

Bestemmelsen handler om formidling, herunder oplæsning, af tekster og udtalelser. Den hænger sammen med, at radio- og fjernsynsudsendelser ofte har en helt anden karakter end periodiske skrifers indhold. I mange udsendelser er der tale om to led: en forfatter har skrevet en tekst, som læses op eller på anden måde formidles (speakeren oplæser en meddelelse, som journalisten har skrevet; skuespilleren oplæser et digt, en novelle eller en roman; sangeren udfører en præstation, som bygger på digterens ord; radio- eller tv-teatret opfører dramatikerens skuespil). Det er også specielt for radio- og fjernsynsudsendelser, at udtalelser ofte fremsættes i en dialog eller en diskussion; som eksempel på det første kan nævnes journalistens interview med en politiker, videnskabsmand, embedsmand, kulturpersonlighed eller andre, medens en diskussion ofte har karakter af en rundbordssamtale. De i §§ 16-21 foreslåede ansvarsregler medfører, at ansvaret for de oplæste eller på anden måde formidlede tekster påhviler enten forfatteren eller redaktøren, medens ansvaret for udtalelser fremsat i et interview eller under en diskussion påhviler den, der har fremsat udtalelsen, eller redaktøren. § 22 indebærer, at formidleren - oplæseren, speakeren, sangeren, skuespilleren, den interviewende journalist, diskussionens ordstyrer el.lign. - ikke er ansvarlig for tekstens eller udtalelsens indhold. Ansvarsfriheden omfatter ikke tilfælde, hvor formidle-

ren fremsætter en selvstændig udtalelse af strafbart indhold; her beror det på bestemmelserne i §§ 18 og 20, om formidleren eller redaktøren er ansvarlig for udtalelsens indhold. Hvis en udtalelse ved klipning eller andre ændringer får et andet indhold end i den oprindeligt fremsatte form, vil ansvarsplaceringen bero på, om de foretagne ændringer berører udtalelsens strafbare indhold. Hvis dette ikke er tilfældet, er den, der fremsatte udtalelsen, ansvarlig for dennes indhold. Hvis udtalelsen har fået et strafbart indhold på grund af de foretagne ændringer, er det reelt den person eller de personer, der har foretaget ændringerne, som har fremsat en udtalelse med strafbart indhold, og også den situation skal derfor bedømmes efter ansvarsbestemmelserne i §§ 18 og 20. Forholdet kan jævnføres med, at et periodisk skrift bringer en navngiven artikel, som en redaktionssekretær har ændret og derved givet et retsstridigt indhold, eller at en navngiven artikel med et retmæssigt indhold forsynes med en retsstridig overskrift; se herom bemærkningerne til § 11.

Efter § 6, stk. 4, og § 15 k, stk. 4, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, er Danmarks Radio og TV 2 forpligtet til at udsende meddelelser af beredskabsmæssig betydning til befolkningen efter regler fastsat af kommunikationsministeren. Danmarks Radio og TV 2 vil ikke kunne ifalde et presseretligt straf- eller erstatningsansvar for indholdet af sådanne meddelelser af beredskabsmæssig betydning. Begge institutioner må i denne sammenhæng anses for at have status som formidlere med den virkning, at institutionerne er ansvarsfri efter bestemmelsen i lovforslagets § 22. Ansvarsfriheden omfatter ikke tilfælde, hvor formidleren fremsætter en selvstændig meddelelse af strafbart indhold, jf. herved bemærkningerne ovenfor.

Til § 23

Bestemmelsen er identisk med § 15 bortset fra, at radio- eller fjernsynsforetagendet træder i stedet for udgiveren.

Andre massemedier

Til § 24

Bestemmelsen omhandler de i lovudkastets § 1, nr. 3, nævnte massemedier. Der er i bemærkningerne til denne bestemmelse redegjort for, hvilke betingelser disse massemedier skal opfylde for at blive omfattet af det medieretlige ansvarssystem. Da nogle af dem har afgørende lighedspunkter med indenlandske periodiske skrifter, medens andre har størst lighed med radio- og fjernsynsudsendelser, fastslås det i § 24, at strafansvar for indholdet af disse massemedier ifal-

des efter reglerne i §§ 9-15 eller §§ 16-23 afhængig af massemediets karakter.

Fælles bestemmelser

Til § 25

Ifølge presselovens § 7 finder lovgivningens almindelige ansvarsregler anvendelse, når overtrædelse af en række heri specielt opregnede bestemmelser i straffeloven om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed samt forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder begås gennem et her i riget trykt periodisk skrift.

§ 7 indebærer således, at også andre end forfatteren og redaktøren kan drages til ansvar. Endvidere kan flere personer drages til ansvar samtidigt, idet de almindelige regler om medvirken i straffelovens § 23 finder anvendelse, ligesom eventuel anonymitet ikke medfører ansvarsfrihed. I § 25 foreslås en *ajourføring* af denne bestemmelse, således at lovgivningens almindelige ansvarsregler finder anvendelse for lovovertrædelser, der begås gennem indholdet af et massemedie, og som kan medføre straf af fængsel i 6 år eller derover.

I forhold til gældende ret betyder dette, at overtrædelser af straffelovens § 100, stk. 2, og § 103, stk. 1, via indholdet af et massemedie skal bedømmes efter de særlige ansvarsregler, hvorimod overtrædelser af alle de øvrige bestemmelser nævnt i presselovens § 7 fortsat skal afgøres efter de almindelige ansvarsregler, selv om overtrædelsen sker via pressen. For begge de nævnte overtrædelser gælder, at de har relativt beskedne strafferammer (fængsel i henholdsvis 1 og 3 år). Bestemmelsen i § 100, stk. 2, omhandler den, der ved offentlig udtalelser tilskynder til fremmede magters indblanding i danske forhold. § 103, stk. 1, omfatter den, som under krig eller besættelse eller truende udsigt hertil misligholder en kontrakt, der vedrører de af den danske stat i den anledning truffene foranstaltninger, eller som på anden måde modvirker sådanne foranstaltninger.

På den anden side vil den foreslåede regel komme til at omfatte materielle pressedelikter, der i dag omfattes af det presseretlige ansvarssystem, men hvor behovet for at kunne pålægge ansvar efter lovgivningens almindelige ansvarsregler er lige så stort, som når det drejer sig om (nogle af) de lovovertrædelser, der nævnes i presselovens § 7. Den foreslåede regel vil således betyde, at overtrædelse i massemedierne af straffelovens § 127, stk. 2, og § 133, stk. 3, skal behandles efter lovgivningens almindelige ansvarsregler. Bestemmelsen i § 127, stk. 2, omhandler bl.a. den, der under krig eller truende udsigt dertil medvirker til, at nogen værnepligtig ikke opfylder værnepligten,

eller som tilskynder værnepligtige m.fl. til ulydighed mod tjenstlige befalinger. Bestemmelsen i § 133, stk. 1, omhandler den, der fremkalder opløb med forsæt til at øve eller true med vold, og stk. 3 omhandler den situation, at der under opløbet begås forbrydelser, der hører under opløbets formål. I sidstnævnte tilfælde straffes bl.a. opløbets anstiftere med fængsel indtil 6 år, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter forbrydelsens beskaffenhed.

Dertil kommer, at massemedierne i ekstreme situationer bliver benyttet som redskaber i forbindelse med realiseringen af særligt farlige forbrydelser som gidseltagninger og andre terrorhandlinger. Såfremt domstolene vurderer mediernes formidling som et materielt pressedelikt, vil den foreslåede § 25 medføre, at overtrædelsen også under den forudsætning skal bedømmes efter almindelige ansvarsregler. Udformningen af § 25 tager således også sigte på at lukke et muligt »hul« i det foreslåede medieretlige ansvarssystem.

Der er set bort fra, at visse offentlige tilskyndelser kan have en så lidet konkret karakter, at de alene omfattes af straffelovens § 136 om offentlig tilskyndelse til forbrydelse; overtrædelse af § 136, der højst kan medføre straf af fængsel i 4 år, er et materielt pressedelikt, som bedømmes efter de særlige ansvarsregler.

Begrebet »materielt pressedelikt« er nærmere omtalt under lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 4.2.

Til § 26

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 4.3.

Til § 27

Bestemmelsen omhandler ansvar for annoncer og reklamer og afløser presselovens § 6, stk. 6, hvorefter den, der mod betaling lader indrykke bekendtgørelser (annoncer), anses som navngiven forfatter af disse. Kan det ikke oplyses, hvem der mod betaling har indrykket annoncen, er redaktøren ansvarlig på objektivi grundlag.

Justitsministeriet er enig med Medieansvarsudvalget i, at de hensyn, der ligger bag det særlige presse-retlige ansvarssystem, ikke gør sig gældende for annoncestoffets vedkommende. Justitsministeriet kan derfor tiltræde den af udvalget foreslåede regel, der undtager annoncer fra det særlige presseretlige ansvarssystem. Der henvises herved til afsnit 4.2.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det fastslås i § 27, stk. 1, at både den, der lader en annonce indrykke, og den, der bistår hermed, er ansvarlig for annoncens indhold efter lovgivningens al-

mindelige regler, herunder reglerne om tilregnelser og om medvirken. Det gælder, hvadenten annoncen indeholder navn på den, der har indrykket den, eller det er en anonym, typisk en billet mrk.-annonce. Det gælder også, hvadenten annoncen er en gratis annonce eller en annonce, der indrykkes mod betaling. Den, der bistår med at lade en annonce indrykke, vil ofte være et annonce- eller reklamebureau.

Ifølge stk. 2 er redaktøren medansvarlig for indholdet af annoncen efter lovgivningens almindelige regler. Der ligger heri, at andre til massemediet knyttede personer ikke kan drages til ansvar efter straffelovens § 23 om medvirken. At redaktøren er ansvarlig efter lovgivningens almindelige regler, indebærer, at redaktøren ikke er ansvarlig på objektivi grundlag, således som det er tilfældet for dele af det redaktionelle stof.

Efter lovforslagets § 6 har redaktøren pligt til efter anmodning at give enhver, der har retlig interesse heri, oplysninger, der kan identificere nærmere angivne annoncer og identificere den person, der har ladet en annonce indrykke. Opfylder redaktøren ikke sin oplysningspligt efter § 6, er denne ansvarlig for annoncens indhold, selv om lovovertrædelsen ikke kan tilregnes redaktøren som forsættelig eller uagtsom.

Stk. 3 skyldes, at der i forhold til reklameudsendelser i TV 2 foreligger en særlig situation. Efter § 15 x i radioloven skal et særligt aktieselskab, der er oprettet af kommunikationsministeren, formidle reklameindslag i TV 2, og efter samme lovs § 15 y er det pålagt TV 2-reklameaktieselskabet at påse, at reglerne om reklamer i TV 2 efter lovens kapitel 3 a overholdes. TV 2 har således ingen indflydelse på, hvilke reklamer der bliver udsendt, og efter den gældende radiolovs § 23 b kan TV 2 ikke pålægges straf- eller erstatningsansvar for reklameudsendelserne. Derimod er der pålagt TV 2-reklameaktieselskabet eneansvar for den reklamevirksomhed, der drives, jf. radiolovens § 23 a.

Justitsministeriet er enig med Medieansvarsudvalget i, at denne retstilstand bør forblive uændret. Det foreslås derfor, at TV 2-reklameaktieselskabet i forhold til TV 2 fortsat er eneansvarlig for den reklamevirksomhed, der drives, således at TV 2-virksomhederne ikke kan pålægges straf eller erstatning for den virksomhed, som TV 2-reklameaktieselskabet forestår, jf. lovforslagets § 27, stk. 3. Det er dog herved forudsat, at TV 2-virksomhederne ikke ved en selvstændig handling har pådraget sig et straf- eller erstatningsansvar.

TV 2-reklameaktieselskabet vil herefter være ansvarlig for indholdet af en udsendt reklame i TV 2-virksomhederne efter dansk rets regler om kollektive enheders ansvar. Annoncøren eller reklamebu-

reaet vil være ansvarlig efter dansk rets almindelige regler.

Der henvises til betænkningen side 152-155.

Til § 28

Bestemmelsen foreskriver i lighed med presselovens § 17, 1. pkt., at Rigsadvokaten bestemmer, om der af det offentlige skal rejses tiltale i anledning af indholdet af et massemedie, der er omfattet af loven. Denne påtalekompetence fraviger de almindelige påtaleregler i retsplejeloven og er navnlig begrundet i hensynet til ensartethed i påtalepraksis.

Til kapitel 4

Erstatningsansvar for mediernes indhold

Indenlandske periodiske skrifter

Til § 29

Bestemmelsen, der afløser presselovens § 6, stk. 7, fastlægger, hvem der bærer erstatningsansvaret for indholdet af et indenlandsk periodisk skrift.

Erstatningsansvarsreglen i presselovens § 6, stk. 7, bygger i det væsentlige på samme principper, som gælder vedrørende strafansvar. Et erstatningsansvar efter presseloven kan derfor ved den her i riget trykte presse som altovervejende hovedregel kun pålægges redaktøren og forfatteren. Navnlig vil udgiveren ikke ifalde et arbejdsgeberansvar efter DL 3-19-2, men udgiveren hæfter dog for erstatningsbeløb idømt redaktøren.

Der har i Medieansvarsudvalget været enighed om, at erstatningsansvaret for alle massemedier, i lighed med presselovens ordning for skrifter, bør placeres efter samme regler, som gælder for strafansvaret. Justitsministeriet deler udvalgets opfattelse og lovforslagets § 29 svarer derfor til udkastets § 29.

Bestemmelsen indebærer, at erstatningsansvar for indholdet af et indenlandsk periodisk skrift påhviler dem, der kan ifalde strafansvar; kredsen af ansvarssubjekter er således den samme, og placeringen af ansvar på et eller flere af de mulige ansvarssubjekter sker efter samme regler, som når det drejer sig om at gøre strafansvar gældende. Der ligger ikke i bestemmelsen, at kun strafbare handlinger kan medføre erstatningsansvar; om en artikel el.lign. i et periodisk skrift kan medføre erstatningsansvar, beror på, om indholdet efter dansk rets almindelige erstatningsregler er retsstridigt. Bestemmelsen svarer med enkelte modifikationer til presselovens § 6, stk. 7, idet dog den subsidiære erstatningsregel i denne bestemmelses sidste pkt. ikke er medtaget.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.1. og 4.4. samt betænkningen, kapitel 6.

Til § 30

Efter presselovens § 12, stk. 1, hæfter udgiveren for erstatningsbeløb og sagsomkostninger idømt redaktøren af et periodisk skrift på grund af skriftets indhold, og der kan søges fyldestgørelse gennem udlæg hos udgiveren på grundlag af dommen over redaktøren; det gælder, selv om udgiveren ikke har været inddraget under retssagen om erstatningsansvaret. Justitsministeriet foreslår denne hæftelsespligt for udgiveren opretholdt og udvidet til også at omfatte erstatninger og sagsomkostninger idømt forfatteren og meddeleren, hvad enten disse er medarbejdere ved skriftet, eller dette ikke er tilfældet. Bestemmelsen fastslår, at udgiveren hæfter umiddelbart, hvilket indebærer, at udgiverens hæftelse fortsat svarer til, hvad der gælder for en selvskyldnerkautionist. Det følger af almindelige retsgrundsætninger, at udgiveren har regresgang mod den, der efter lovforslagets § 29 er erstatningsansvarlig.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2. og 4.4. samt betænkningen, kapitel 6.

Radio- og fjernsynsudsendelser

Til § 31

Bestemmelsen er parallel med § 29 og fastslår, at også for radio- og fjernsynsudsendelser påhviler erstatningsansvaret dem, der kan ifalde strafansvar for udsendelsernes indhold. Kredsen af ansvarssubjekter og de nærmere betingelser for at pålægge et eller flere af disse erstatningsansvar er således i overensstemmelse med lovforslagets bestemmelser om strafansvaret for radio- og fjernsynsudsendelser. Jf. i øvrigt bemærkningerne til § 29.

Det hidtidige erstatningssystem for radio- og fjernsynsudsendelser, som bygger på dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar med tillæg af de særlige regler i radiolovens §§ 23 og 23 a forlades hermed. I konsekvens heraf foreslås det i lovforslagets § 57, at de nævnte bestemmelser i radioloven ophæves.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.2. og afsnit 4.4. samt betænkningen, kapitel 6.

Til § 32

Bestemmelsen svarer med en redaktionel ændring til § 32 (flertallets forslag) i betænkningens lovudkast.

Bestemmelsens *stk. 1, 1. pkt.*, er identisk med hæftelsesreglen i § 30, idet dog ordet udgiveren er erstattet af Danmarks Radio, TV 2, TV 2's regionale virksomheder, foretagender, der har tilladelse til lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed, og TV 2-reklameaktieselskabet. Bestemmelsen i *stk. 1, 2. pkt.* skyldes, at reklamevirksomheden i TV 2 er henlagt til et selv-

stændigt aktieselskab, jf. lov om radio- og fjernsynsvirksomhed § 15 x. *Stk. 2* begrænser hæftelsen på samme måde, som lov om radio- og fjernsynsvirksomhed § 23, stk. 1, 2. pkt., begrænser Danmarks Radios erstatningsansvar.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.2. og afsnit 4.4. samt betænkningen, kapitel 6.

Andre massemedier

Til § 33

Bestemmelsen skal sammenholdes med lovforslages § 24, hvorefter strafansvar for indholdet af de massemedier, der er nævnt i § 1, nr. 3, ifaldes efter reglerne i §§ 9-15 eller §§ 16-23 afhængig af massemediets karakter. § 33 medfører, at erstatningsansvar for indholdet og udbredelsen af disse massemedier ifaldes efter de samme regler.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2. og afsnit 4.4. samt betænkningen, kapitel 6.

Kapitel 5

Presseetik

Massemediernes ytrings- og informationsfrihed er begrænset af de i lovgivningen fastsatte materielle grænser for ytringsfriheden. Afgørelsen af, om der foreligger overtrædelse af straffelovens regler henhører under domstolene. Et vigtigt supplement til straffelovens regler om beskyttelse af individet mod freds- og ærekrænkelser er endvidere de vejledende regler for god presseskik, de såkaldte presseetiske regler, som visse massemedier som led i deres selvjustits har opstillet for udøvelsen af deres virksomhed. Af særlig interesse er de af Danske Dagblades Forening vedtagne regler »God Presseskik«, hvis overholdelse påses af et af foreningen oprettet nævn, Dansk Pressenævn. Reglerne er ikke tiltrådt af Dansk Journalistforbund og omfatter kun medier, der frivilligt har tilsluttet sig ordningen.

Justitsministeriet er enig med Medieansvarsudvalget i, at det nuværende presseetiske system ikke fungerer med et fuldt tilfredsstillende resultat. Justitsministeriet er ligeledes enig med Medieansvarsudvalget i, at den frihed, der gennem de særlige ansvars- og kildebekyttelsesregler er givet pressen, skal forvaltes således, at individets retsbeskyttelse tilgodeses bedst muligt. Justitsministeriet kan derfor tiltræde udvalgets forslag om, at det presseetiske system lovfæstes. *Kapitlerne 5-7* i lovforslaget om presseetik, gennemgå og Pressenævnet svarer således med enkelte redaktionelle ændringer til udvalgets lovudkast. Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 6 og betænkningen, kapitel 9.

Til § 34

§ 34, *stk. 1*, indfører som noget nyt en generalklausul, hvorefter massemediernes indhold og handlemåde skal være i overensstemmelse med god presseskik. Bestemmelsen omfatter alle de i lovudkastets § 1, nr. 1-3, nævnte massemedier.

I overensstemmelse med nyere lovgivning på andre områder, er en sådan generalklausul ikke blot en »programerklæring«, men tillige en materiel norm, som er egnet til at danne grundlag for retsudviklingen. Klausulen er - som anført af Krüger Andersen, Markedsføringsret (1978), s. 20 - »en retlig standard med det særkende, at den sammenfatter en række forskelligartede tilfælde i en enkelt generelt affattet regel, som kan tjene til at supplere og korrigere mere specielle regler eller eventuel stå helt alene.«

Indførelsen af en sådan standard i loven indebærer, at det overlades til det klageorgan, der skal håndhæve de etiske regler, inden for normens rammer at skønne, om der i et konkret tilfælde er sket offentliggørelse i strid med god presseskik. Skønnet vil endvidere ikke inden for disse rammer være ganske ubundet, idet de vejledende etiske regler efter Justitsministeriets opfattelse skal være grundlaget for det nærmere indhold af begrebet »god presseskik«. Klageorganets opgave skal - som hidtil for Dansk Pressenævns vedkommende - være at udtale sig om, hvorvidt det indklagede massemedie har optrådt i strid med god presseskik. Klageorganets praksis vil herefter være et væsentligt bidrag til at udbygge og konkretisere indholdet af de generelle principper, som er grundlaget for generalklausulens norm »god presseskik«.

De »Vejledende regler for god presseskik« er optrykt som bilag 3 til lovforslagets bemærkninger.

Formuleringen af den retlige standard om god presseskik er i øvrigt knyttet til massemediernes indhold og handlemåde. Heri ligger, at massemediernes ud fra en samlet vurdering skal have handlet i overensstemmelse med god presseskik. Ordet »indhold« siger således ikke udelukkende til indholdet eller ordlyden af en tekst eller et billedes »objektive« udsgn, men også til måden og formen, hvorpå indholdet fremtræder eller vises. Selve fremtrædelsen af en artikel eller dennes overskrift sammenholdt med teksten i øvrigt eller filmklippet skal være i overensstemmelse med god presseskik. Ordet handlemåde relaterer sig navnlig til den fremgangsmåde, som pressen har anvendt ved fremskaffelsen af oplysninger, men ordet dækker sammen med ordet »indhold« som ovenfor nævnt den samlede adfærd i forbindelse med en offentliggørelse. Det er således ikke hensigten, at der skal kunne drages modsætningslutninger på grundlag af den valgte formulering. Indhold og

handlemåde er imidlertid - som det også fremgår af selve de gældende presseetiske regler - disse reglers mest centrale områder.

Det følger af bestemmelsen i *stk. 2*, at klager over, at generalklausulen er overtrådt af et indenlandsk periodisk skrift, et lokalt radio- eller fjernsynsforetagende eller et af de i § 1, nr. 3, nævnte massemedier, kan rettes til det pågældende massemedie eller direkte til Pressenævnet, jf. dog *stk. 3*. Klage til massemediet må indgives til dette senest 4 uger efter offentliggørelsen. Massemediets afgørelse af klagen kan indbringes for Pressenævnet senest 4 uger efter, at afgørelsen er kommet frem til klageren. Hvis klageren vælger at gå direkte til Pressenævnet, er klagefristen 4 uger fra offentliggørelsen.

For så vidt angår klager over, at Danmarks Radio, TV 2 eller TV 2's regionale virksomheder har overtrådt generalklausulen, fastslås det i *stk. 3*, at sådanne klager altid først skal indgives til disse medier, og at det skal ske senest 4 uger efter offentliggørelsen. Danmarks Radios, TV 2's og TV 2's regionale virksomheders afgørelse af klagen kan herefter påklages til Pressenævnet senest 4 uger efter, at klageren har modtaget afgørelsen. Baggrunden herfor er, at Danmarks Radio, TV 2 og TV 2's regionale virksomheder efter gældende ret har en egentlig pligt til at behandle de indkomne klager. Det kan forventes, at den foreslåede klagevej vil sikre, at klagerne får en tilfredsstillende klagesagsbehandling, hvormed også antallet af klagesager for nævnet reduceres.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnittene 6.5. - 6.5.1. samt betænkningen, s. 326-336.

Til § 35

Bestemmelsen fastslår, at håndhævelse af etiske regler i forbindelse med reklamer i radio- og fjernsyn fortsat skal varetages af Radio- og TV-Reklamenævnet i henhold til radio- og fjernsynsloven samt de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser, der fastsætter nærmere reklameetiske normer.

I forhold til udvalgets lovudkast finder Justitsministeriet det hensigtsmæssigt at medtage en præciserende bestemmelse herom i selve lovteksten.

Kapitel 6

Gennemåle

Foruden de eksisterende vejledende regler om god presseskik suppleres straffelovens regler om ytringsfrihedens grænser i dag tillige af reglerne i presseloven og radioloven om pligt for medierne til på begæring at offentliggøre berigtigelse af visse oplysninger af faktisk karakter, bragt i medierne. Afgørelsen af berigtigelsesspørgsmålet henhører i dag under Berig-

tigelsesnævnet, Radionævnet og Radio- og TV-Reklamenævnet.

Som konsekvens af bestemmelsen i lovforslagets § 34, hvorefter alle periodiske skrifter, herunder aviser, ugeblade og fagblade, samt alle radio- og fjernsynsforetagender og øvrige massemedier, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, i modsætning til de gældende regler, automatisk er omfattet af det foreslåede presseetiske system, foreslås det i kapitel 6 i overensstemmelse med Medieansvarsudvalgets anbefaling, at der for alle massemedier skal gælde fælles berigtigelsesregler. Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 6.5.2. og betænkningen, s. 324-326 og 336.

Reglerne i lovforslagets §§ 36-40 om gennemåle er udfærdiget med udgangspunkt i presselovens nugældende berigtigelsesregler. Det foreslås dog, som en redaktionel ændring, at begrebet »berigtigelse« erstattes af udtrykket »gennemåle«. Ganske vist er »berigtigelse« set med massemediernes øjne et gennem mange år indarbejdet begreb. Erfaringerne fra de hidtidige nævn viser imidlertid, at udtrykket, der ikke er entydigt, ofte misforstås af klagerne som synonymt med »dementi« eller »rettelse«, som det kan pålægges massemediernes selv at udforme. Begrebet »gennemåle« udtrykker efter Justitsministeriets opfattelse mere klart end »berigtigelse«, at det er klageren, som kan komme til orde i massemedierne med sin opfattelse af sagen.

Til § 36

Ifølge presselovens § 9, stk. 1, omfatter berigtigelsesretten kun oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen en ikke uvæsentlig skade i økonomisk henseende eller i offentlighedens omdømme. Også efter *stk. 1*, i lovforslaget er adgangen til at kræve et gennemåle optaget i et massemedie begrænset til oplysninger af faktisk karakter, som er bragt i mediet. Skadeegnekriteriet i presselovens § 9, stk. 1, er ændret fra »ikke-uvæsentlig skade ...« til »økonomisk eller anden skade af betydning«. Ændringen indebærer ikke nogen realitetsændring, men skal blot præcisere, at muligheden for skade af mere bagatelagtig karakter ikke berettiger til gennemåle. Et krav om gennemåle skal dog ikke tages til følge, hvis de offentliggjorte oplysninger utvivlsomt er rigtige; om Pressenævnets vurdering heraf se bemærkningerne nedenfor til § 43, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen i *stk. 2*, svarer til presselovens § 9, stk. 1, 1. og 2. pkt., hvoraf sidstnævnte bestemmelse blev indsat ved lov nr. 330 af 10. juni 1976.

Stk. 3, svarer til § 37 i betænkningens lovudkast og fastsætter, at anmodning om gennemåle skal fremsættes skriftligt til redaktøren senest 4 uger efter offent-

liggørelsen af de faktiske oplysninger, der ønskes imødegået.

Stk. 4, der er nyt i forhold til udvalgets lovudkast, præciserer, at for genmæle vedrørende indholdet af reklameindslag i radio og fjernsyn gælder reglerne i radio- og fjernsynsloven fortsat, jf. herved den under § 57 foreslåede affattelse af § 19 e, stk. 4.

Til § 37

Pligten til offentliggørelse af et genmæle påhviler det pågældende massemedies redaktør, og anmodning om genmæle skal fremsættes over for denne. Det svarer til ordningen i presselovens § 9, stk. 1, 1. pkt. Det gælder, uanset om redaktøren efter lovforslagets §§ 11 ff og 17 ff er ansvarlig for indholdet af den oplysning, der har givet anledning til genmælekravet. Om afslag på genmælekravet se lovforslagets § 40.

Til § 38

Bestemmelsen i *stk. 1*, svarer i det væsentlige til presselovens § 9, stk. 1, 4. pkt., og der er ikke tilsigtet realitetsændringer heri.

Presselovens § 9 forudsætter, at en berigtigelse skal udformes af klageren selv, og at der ikke påhviler redaktøren nogen pligt til at bistå klageren med udformning af berigtigelsen. Ifølge *stk. 2*, vil redaktøren som hidtil kunne kræve, at klageren selv udformer sit genmæle, men bestemmelsen forudsætter, at massemediet også selv kan vælge at udforme genmælet. Navnlig når det drejer sig om genmæle i et elektronisk massemedie, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at mediet har en væsentlig indflydelse på genmælets udformning.

Til § 39

I lighed med, hvad der gælder i dag, skal genmælet offentliggøres vederlagsfrit. Efter presselovens § 9, stk. 4, skal berigtigelse optages i det første eller for dagblades vedkommende senest i det andet nummer, som udkommer efter, at optagelse er forlangt. Dette foreslås i *stk. 1*, ændret til, at genmælet skal offentliggøres uden unødigt forsinkelse. Heri ligger ikke nogen ændring i det tidsmæssige krav, for så vidt angår periodiske skrifter, men da genmælereglerne også omfatter de elektroniske medier, er det uhensigtsmæssigt at foreskrive konkrete tidsfrister i loven.

Kravet om, at genmælet skal bringes på en så fremtrædende måde, som det efter omstændighederne med rimelighed kan forlanges, svarer til presselovens § 9, stk. 4, 3. pkt.

Stk. 2, svarer til presselovens § 9, stk. 4, 5. pkt.

Til § 40

Stk. 1, svarer til presselovens § 9, stk. 1, idet dog klagefristen på 4 uger er ny. Fristen regnes fra det tidspunkt, da redaktørens afslag på genmæle er kommet frem til klageren.

Bestemmelsen i *stk. 2*, om, at ufyldestgørende genmæle kan indbringes for Pressenævnet senest 4 uger efter genmælets offentliggørelse, svarer til presselovens § 9, stk. 4, 4. pkt. Bestemmelsen omfatter både klage over offentliggørelse af genmæle i ufyldestgørende form og klage over tilsidesættelse af reglerne i § 39, stk. 1 og 2.

Kapitel 7

Pressenævnet

Til § 41

Forslaget om at lovfæste det presseetiske system indebærer, at der oprettes et fælles klageorgan for alle massemedier. Klagemyndigheden skal varetage de opgaver, der nu henhører under Dansk Pressenævn, Berigtigelsesnævnet og Radionævnet.

Der henvises til de almindelige bemærkninger af snit 6.5.3. og betænkningen, s. 324-326 og 337 ff.

I § 41, *stk. 1*, fastsættes Pressenævnets sammensætning. Justitsministeriet finder, at formanden og næstformanden skal være dommere, og at disse skal beskikkes efter udtalelse fra Højesterets præsident; det er endvidere Justitsministeriets ønske, at disse dommere om muligt udpeges blandt dommerne i Højesteret. Det foreslås endvidere, at massemedierne selv - som hidtil for så vidt angår Berigtigelsesnævnet - repræsenteres i nævnet på en sådan måde, at der er paritet i repræsentationen for redaktører og for journalister. Endelig foreslås det, at offentligheden repræsenteres i Pressenævnet, således som det i dag er tilfældet for Dansk Pressenævns vedkommende.

I *stk. 2*, fastsættes en beskikkelsesperiode på 4 år svarende til, hvad der i dag gælder for Radionævnets medlemmer efter lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

Til § 42

Bestemmelsen fastlægger nævnets sammensætning ved behandling af sager og der gives ved formuleringen mulighed for, at Pressenævnet kan fungere med to afdelinger hver med fire medlemmer, såfremt mængden af klagesager nødvendiggør det. Herved opnås, at sagerne kan behandles hurtigt, hvilket er ønskeligt på grund af disse klagesagers karakter.

F. t. medieansvarlov

Til § 43

I *stk. 1*, fastlægges nævnets kompetenceområde. Nævnet træffer afgørelse vedrørende klager over massemediernes tilsidesættelse af kravet om god presseskik, jf. § 34, og over massemediernes afslag på genmæle eller over ufyldstgørende genmæle, jf. § 40. I visse tilfælde er nævnet kun kompetent, hvis klageren først har henvendt sig til det pågældende massemedie, jf. § 34, stk. 3 (om klager over Danmarks Radios, TV 2's og TV 2's regionale virksomheders overtrædelse af generalklausulen) og § 40 (om afslag på anmodning om optagelse af genmæle i et massemedie). Klager over, at et indenlandsk periodisk skrift, et lokalt radio- eller fjernsynsforetagende eller et af de i lovforslagets § 1, nr. 3, nævnte massemedier har tilsidesat kravet om god presseskik, kan derimod behandles af nævnet, selv om klageren ikke først har rettet henvendelse til det pågældende massemedies redaktør, jf. § 34, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Pressenævnets afgørelser efter § 43, stk. 1, nr. 1 og 2, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, men vil kunne indbringes for domstolene, jf. lovforslagets § 50 og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen i *stk. 2*, giver Pressenævnets formand kompetence til at afvise klager i en række tilfælde; den foreslåede ordning svarer i det væsentlige til praksis i de bestående nævn. Formanden kan således afvise klager, der åbenbart ikke hører under nævnets kompetence, jf. *stk. 1*, eller som er åbenbart grundløse. Endvidere kan formanden afvise klager fra personer, virksomheder m.v., der er uden retlig interesse i det påklagede forhold. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis en person klager over afslag på optagelse af et genmæle i anledning af faktiske oplysninger, som ikke vedrører den pågældende person, jf. § 36, stk. 2. Såfremt klage over, at et massemedie har overtrådt generalklausulen i § 34, kommer fra en person eller virksomhed m.v., som ikke selv er forurettet, kan klagen eventuelt afvises, eller nævnet kan optage den til behandling på grund af forholdets almene interesse, ligesom nævnet af egen drift kan optage et sådant forhold til behandling, jf. § 44, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Stk. 3, har relation til klagefristerne i § 34, stk. 2 og stk. 3, og i § 40.

Til § 44

Ifølge *stk. 1*, skal Pressenævnet kun behandle skriftlige klager. Det forudsættes herved, at klagerens identitet oplyses ved klagens indgivelse. I overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper påhviler det ikke Pressenævnet at behandle anonyme sager, jf. dog *stk. 2*.

Bestemmelsen i *stk. 2*, giver Pressenævnet mulighed for af egen drift at tage sager op, der er af væsentlig eller principiel betydning. Der vil efter sagens natur alene være tale om sager, der vedrører overtrædelse af den presseetiske generalklausul, og hvor enten den forurettede har undladt at indgive klage, eller hvor der ikke umiddelbart er en forurettet person.

Er der en forurettet person, skal nævnet indhente en udtalelse fra den pågældende. Det foreskrives endvidere, at den forurettedes navn kun må nævnes, såfremt tilladelse hertil foreligger.

Til § 45

I *stk. 1*, fastsættes nogle ordensforskrifter for Pressenævnets virksomhed. I lighed med forvaltningslovens partshøringsregler har bestemmelsen til formål at sikre, at det massemedie, som klagen vedrører, får lejlighed til at gøre sig bekendt med og kommentere det faktiske oplysningsgrundlag, inden sagen afgøres. Bestemmelsen er i overensstemmelse med praksis i de eksisterende nævn.

Bestemmelsen i *stk. 2*, skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 7, hvorefter redaktøren skal sikre, at der opbevares en kopi af alle radio- og fjernsynsudsendelser i 3 måneder. Denne frist suspenderes, når der inden klagefristens udløb er indgivet klage til Pressenævnet, jf. lovforslagets § 7, stk. 2, og bemærkningerne hertil.

Til § 46

Bestemmelserne i *stk. 1-3*, skal sikre, at Pressenævnet kan behandle sagerne så hurtigt som muligt. Et massemedie kan derfor ikke forhale sagen ved at undlade at svare på en henvendelse fra nævnet. Det kan ligeledes komme en af parterne til skade, at vedkommende undlader at efterkomme en indkaldelse til mundtlige forhandling. Bestemmelsen i *stk. 3*, indebærer ikke mulighed for egentlig bevisførelse for nævnet, men bestemmelsen kan anvendes, hvor sagen efter nævnets opfattelse ikke er tilstrækkeligt oplyst på det skriftlige grundlag, eller hvor der er mulighed for en forligsmæssig løsning.

Til § 47

Som følge af Pressenævnets sammensætning efter § 41, stk. 1, kan der forekomme tilfælde, hvor en klage vedrører det massemedie, som et af nævnets medlemmer er tilknyttet. Det fastslås derfor, at medlemmet må vige sit sæde på grund af personlig inhabilitet. Herudover statuerer bestemmelsen inhabilitet i tilfælde, hvor der i øvrigt foreligger omstændigheder, der er egnede til at vække tvivl om et medlems upar-

tiskhed. Som eksempel herpå kan nævnes det forhold, at et medlem offentligt har tilkendegivet sin opfattelse af en sag, der indbringes for eller er under behandling i Pressenævnet.

Afgørelser i henhold til forvaltningslovens §§ 3 og 4 kan i øvrigt tjene som vejledende retningslinier for, hvornår der kan forekomme inhabilitet.

Til § 48

Da nævnet ved behandlingen og afgørelsen af en klagesag skal bestå af fire medlemmer, jf. lovforslagets § 42, fastsættes det, at formandens stemme er afgørende, hvis der foreligger stemmelighed. Hvis kendelsen ikke er enstemmig, skal dissensen med begrundelse anføres i kendelsen. Det forudsættes, at navnene på dissenterende medlemmer anføres.

Til § 49

Bestemmelsen overlader det til Pressenævnet at afgøre, om en kendelse skal offentliggøres, og i hvilket omfang dette i givet fald skal ske. Bestemmelsen omfatter såvel kendelser vedrørende massemediernes tilsidesættelse af kravet om god presseskik, jf. § 34, som pålæg til et massemedie om at offentliggøre et genmæle, jf. § 40. Pålægger nævnet det indklagede massemedie at offentliggøre kendelsen, er mediet forpligtet til at efterkomme dette pålæg, og offentliggørelsen skal da ske uden kommenterende tilføjelser og på en så fremtrædende måde, som det med rimelighed kan fordres. Unnlader massemediet at offentliggøre kendelsen, kan der idømmes straf efter § 53, ligesom der vil kunne pålægges tvangsbøder i henhold til retsplejelovens § 997, stk. 3.

Justitsministeriet finder det ligesom Medieansvarsudvalget principelt betænkeligt at tillægge Pressenævnet en domstolslignende kompetence til at anvende sanktionerne straf eller erstatning i de sager, der vil blive indbragt for nævnet. En klager er ikke afskåret fra i givet fald at benytte domstolsvejen efterfølgende eller sideløbende med muligheden for at få en hurtigere og omkostningsfri afgørelse fra Pressenævnet, der som hidtil vil kunne udtrykke sin misbilligelse over for det indklagede massemedie. Det foreslåede system vil medføre, at nævnet kan pålægge det indklagede massemedie snarest muligt at offentliggøre nævnets afgørelse i sager, hvor der gives klageren helt eller delvis medhold. Herved opnår klagerne en foreløbig - og ofte i sig selv tilfredsstillende - offentlig oprejsning i anledning af begåede krænkelse fra massemediernes side. Hertil kommer, at afgørelsen af, om det fornødne erstatningsgrundlag foreligger, og af selve erstatningsudmålingen er centrale dom-

stolsanliggender, der ofte forudsætter en indgående bevisførelse, som kun kan foretages ved domstolene.

Til § 50

I lighed med, hvad der gælder for Berigtigelsesnævnet efter presselovens § 10, stk. 2, og for Radionævnet efter § 18 i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, fastslås det, at Pressenævnets afgørelser ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Derimod kan det af nævnet i såvel genmælesager som i presseetiske sager udøvede skøn indbringes for domstolene i medfør af princippet i grundlovens § 63. Der er ikke noget til hinder for, at der både indgives klage til Pressenævnet og anlægges sag ved domstolene. Den omstændighed, at en afgørelse af vedkommende massemedie indbringes for domstolene har ikke opsættende virkning, hverken for pålæg om offentliggørelse af en kendelse eller for pligten til at offentliggøre et genmæle.

Til § 51

Efter Justitsministeriets opfattelse bør beretningen udformes efter de af Radionævnet fulgte retningslinier, hvorefter der alene gengives et resume af hver enkelt sag; dog bør kendelser, hvorved nævnet kritiserer et massemedie for tilsidesættelse af kravet om god presseskik, og som er af væsentlig offentlig interesse, gengives i deres fulde ordlyd.

Til § 52

Det foreslås, at justitsministeren kan bestemme, at udgifterne til nævnets virksomhed, herunder til nævnets sekretariat, skal afholdes af massemediernes efter en fordeling, som fastsættes i nævnets forretningsorden. En sådan ordning svarer til, hvad der er bestemt i nyere lovgivning om finansiering af nævn o.lign. nedsat i henhold til lov. Efter reglerne i § 10, stk. 3, i presseloven og § 17, stk. 4, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed afholdes udgifterne ved Berigtigelsesnævnets og Radionævnets virksomhed i dag af statskassen, hvorimod Danske Dagblades Forening afholder udgifterne til Dansk Pressenævn. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 7.

Kapitel 8

Straf m.v.

Til § 53

Bestemmelsen indebærer, at overtrædelse af en række af medieansvarslovens ordensforskrifter samt manglende efterkommelse af pålæg om offentliggø-

relse af en dom eller Pressenævnets kendelser m.v. straffes med bøde eller hæfte. Den svarer til presselovens § 19, hvorefter overtrædelse af lovens ordensforskrifter samt manglende offentliggørelse af berigtigelsespålæg m.v. normalt straffes med bøde, idet dog visse overtrædelser kan medføre hæftestraf.

Til § 54

Reglen svarer med redaktionelle ændringer til presselovens § 11, stk. 1-3.

Kapitel 9

Ikrafttræden m.v.

Til § 55

Stk. 1, indeholder lovens ikrafttrædelsesdato. Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 1992. De massemedier, der omfattes af loven, bør have nogen tid til at indrette deres virksomhed efter de nye regler.

Lovforslaget indebærer, at presselovens §§ 1-12 og 16-21 afløses af nye bestemmelser og derfor bør ophæves samtidig med den nye lovs ikrafttræden.

Presselovens § 13 indeholder bestemmelser om inddragelse af et skrift. Reglerne i nr. 1 og 2, må anses for indeholdt i straffelovens §§ 75 og 77 a, nr. 3, må anses for overflødig, og nr. 4, må anses for indeholdt i straffelovens § 76.

Reglerne i presselovens § 14, 1. og 2. pkt., må anses for indeholdt i retsplejelovens §§ 824 og 825 om beslaglæggelse (med henblik på senere konfiskation). Reglerne i 3. og 4. pkt. hører næppe hjemme i en medieansvarslø, men bør overvejes ved en revision af retsplejelovens beslaglæggelsesregler. Presselovens § 15 må anses for at være overflødig.

Som følge heraf foreslås det i § 55, stk. 2, at hele presseloven ophæves i forbindelse med medieansvarsløvens ikrafttræden.

Til § 56

§ 56 vedrører en ændring af retsplejeloven og indebærer nogle udvidelser af den vidnefritagelse, der i *retsplejelovens § 172* er hjemlet for redaktører og medarbejdere ved her i riget trykte periodiske skrifter.

Der henvises herved til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 5.

Bestemmelserne i § 172, *stk. 1-4*, der afløser den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 1, afgrænser dels kredsen af vidnefritagne personer, dels hvilke kilder og hvilket stof, der er omfattet af beskyttelsen.

Kredsen af vidnefritagne personer.

For den trykte presse er hovedkredsen af personer omfattet af *stk. 1* »redaktører og redaktionelle medarbejdere«. Herved sigtes først og fremmest til de fast ansatte personer på redaktionerne som chefredaktører, redaktionschefer, redaktionssekretærer, journalister og fotografer, men omfattet er som i dag også free-lance journalister og fotografer, der leverer stof til forskellige blade, samt deltidsbeskæftigede lokalmedarbejdere. Herudover omfatter bestemmelsen efter *stk. 3* som den gældende regel også »andre, der i kraft af deres tilknytning til skriftet eller dets fremstilling har fået kendskab til kildens identitet«. Omfattet heraf er dels andre, der er ansat ved det pågældende blad som f.eks. teknisk personale, kontorfunktionærer og distributionspersonale, dels personale uden for huset, der har medvirket ved fremstillingen af bladet. Der er her tale om trykkerier, forlag, nyhedsbureauer, billedbureauer og fotografiske laboratorier, der leverer stof eller yder anden service eller bistand til vedkommende skrift. Den gældende bestemmelse omfatter efter sin ordlyd trykkerier, nyhedsbureauer eller forlag, men nævner f.eks. ikke billedbureauer eller fotografiske laboratorier. Efter forslaget vil det afgørende være, om den pågældende har (haft) tilknytning til skriftets fremstilling.

Bestemmelsen i forslagets *stk. 2* tager sigte på den radio- og fjernsynsvirksomhed, der er omfattet af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed. Bestemmelsen omfatter således foruden Danmarks Radio og TV 2 indbefattet de regionale tv-virksomheder også ansatte hos alle, der har tilladelse til at drive lokal radio- eller fjernsynsvirksomhed. Bestemmelsen omfatter derimod ikke ansatte i det særlige aktieselskab, der skal formidle reklameindslag i TV 2. Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1 om medieansvarsløvens område og bemærkningerne hertil.

Hovedpersonkredsen af vidnefritagne og kredsen af andre, der foreslås omfattet af vidnefritagelsen svarer til den personafgrænsning, der foreslås indført for den trykte presse.

Det skal dog fremhæves her, at bestemmelsen om, at vidnefritagelsen også omfatter andre, der har tilknytning til fremstillingen af en fjernsynsudsendelse, får særlig betydning for tv-mediet, idet TV 2 navnlig er baseret på entreprisvirksomhed. Vidnefritagelsen vil således også gælde for personer i virksomheder, der producerer radio og fjernsyn i entrepris.

Bestemmelsen i forslagets *stk. 4* medfører vidnefritagelse for redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved de øvrige massemedier, der er omfattet af medieansvarsløven. Der henvises herved til lovforslagets § 1, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

For disse massemedier gælder, at de vil kunne sammenlignes enten med trykte skrifter eller med radio- og fjernsynsvirksomhed, hvorfor bestemmelsen henviser til såvel stk. 1 og stk. 2 samt stk. 3. Der kan således både for så vidt angår hovedpersonkredsen og kredsen af andre, der er omfattet af vidnefritagelsen, henvises til det ovenfor anførte.

Kilder og stof, der er omfattet af beskyttelsen. Unavngivne og anonyme kilder m.v.

Bestemmelsen i den gældende regel i retsplejelovens § 172, stk. 1, er begrænset til forfatter og kilder til unavngivne artikler og meddelelser. Efter ordlyden er vidnefritagelsen knyttet til unavngivne artikler og meddelelser. Bestemmelsen må antagelig forstås således, at fritagelsen omfatter den person, som oplysningerne i artiklen hidrører fra, uanset om artiklen eller meddelelsen i sig selv er navngivet. I så fald er der ikke spørgsmål om kildebeskyttelse med hensyn til forfatteren. I overensstemmelse hermed foreslås bestemmelsen omformuleret. Den foreslås endvidere udvidet til at omfatte unavngivne fremstillere af fotografier og andre billeder og unavngivne personer, der er vist på sådanne billeder eller uden identifikation er omtalt. Herved skabes der ligestilling mellem den trykte presse og de elektroniske medier.

I et dagblad kan f.eks. forekomme unavngivne fotografier, der afbilder unavngivne personer, som giver oplysninger eller lader sit interviewe.

Følgende vil være dækket af bestemmelsen:

1. En unavngiven forfatter eller journalist.
2. En unavngiven fotograf eller billedkunstner.
3. En unavngiven kilde.
4. En unavngiven interviewperson.
5. En unavngiven person på et billede, tegning eller anden lignende fremstilling.

For alle de nævnte personer gælder, at de er omfattet af kildebeskyttelsen, når de optræder unavngivet.

Med hensyn til hvilket stof i et skrift, der kan være genstand for kildebeskyttelse, bemærkes, at ordene »oplysning«, »artikel«, »fotografi« og »billedlig fremstilling« i stk. 1 lige så lidt som den gældende bestemmelse omfatter annoncer, der indrykkes unavngivet, f.eks. under billetmærke. Et dagblad vil således være forpligtet til at oplyse, hvem der er forfatter til eller har indrykket en annonce.

Derimod er unavngivne læserbreve ligesom alt andet redaktionelt stof omfattet af bestemmelsen. Dette er muligvis en udvidelse af beskyttelsen i forhold til gældende ret, jf. antagelsen side 59 i betænkning nr. 316/1962 om vidner, hvorefter læserbreve ligesom annoncer ikke omfattes af kildebeskyttelsen.

I radio- og tv-udsendelser medvirker flere i fremstillingsfasen. Også disse andre medvirkende er dæk-

ket af vidnefritagelsen, når de ikke er navngivet. Det gælder - under samme forudsætning - også personer, der optræder i udsendelser i radio og tv. Ved radio og fjernsyn kan kildebeskyttelse imidlertid ikke som ved skrifter alene knyttes til spørgsmålet, om de agerende personer er unavngivne.

Journalister m.fl. ved radio og fjernsyn, der ikke »optræder«, men som laver forskellige former for research eller lignende til en udsendelse, vil på samme måde som deres kolleger ved den trykte presse kunne være anonyme, hvis ikke deres navn fremgår eller anføres. Anderledes forholder det sig imidlertid, når journalister og optrædende/gæster udtaler sig i radio eller optræder på tv-skærmen. At være unavngiven - anonym - i disse situationer frembyder således større vanskeligheder. Det afgørende er, om der er givet den pågældende tilsagn om at kunne medvirke uden at kunne identificeres, og der er truffet rimelige foranstaltninger til sikring af, at den pågældende ikke kan identificeres. Der henvises endvidere til § 18, stk. 1, nr. 3 og 20, stk. 1, i lovforslaget samt bemærkningerne til disse bestemmelser.

Herefter vil følgende være dækket af bestemmelsen:

1. En »anonym« forfatter eller programmerarbejder.
2. En »anonym« fotograf eller billedkunstner.
3. En »anonym« kilde.
4. En »anonym« interviewperson.
5. En »anonym« person, der optræder i et indslag, billede eller anden lignende fremstilling.

For alle de nævnte personer gælder, at de er omfattet af kildebeskyttelsen, når de optræder anonymt. Ved radio- eller fjernsynsvirksomhed kan kildebeskyttelse ikke som ved skrifter knyttes til spørgsmålet, om de agerende personer er unavngivne.

Kildebeskyttelsen efter § 172, stk. 2, omfatter principielt alt stof og alle udsendelser og programmer, der sendes af de ovennævnte radio- og fjernsynsvirksomheder. Også her kan der meget vel foreligge den situation, at kun dele af udsendelsen indeholder en eller anden form for anonym medvirken. Det er i disse tilfælde kun den del, som journalisten eller programlederen m.fl. kan påberåbe sig kildebeskyttelse i relation til. Dog gælder på linie med annoncer i den trykte presse, at reklameindslag, der sendes i radio og fjernsyn, ikke er omfattet af kildebeskyttelsen.

Bestemmelserne i stk. 5 og 6 angiver begrænsningerne i vidnefritagelsen. Bestemmelserne er en ordret gengivelse af Medieansvarsudvalgets flertals forslag til begrænsninger i vidnefritagelsen. Bestemmelserne afløser retsplejelovens § 172, stk. 2.

Der henvises herved til den indgående beskrivelse

af flertallets forslag i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 5.3.4.1.

Til § 57

Til nr. 1.

Den nuværende § 9, stk. 2, fastslår gennem sin henvisning til §§ 16-18, at Danmarks Radios afgørelser i forbindelse med klager over bestemte programmer og programserier vil kunne indbringes for Radionævnet, der har den endelige administrative afgørelse.

Efter bestemmelserne i kapitel 5-7 i forslaget til medieansvarslov vil disse afgørelser i fremtiden kunne indbringes for det ny Pressenævn, som oprettes efter denne lov, og som vil være fælles for de trykte og de elektroniske medier. Af redaktionelle grunde anføres denne klageadgang i et nyt § 9, stk. 3.

Til nr. 2 og 3.

Den nuværende § 15 g - hvortil der er henvist i § 15 i vedrørende éngangstilladelser til lokal programvirksomhed i kabelanlæg - fastslår, at sager om berigtigelse af oplysninger, der er blevet bragt i lokal radio eller fjernsyn, og som kan indebære en ikke uvæsentlig skade, af de berørte vil kunne indbringes for det nuværende Berigtigelsesnævn, som er oprettet i medfør af presseloven.

Efter forslaget til medieansvarslov vil disse sager i fremtiden kunne indbringes for det ny fælles Pressenævn, og dette vil ydermere gælde for sager om god presseskik. Dog er éngangsudsendelser ikke omfattet af medieansvarsloven. Dette er dog uden nogen praktisk betydning. § 15 g kan således ophæves.

Til nr. 4.

Den nuværende § 15 u fastslår, at klager over programmer, der er blevet udsendt i TV 2, skal rettes til den TV 2-virksomhed, som er ansvarlig for udsendelsen, og at dette skal ske inden 4 uger efter udsendelsen. Denne frist har betydning i forhold til de tilfælde, hvor der kan blive tale om at påklage TV 2-virksomhedens afgørelse til Radionævnet.

Bestemmelsen suppleres af lovens § 19 a, hvorefter bestemmelserne i §§ 16-18 om Radionævnets kompetence vedrørende afgørelser truffet af Danmarks Radio skal finde tilsvarende anvendelse vedrørende afgørelser truffet af TV 2-virksomhederne.

Forslaget til en ny affattelse af § 15 u tilsigter herefter, på tilsvarende måde som for Danmarks Radios vedkommende, jf. den under nr. 1 foreslåede § 9, stk. 3, at gøre det klart, at det er i medieansvarsloven, der findes de fornødne regler om god presseskik og genmæle, for så vidt angår TV 2-virksomhedernes udsendelser.

Til nr. 5.

De nuværende §§ 16-19 a, som udgør kapitel 3, indeholder de regler, hvorefter Radionævnet træffer den endelige administrative afgørelse i sager om klager over bestemte programmer eller programserier i Danmarks Radio og TV 2. Nævnets afgørelser offentliggøres ved pressemeddelelse, ligesom nævnet kan pålægge vedkommende radio- eller fjernsynsforetagende at udsende meddelelse om afgørelsen, jf. bekendtgørelse nr. 471 af 16. september 1974 om forretningsorden for Radionævnet.

Radionævnet tager stilling i sager, der angår den form og journalistik, som har fundet anvendelse i de pågældende udsendelser, men behandler ikke spørgsmål, som vedrører Danmarks Radios eller TV 2's, herunder de regionale TV 2-virksomheders, programvirksomhed i almindelighed. Endvidere tager nævnet stilling i sager om berigtigelse af fejlagtige oplysninger om faktiske forhold, som er forekommet i udsendelserne. Sådanne sager vil kunne indbringes af den, som de pågældende oplysninger direkte vedrører, men de vil også kunne indbringes af enhver, hvis de fejlagtige oplysninger er af en sådan karakter, at de bør rettes i almenhedens interesse.

Efter forslaget til medieansvarslov vil sager om »god presseskik« på tilsvarende måde kunne indbringes for Pressenævnet. Ligeledes vil sager om »genmæle« over for oplysninger, hvis rigtighed ikke er utvivlsom, og som er egnede til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, kunne indbringes for Pressenævnet, dog kun af den, som oplysningerne vedrører, eventuelt dennes efterladte.

Området for genmæle er således angivet som noget snævrere end området for berigtigelse under den hidtidige ordning. Det må dog antages, at der ikke her ved sker nogen afgørende ændring med hensyn til klagemulighederne, idet de tilfælde, hvor berigtigelse hidtil har kunnet kræves i almenhedens interesse, i fremtiden vil kunne behandles som tilfælde af brud på god presseskik.

Pressenævnets kompetenceområde bliver herefter reelt det samme som Radionævnets, således at bestemmelserne om Radionævnet kan ophæves.

Til nr. 6.

Den nuværende § 19 e, stk. 4, fastslår Radio- og TV-Reklamenævnets kompetence i berigtigelsessager med hensyn til indholdet af reklameindslag bragt af TV 2-reklameaktieselskabet i TV 2's udsendelser og af lokale radio og tv-stationer.

Formålet med den foreslåede ny formulering af § 19 e, stk. 4, er alene af redaktionel karakter. Den nuværende henvisning til lovens § 18 om Radionævnets kompetence i berigtigelsessager over for Danmarks

Radio bliver indholdsløs ved denne bestemmelses ophævelse og må derfor afløses af en udtrykkelig beskrivelse af reglens indhold. Samtidig tilvejebringes der overensstemmelse mellem indholdet af denne regel og reglerne om genmæle i forslaget til medieansvarslov. Radio- og TV-Reklamenævnets kompetence forbliver uændret.

Det bemærkes, at genmæle mellem konkurrerende erhvervsdrivende foretagender i sædvanlige tilfælde som minimum forudsætter, at de oplysninger, som giver anledning til genmæle, må betragtes som vildledende set i forhold til markedsføringslovens generelle regler og kodeks for reklamepraksis.

Til nr. 7.

Forslaget vedrørende § 22, stk. 1, nr. 3, er en konsekvens af den under nr. 2 foreslåede ophævelse af § 15 g.

Til nr. 8.

De nuværende §§ 23 og 23 a fastslægger som beskrevet i de almindelige bemærkninger til lovforslaget et særligt »institutionsansvar« i erstatningsretlig henseende for Danmarks Radio, TV 2 og TV 2-rekla-

meaktieselskabet for skader, der forvoldes gennem udsendelserne, medens § 23 b fastslår, at TV 2 er uden straf- og erstatningsretligt ansvar for de reklameindslag, som formidles gennem TV 2-reklameaktieselskabet.

Forslaget til medieansvarslov regulerer disse forhold, og bestemmelserne kan derfor ophæves.

Til § 58

Bestemmelsen overfører med en redaktionel ændring den gældende ordensforskrift i presselovens § 1 om angivelse af trykkested m.v. til § 4, stk. 4-6, i lov nr. 160 af 1. juli 1927 om pligtig aflevering af tryksager til offentlige biblioteker.

Til § 59

Det følger af bestemmelsen, at medieansvarsloven ikke umiddelbart skal gælde for Færøerne og Grønland, men den kan ved kongelig anordning sættes i kraft helt eller delvis for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger. Indtil dette måtte ske, vil presseloven fortsat være gældende på Færøerne.

Bilag 1

Justitsministeriets lovbekendtgørelse nr. 533 af 18. august 1986

Bekendtgørelse af presseloven

Herved bekendtgøres lov nr. 147 af 13. april 1938 om pressens brug med de ændringer, der følger af lov nr. 92 af 31. marts 1953, lov nr. 524 af 28. november 1969 og lov nr. 330 af 10. juni 1976.

§ 1. På ethvert her i riget trykt skrift skal bogtrykkeren anføre sit navn eller firma samt trykkestedet.

Stk. 2. På ethvert i udlandet i det danske sprog trykt skrift, der gøres til genstand for forretningsmæssig indførsel eller offentlig udbredelse her i riget, skal bogtrykkerens navn eller firma samt trykkestedet være anført.

Stk. 3. Den, der indfører eller offentlig udbreder de i stk. 1 og 2 nævnte skrifter, ifalder ansvar efter § 19, såfremt skriftet ikke er forsynet med angivelse af bogtrykkerens navn eller firma samt trykkestedet, eller såfremt han er vidende om, at angivelsen er urigtig.

§ 2. På periodiske skrifter, der udkommer her i riget, skal redaktøren angive sig som sådan.

Stk. 2. Angives på skriftet en anden person som redaktør end den virkelige, straffes såvel denne som den urigtig angivne, såfremt angivelsen er sket med hans samtykke, jfr. § 19. Ligeledes straffes udgiveren af et periodisk skrift, på hvilket den nævnte angivelse mangler eller er urigtig.

§ 3. (Ophævet).

§ 4. Enhver, der offentliggør eller udbreder, eller som medvirker til offentliggørelsen eller udbredelsen af ikke-periodisk trykt skrift, er ansvarlig til straf eller erstatning

efter lovgivningens almindelige regler, såfremt indholdet er retsstridigt.

§ 5. Enhver, der offentliggør eller udbreder, eller som medvirker til offentliggørelsen eller udbredelsen af periodiske skrifter, der ikke er trykt her i riget, er ansvarlig til straf eller erstatning efter lovgivningens almindelige regler, såfremt indholdet er retsstridigt.

§ 6. Om ansvaret for indholdet af et her i riget trykt periodisk skrift gælder følgende regler:

Stk. 2. Strafansvar kan kun pålægges redaktøren og forfatteren, jfr. dog § 7.

Stk. 3. Redaktøren er ansvarlig til straf for skriftets indhold, som om han var navngiven forfatter af dette. Såfremt skriftets strafbare indhold hidrører fra en navngiven forfatter, er redaktøren dog straffri, hvis forfatteren ved artiklens offentliggørelse har bopæl eller fast ophold her i riget og er myndig og i besiddelse af den til pådragelse af strafansvar fornødne tilregnelighed. Straffrihed for redaktøren indtræder dog ikke, såfremt artiklen er skrevet efter opfordring fra eller under medvirken af redaktøren eller med dennes vidende af en medarbejder ved skriftet, eller såfremt redaktøren har været vidende om, at indholdet af artiklen var urigtigt.

Stk. 4. Den navngivne forfatter er ansvarlig til straf efter straffelovgivningens almindelige regler alene eller sammen med redaktøren.

Stk. 5. Den unavngivne forfatter er straf-fri, såfremt redaktøren ved artiklens aflevering har bopæl eller fast ophold her i riget eller dog, når sag anlægges eller tiltale rejses, er under statens dømmende myndigheds område. I modsat fald er han ansvarlig til straf efter samme regler som den navngivne forfatter. Den unavngivne forfatter kan påtage sig ansvar som navngiven forfatter, medmindre han som medarbejder ved det pågældende periodiske skrift er redaktørens underordnede; dette medfører dog ikke, at redaktørens ansvar bortfalder, såfremt han ikke ville have været straffri, hvis forfatteren oprindelig havde navngivet sig.

Stk. 6. Den, der mod betaling lader indrykke bekendtgørelser (annoncer), anses som navngiven forfatter af disse. Såfremt det kan oplyses, hvem der mod betaling har indrykket bekendtgørelsen, er redaktøren strafri i samme omfang, som er fastsat i stk. 3 med hensyn til artikler hidrørende fra navngivne forfattere. Hvis annoncevirkomheden ved skriftet ikke drives for udgiverens regning, kan ansvaret som redaktør med hensyn til bekendtgørelserne (annoncerne) overføres til den, som selvstændig træffer bestemmelse om annoncerens optagelse, såfremt han udtrykkeligt er angivet på skriftet som ansvarshavende for denne del af indholdet.

Stk. 7. Erstatningsansvar kan kun pålægges redaktøren og forfatteren, jfr. dog § 7. Redaktøren er ansvarlig for, at skriftets indhold ikke er retsstridigt. Såfremt skriftets indhold hidrører fra en navngiven forfatter, er redaktøren dog ikke erstatningsansvarlig, hvis forfatteren ved artiklens offentliggørelse har hjemting her i landet og er myndig og tilregnelig, medmindre der foreligger de i stk. 3, 3. punktum, nævnte omstændigheder. Den navngivne forfatter er erstatningsansvarlig efter lovgivningens almindelige regler. Den unavngivne forfatter er ansvarlig efter samme regler, når han har påtaget sig ansvar som navngiven forfatter og ikke er en redaktøren underordnet medarbejder ved skriftet, jfr. stk. 5, og når redaktøren ved artiklens aflevering ikke har hjemting her i landet. Kan erstatningsansvar efter foranstående regler ikke gøres gældende mod nogen af de nævnte personer, eller kan den erstatning, som de er dømt til at udrede, ikke inddrives hos dem eller hos udgiveren, jfr. § 12, kan erstatningsansvar dog gøres gældende mod

enhver, der er ansvarlig efter de i almindelighed gældende erstatningsregler.

§ 7. Begås nogen af de i straffelovens §§ 98–102, 103, stk. 1, 104–108, 109, stk. 1, 110, stk. 1, 110 b, 111–113, 116 og 118 omhandlede forbrydelser gennem et her i riget trykt periodisk skrift, finder lovgivningens almindelige ansvarsregler anvendelse.

§ 8. Løbesedler, plakater eller opslag må ikke indeholde udtalelser, der ved deres form eller indhold utilbørligt forulemper personer eller virksomheder.

Stk. 2. Løbesedler, indholdsplakater, o.desl. fra bladforetagender anses som bestanddele af det blad, hvortil de henviser, eller hvorfra de stammer.

§ 9. Redaktøren af et periodisk skrift er forpligtet til uden vederlag i dette uforandret at bringe en berigtigelse af meddelelser, som skriftet har indeholdt med hensyn til oplysninger af faktisk karakter, når dette begæres af nogen, hvem den pågældende meddelelse er egnet til at påføre en ikke uvæsentlig skade i økonomisk henseende eller i offentlighedens omdømme. Berigtigelse kan endvidere efter den pågældendes død kræves af nærmeste pårørende. Berigtigelsen skal begæres optaget snarest muligt og i hvert fald inden en måned efter offentliggørelsen. Berigtigelsen må indskrænke sig til gengivelse af faktiske forhold, intet retsstridigt indeholde og ikke give trediemand nogen ret til at kræve en berigtigelse optaget i skriftet.

Stk. 2. Såfremt det pågældende skrifts ansvarshavende redaktør ikke vil optage den krævede berigtigelse, skal meddelelse herom snarest gives den, der har krævet berigtigelsen optaget. Meddelelsen skal indeholde oplysning om, at afslaget af den berigtigelsessøgende kan indbringes for berigtigelsesnævnet. Dettets adresse skal være anført i meddelelsen til den berigtigelsessøgende.

Stk. 3. Uafhængig af sagens indankning for nævnet og uden hensyn til udfaldet heraf kan den, der anser sig for skadet eller krænket, i skriftet fordre optaget uden betaling meddelelse om sagsanlæg i anledning af artiklen, såvel som om sagens udfald, eller en henvisning til en berigtigelse af artiklen i et andet skrift. En henvisning kan dog ikke forlanges optaget, såfremt skriftet optager en

berigtigelse fra den pågældende i den af den ønskede form.

Stk. 4. Berigtigelsen skal optages i det første eller for dagblades vedkommende senest i det andet nummer, som udkommer efter, at optagelse er forlangt, medmindre det forinden er meddelt den, der har begæret berigtigelse optaget, at hans anmodning ikke har kunnet imødekommes. Såfremt spørgsmålet om optagelse har været forelagt berigtigelsesnævnet og dets beslutning går ud på, at berigtigelsen vil være at optage i skriftet, skal optagelse finde sted i det første eller for dagblades vedkommende senest i det andet nummer, der udkommer efter, at nævnets beslutning er meddelt redaktøren. Berigtigelsen skal optages med samme typer som skriftets almindelige tekst og på et så fremtrædende sted, som det efter omstændighederne med rimelighed kan fordres. En ufyldstgørende berigtigelse kan senest en måned efter berigtigelsens fremkomst af den berigtigelsessøgende indbringes for berigtigelsesnævnet.

Såfremt de nævnte berigtigelser m.m. i samme nummer af skriftet gøres til genstand for omtale eller ledsages af bemærkninger, må omtalen eller bemærkningerne indskrænke sig til en gengivelse af oplysninger af faktisk karakter.

Stk. 5. Har redaktøren af et periodisk skrift i dette optaget angreb eller meddelelser om faktiske forhold fra et andet periodisk skrift, og der i sidstnævnte skrift fremkommer en berigtigelse, som dette skrift har været pligtig at optage, en henvisning til en berigtigelse andetsteds eller en bekendtgørelse om sagsanlæg, er han forpligtet til snarest muligt efter berigtigelsens, henvisningens eller bekendtgørelsens fremkomst at optage denne uforandret og uden vederlag i det af ham redigerede skrift, for så vidt han er blevet gjort opmærksom på denne eller i øvrigt har fået kendskab til den.

Stk. 6. Såfremt der rejses sag mod en redaktør for at have undladt at optage en berigtigelse, efter at nævnet har kendt ham pligtig dertil, eller for at have nægtet at optage en henvisning til berigtigelse andetsteds eller en meddelelse om sagsanlæg, kan han efter derom under sagen nedlagt påstand tilpligtes at optage den begærede berigtigelse, henvisning eller meddelelse i det første eller for dagblades vedkommende senest i det andet efter dommen udkommende nummer,

som ikke allerede da var gjort færdigt til trykning.

Stk. 7. De i denne paragraf indeholdte bestemmelser finder kun anvendelse på periodiske skrifter, der udkommer mindst 1 gang månedlig.

§ 10. Berigtigelsesnævnet består af 3 medlemmer, hvoraf formanden skal være højesteretsdommer og de to andre repræsentanter for pressen. Medlemmerne udnævnes af justitsministeren, formanden efter indstilling fra højesterets præsident, det ene af de øvrige medlemmer efter indstilling fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation, det andet efter indstilling fra Danske Journalisters Fællesrepræsentation. I sager, der angår et under »Foreningen af Danske Ugeblade, Fagblade og Tidsskrifter« hørende skrift, erstattes det efter indstilling fra Danske Journalisters Fællesrepræsentation udnævnte medlem med et af justitsministeren efter indstilling fra nævnte forening udnævnt medlem.

Stk. 2. Nævnet træffer endelig afgørelse af, hvorvidt redaktøren af et periodisk skrift er forpligtet til at optage en berigtigelse i overensstemmelse med § 9, stk. 1, og hvorvidt det i det enkelte tilfælde under hensyn til den ønskede berigtigelses karakter og indhold bør pålægges ham at optage denne. Finder nævnet, at nægtelsen af optagelsen fra redaktørens side har været åbenbart urimelig, eller at en ufyldstgørende berigtigelse indebærer en væsentlig overtrædelse af lovens bestemmelser, kan det pålægge ham en bøde. Endvidere kan nævnet, såfremt indankningen må anses for åbenbart urimelig, pålægge den, der har fordret berigtigelsen optaget, en bøde. Nævnet skal tilstræbe, at sagerne fremmes med den største hurtighed og så vidt muligt på det foreliggende grundlag. En af nævnet truffen beslutning om ikendelse af højere bøde end 100 kr. kan, forinden den kan træde i virksomhed, af bødefældte fordres prøvet af den landsret, i hvis kreds han har bopæl, når han inden 3 dage forlanger dette ved en skrivelse til landsrettens præsident. I sagens behandling deltager 3 af landsrettens dommere. Inden afgørelse træffes, skal bødefældte tilsiges til et møde i landsretten. Meddelelse om mødet gives til bødefældtes modpart samt til berigtigelsesnævnet. I mødet, som holdes for lukkede

døre, gives der alle vedkommende lejlighed til mundtligt at udtale sig.

Stk. 3. Udgifterne ved nævnets virksomhed, herunder honorarer til medlemmerne, afholdes af staten og bevilges på finansloven.

§ 11. I domme, hvorved redaktøren eller forfatteren findes skyldig til straf for indholdet af et periodisk skrift, bliver det efter begæring af den forurettede at bestemme, at dommen i et af retten nærmere fastsat omfang vil være at optage i skriftet. Rejses sagen alene mod forfatteren, er særlig indstævning af redaktøren ikke nødvendig.

Stk. 2. Er sådan bestemmelse truffet, og domsudskrift af domshaveren tilstillet skriftets redaktør med begæring om optagelse, skal sådan optagelse ske i det første eller for dagblades vedkommende senest i det andet nummer, som udkommer, efter at det tidspunkt er indtrådt, da dommen kan fuldbyrdes, og som ikke ved domsudskriftens modtagelse var gjort færdigt til trykning.

Stk. 3. Optagelsen skal ske uden vederlag med samme typer som skriftets almindelige tekst og på et så fremtrædende sted, som det efter omstændighederne med rimelighed kan fordes.

Stk. 4. Har redaktøren af et periodisk skrift i dette optaget meddelelser fra et andet periodisk skrift, for hvilket dettes redaktør eller forfatteren af meddelelserne ved dom er fundet skyldig til straf, er han forpligtet til, snarest muligt efter at dommen er blevet ham bekendt, at optage meddelelse om dommens resultat i det af ham redigerede skrift.

§ 12. For erstatningsbeløb og sagsomkostninger idømt redaktøren af et periodisk skrift på grund af skriftets indhold hæfter udgiveren, og der kan søges fyldestgørelse gennem udlæg hos denne på grundlag af den redaktøren overgåede dom.

Stk. 2. For bøder idømt redaktøren af et periodisk skrift hæfter ligeledes udgiveren, hos hvem de kan inddrives ved udpantning.

Stk. 3. Ved udgiveren forstås den, for hvis regning skriftet udgives.

§ 13. Ved inddragelse af et skrift i henhold til borgerlig straffelov § 77 iagttages:

1) Er det kun dele af skriftet, der begrunder inddragelsen, skal disse betegnes i dommen, og de øvrige dele bliver så vidt mu-

ligt på vedkommendes begæring og på hans bekostning at udsondre og tilbagelevere;

2) Inddragelsen kan også omfatte de til fremstillingen benyttede plader, forme eller lignende. En benyttet sats bliver på vedkommendes begæring og på hans bekostning at foranstalte aflagt i stedet for at inddrages;

3) Er det et fremmed i riget indført skrift, som skal inddrages, kan det ved dommen bestemmes, at skriftet inden en fastsat frist skal være udsendt af riget, og at inddragelsen finder sted, hvis dette pålæg ikke efterkommes;

4) Inddragelsen omfatter ikke eksemplarer, der ikke er tilgængelige for almenheden, og som befinder sig på hænder, hvorfra de ikke tilsigtes videre udbredte.

§ 14. Justitsministeren kan pålægge anklagemyndigheden at begære nedlagt forbud mod udbredelse her i riget af skrifter trykt i udlandet, når det findes, at skriftet er af strafbart indhold. Forbudet nedlægges hos den, der har eller har haft skriftet til forhandling eller uddeling. Vides det ikke, hvem denne er, kan det nedlægges hos enhver, i hvis besiddelse skriftet forefindes. Dette gælder også, når skriftet findes hos postvæsenet. Om forbudets iværksættelse og forfølgning gælder i øvrigt de i retsplejelovens § 800, jfr. § 701, 2. stykke, givne regler.

§ 15. Er et skrift på grund af sit strafbare indhold inddraget ved dom eller ifølge retskendelse foreløbigt beslaglagt, eller dets udbredelse i riget forbudt, påhviler det politiet uopholdeligt at foranstalte dommen eller kendelsen kundgjort i Statstidende. Ophæves eller bortfalder inddragelsen, beslaglæggelsen eller forbudet, foranstaltes kundgørelse herom på samme måde.

Stk. 2. Forhandling eller anden udbredelse af trykt skrift er forbudt, når den i stk. 1, 1. punktum, nævnte kundgørelse har fundet sted, eller når kendskab til inddragelsen, beslaglæggelsen eller forbudet er erhvervet inden kundgørelsen. Det er endvidere forbudt personer, som i henhold til deres erhverv har en naturlig pligt til at gøre sig bekendt med skriftets indhold, at forhandle eller på anden måde at udbrede et trykt skrift, hvis strafbare

indhold kan konstateres ved et flygtigt genensyn.

§ 16. Ved redaktør af et periodisk skrift forstås i denne lov den, der træffer afgørelse om skriftets indhold, uanset om han betegnes som redaktør eller som udgiver eller på anden måde. Den, der kun træffer afgørelse om indholdet af en afdeling af skriftet, anses dog ikke som redaktør, selv om det er angivet på skriftet, at han har den redaktionelle ledelse af afdelingen, medmindre det drejer sig om et egentligt fagblad, og vedkommende udtrykkeligt er angivet på skriftet som ansvarshavende redaktør for den pågældende afdeling.

Stk. 2. Et skrift anses ikke for periodisk, medmindre det er bestemt til at udkomme mindst 2 gange årligt.

Stk. 3. Hvad der i denne lov er fastsat om skrifter, finder tilsvarende anvendelse på billedlige og lignende fremstillinger og gælder, hvad enten fremstillingen af skriftet eller det dermed ligestillede sker ved trykken eller på anden mekanisk eller kemisk måde.

§ 17. Rigsadvokaten bestemmer, om der af det offentlige skal rejses tiltale i anledning af et skrifs indhold. Statsadvokaten træffer bestemmelse, om der skal rejses tiltale for overtrædelse af denne lovs § 8, stk. 1, eller fremsættes begæring om beslaglæggelse af de i denne paragraf omhandlede løbesedler, plakater eller opslag.

§ 18. Rejses sag til straf eller erstatning i den borgerlige retsplejes former i anledning af et skrifs indhold, kan sagsøgeren under samme sag efterhånden rette søgsmål mod nye sagsøgte, jfr. retsplejelovens §§ 253, 383 og 384, uden at erlægge særskilte retsafgifter.

§ 19. Overtrædelse af de i denne lov indeholdte bestemmelser straffes med bøde, dog at straffen for de i § 2, stk. 2, omhandlede forseelser er hæfte, såfremt overtrædelsen er forsættlig. Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 9 og 11 straffes med bøde, der fastsættes under hensyn til skriftets udbredelse.

Stk. 2. Overtrædelse af de i §§ 8 og 15, stk. 2, indeholdte forbud straffes med bøde eller hæfte, for så vidt ikke højere straf er forskyldt i medfør af den øvrige lovgivning.

Stk. 3. Ved manglende angivelse af bogtrykkerens navn eller firma samt trykkestedet på utugtige eller oprørske skrifter eller skrifter, hvis indhold frembyder fare for den offentlige orden, kan straffen stige til hæfte.

Stk. 4. Bøder, der idømmes efter denne lov, tilfalder statskassen.

Stk. 5. Sager angående overtrædelse af denne lov behandles som politisager.

§ 20. Sager, hvorunder der gøres ansvar gældende for indholdet af trykt skrift, bør fremmes med størst mulig hurtighed.

§ 21. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1938. Samtidig bortfalder lov af 3. januar 1851 om pressens brug.

Justitsministeriet, den 18. august 1986

ERIK NINN-HANSEN

/ Elmer

Bilag 2

I dette bilag er gengivet bestemmelsen om vidnefritagelse i retsplejelovens § 172, som den vil fremtræde, hvis Folketinget vedtager lovforslaget uændret.

Med mindre skrift er indsat den gældende formulering af retsplejelovens § 172 om vidnefritagelse.

§ 172. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et skrift, der er omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel i skriftet, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling, når fotografen eller fremstilleren ikke er navngivet, eller hvem billedet forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når dette ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, der er bragt i en udsendelse, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om identiteten af unavngivne medvirkende, der har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, når der er truffet rimelige forholdsregler til at skjule identiteten.

Stk. 3. Vidnefritagelse som nævnt i stk. 1 og 2 gælder også andre, der i kraft af deres tilknytning til skriftet eller dets fremstilling eller deres tilknytning til radio- eller fjernsynsforetagendet eller til fremstillingen af vedkommende udsendelse har fået kendskab til kildens, forfatterens eller den medvirkendes identitet.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse for de massemedier, der er omfattet af § 1, nr. 3, i medieansvarsloven.

Stk. 5. Angår sagen en alvorlig lovovertrædelse, og findes vidneførslen nødvendig for sa-

gens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med den samfundsmæssige betydning af artiklen eller udsendelsen.

Stk. 6. Det samme gælder, såfremt det er åbenbart, at en offentliggørelse ikke har tjent noget formål af samfundsmæssig betydning, og sagen angår

- 1) brud på tavshedspligt eller
- 2) en anden lovovertrædelse, og der foreligger en væsentlig offentlig eller privat interesse i, at sagen opklares.

»§ 172. Redaktører, redaktionssekretærer og journalister ved et her i riget trykt periodisk skrift har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget unavngiven artikel eller meddelelse. Det samme gælder andre, der i kraft af deres tilknytning til vedkommende skrift, trykkeri, nyhedsbureau eller forlag har fået kendskab til forfatterens eller kildens identitet.

Stk. 2. Angår sagen en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte, eller angår den brud på tavshedspligt, som påhviler nogen i offentlig tjeneste eller hvern, og vidneførslen findes nødvendig af hensyn til sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler derfor.«

Vejledende regler for god presseskik

Grundlæggende synspunkter.

Sikringen af ytringsfriheden i Danmark står i nøje forbindelse med massemediernes frie adgang til at indsamle informationer og nyheder og til at offentliggøre dem så korrekt som muligt. Den frie kommentar er en del af ytringsfrihedens udøvelse. Under varetagelse af disse opgaver bør massemediernes anerkende hensynet til den enkelte borgers krav på respekt for den personlige integritet og privatlivets fred og til behovet for beskyttelse mod ubeføjet krænkelse.

Under brud på god presseskik henhører også hindring af berettiget offentliggørelse af informationer af væsentlig betydning for offentligheden, samt eftergivenhed over for udenforståendes krav om indflydelse på massemediernes indhold, hvis eftergivenheden kan medføre tvivl om massemediernes frie og uafhængige stilling. Brud på god presseskik foreligger endvidere, hvis en journalist pålægges opgaver, som er i strid med nærværende presseetiske regler.

En journalist bør ikke pålægges opgaver, der strider mod hans samvittighed eller overbevisning.

Reglerne omfatter det redaktionelle stof (tekst og billeder), som offentliggøres i den trykte periodiske presse, radio og fjernsyn samt i de øvrige massemedier.

Reglerne omfatter tillige annoncer og reklamer i den trykte periodiske presse og i de øvrige massemedier i det omfang, der ikke er fastsat særlige regler herom.

Reglerne omfatter omtalte og afbildede personer, herunder også afdøde personer, juridiske personer og lignende.

Reglernes indhold.

A. Korrekte meddelelser.

1. Det er massemediernes opgave at bringe *korrekt og hurtig information*. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte.
2. *Kritik* bør udvises *over for nyhedskilderne*, i særdeleshed når disses udsagn kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigt.
3. *Oplysninger*, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, *skal efterprøves* i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende.
4. *Angreb og svar* bør, hvor det er rimeligt, bringes *i sammenhæng* og på samme måde.
5. Det skal gøres klart, hvad der er *faktiske oplysninger*, og hvad der er *kommentarer*.
6. *Overskrifter* og mellemrubrikker skal i form og indhold have *dækning i den pågældende artikel* eller udsendelse. Det samme gælder de såkaldte spisesedler.
7. *Berigtigelse* af urigtige meddelelser skal finde sted på *redaktionens eget initiativ*, hvis og så snart kendskab til fejl af betydning i de bragte meddelelser indgår.
Berigtigelsen *skal foretages i en sådan form, at læserne, lytterne eller seerne får klar mulighed for at blive opmærksom på berigtigelsen*.

B. Adfærd i strid med god presseskik.

1. Meddelelser, som kan krænke *privatlivets fred*, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale.
Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse.
2. *Selv mord* eller selvmordsforsøg *bør ikke omtales*, medmindre klar almen interesse kræver eller begrundes offentlig omtale, og i så fald bør omtalen være så skånsom som mulig.

3. *Ofre* for forbrydelser eller ulykker skal vises det størst mulige hensyn. Det samme gælder vidner og pårørende til de implicerede. Ved indsamling og gengivelse af billedmateriale skal der vises hensynsfuldhed og takt.

4. Der bør opretholdes en klar *skillelinje mellem annoncering og redaktionel tekst*.

Tekst og billeder foranlediget af direkte eller indirekte merkantile interesser bør kun bringes, hvis et klart journalistisk kriterium taler for offentliggørelse.

5. *Andres tillid må ikke misbruges*.

Der bør vises særligt hensyn over for personer, som ikke kan ventes at være klar over virkningerne af deres udtalelser. Andres følelser, uvidenhed eller svigtende herredømme bør ikke misbruges.

C. Retsreportage.

1. De under A og B anførte almindelige presseetiske regler gælder også for *retsreportagen*.

2. Reglerne for *retsreportagen* gælder også sagernes forberedelse, herunder straffesagers behandling hos politi og anklagemyndighed.

3. *Retsreportagen* bør være *objektiv*.

På ethvert stadium af sagernes forberedelse og ved behandlingen i retten bør journalisten tilstræbe en kvalitativ ligelig gengivelse af parternes - i straffesager anklagemyndighedens og forsvarrets - synspunkter.

En omtale af en straffesag bør følges op med et referat af sagens afslutning, hvad enten denne finder sted i form af tiltalefrafald, frifindelse eller domfældelse.

4. Det bør undgås at nævne personers *slægtsforhold, stilling, race, nationalitet,*

trosbekendelse eller *organisationsforhold*, medmindre dette direkte har med sagen af gøre.

5. *Så længe en straffesag ikke er endeligt afgjort* eller bortfaldet, må der ikke offentliggøres meddelelser, der kan lægge hindringer i vejen for sagens opklaring, eller tilkendegivelser om, at en sigtet eller tiltalt er skyldig.

Ved omtale af en straffesag skal det klart fremgå, om sigtede/tiltalte har erklæret sig skyldig eller ikke-skyldig.

6. Der skal i videst muligt omfang følges en *klar saglig linje* ved afgørelsen af, hvilke sager der omtales, og i hvilke tilfælde navne på de implicerede nævnes.

En sigtets eller tiltalts navn eller anden identificering bør udelades, når ingen almen interesse taler for at offentliggøre navnet.

7. Der skal iagttages varsomhed med meddelelser om, at *politianmeldelse* er indgivet mod en navngiven person. Meddelelse herom bør som regel ikke bringes, før anmeldelse har medført indgriben fra politiets eller anklagemyndighedens side.

Dette gælder dog ikke, hvis det anmeldte forhold i forvejen er kendt i videre kredse eller har væsentlig almen interesse, eller det efter de foreliggende omstændigheder må antages, at anmeldelsen er solidt underbygget.

8. En sigtet, tiltalt eller domfældt person bør forskånes for at få fremdraget en ham tidligere overgået straffedom, hvis den er uden betydning for de forhold, han nu er sigtet, tiltalt eller dømt for. I anden nyhedssammenhæng bør de mod en person tidligere rejste straffesager som regel ikke omtales.